

Leto XXI, Stev. 201
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVIC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
LIST IZHAJA VSEGA DAN RAZEN
PETKA. Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEZEL DRUŽITE SE!

LJUDSKA PRAVICA
USTANOVljena 2. OKTOBRA
1944
MED NARODNOOSVOBODILNO
BORBO JE IZBAJALA
KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1945 KOT DNEV
NIN NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO
STI Z »BORBO«

Pred šolsko reformo

Cesto sodijo, da je moč številne težave in pomanjkljivosti naših šol, posebno še gimnazij, odstraniti edino s šolsko reformo. Od nje pričakujejo, da bo nenadoma kakor s kakšno čarovniško palico odpravila vse pomanjkljivosti. Pri tem pozabljajo, da, prvič, do reforme ne bo tako hitro prišlo, in drugič, kar je še pomembnejše, da se bo le-ta v marsičem opirala na pozitivne pridobitve naše dosedanje šolske prakse. To pomeni, da je treba že zdaj nekaj storiti, da bi številne pomanjkljivosti odstranili in da bi bilo to novo pozitivno prizadevanje in njega sadovi prispevek k šolski reformi.

Ena izmed največjih pomanjkljivosti dosedanjih učnih načrtov gimnazij je bila v tem, da so v njih bile le malo obdelane ne samo važne, temveč bistvene stvari v posameznih vedah in »predmetih« ter da so celotna področja človeške dejavnosti in znanstvenih panog, brez poznavanja katerih si ni moč zamisliti sodobne splošne izobrazbe, bila popolnoma izpuščena (praktično seznanjanje s proizvodnim procesom, mnoga tehnična in praktična znanja itd.). Del profesorjev sodi, da je njihova »tradicionalna« dolžnost samo predavati, v predavanjih opozarjati na vzgojne momente ter izpraševati, oziroma ocenjevati dijake. Pri takšnem pojmovanju je vloga dijakov omejena na to, da poslušajo, kar jim predavajo, da se marljivo uče, da odgovarjajo, kadar so uprašeni, in da se lepo obnašajo. Takšno pojmovanje reducira dijaka na čisti »vzgojni objekt«, na »surovino«, ki jo učitelj ali profesor »oblikuje« kakor hoče in zna.

Toda praksa določena štivila profesorjev, ki si pri zadevajo, da bi v sedanjih razmerah odpravili številne pomanjkljivosti in delu gimnazij, je že lahko prispevek k šolski reformi. Mnoge šole so v sodelovanju s prosvetnimi organi, prizadevajoč si urediti dve tečajni vprašanji — kako razbremeniti dijake spričo preobrnega nevažnega gradiva in kako pozitivni pouk z novo vsebino — učne načrte nekoliko spremeniti. Razredni sveti nekaterih gimnazij so spremenili učne načrte za posamezne predmete (stevstvo, zgodovina, zemljepis, prirodopis) in sprejeli sklep o skrčenju učnega načrta, pri čemer so izločili starejše in manj bistveno gradivo. Ponekod je opaziti tudi poizkuse, da bi poučevali na nov način, da bi prikazovali dogodke tako, kakor se kompleksno pojavljajo v naravi, družbi in proizvodnji.

Najpomembnejše je to, da so pozitivni program z uvedbo nove aktualne vsebine, in sicer celo na področjih, s katerimi se doslej šola za splošno izobrazbo ni ukvarjala. Za to uporabljajo tudi najrazličnejše nove oblike. Predvsem so uvedli seminarje za posamezne predmete ali skupine predmetov (na Hrvaškem v 5. razredu, v BiH v 8. razredu, v Srbiji v zadnjem letniku učiteljskega ter v 7. in 8. razredu nekaterih gimnazij). Na njih obravnavajo kompleksne teme, razen tega pa razpravljajo tudi o perečih sodobnih temah iz književnosti, zgodovine, tehnike, filozofije itd. Tako prihaja do svobodne razprave o najrazličnejših vprašanjih.

Dejavnost dijakov se na seminarjih veliko bolj razmahne kot med poukom, ker le ti sami pripravljajo in podajajo referate, vodijo razpravo, raziskujejo, opravljajo izkuse. Tu pride do izraza, kako in koliko se je v zavesti učencev povečalo spoznanje s predstavi iz raznih predmetov, kar so doslej mogli preveriti edino pri maturi. Iz poročil voditeljev gimnazij, v katerih so uveljavili takšne seminarje, je videti, da takšna oblika dela priteguje dijake in da so že glede tega pridobili dragocene izkušnje.

Kvalitativno največja novost v gimnazijah pomeni praktično delo v proizvodnji (Niš, Koprivnica, Zemun). Razred ali skupina dijakov preživi del ali celotni delovni čas v kakem industrijskem podjetju na praktičnem delu, na raznih delovnih mestih, na katerih nadomeščajo delavce. Dijaki se običajno zelo hitro usposobijo za upravljanje različnih delovnih operacij in so sami kos mnogim poslom, pri zaključnem ogledu podjetja pa se seznanijo z vsemi obrati, ključnim ogledu podjetja pa se seznanijo z vsemi obrati, ključnim ogledu podjetja pa se seznanijo z vsemi obrati, ključnim ogledu podjetja pa se seznanijo z vsemi obrati.

V nekaterih šolah (V. in XI. gimnaziji v Zagrebu, III. gimnaziji v Novem Sadu, višji mešani šoli v Hruševcu) opravljajo takšno delo v delavcih industrijskih šol. Učenci se ponekod tako in drugače seznanijo tudi z drugimi oblikami človeške dejavnosti — z delom v bolnišnicah, trgovinah, na kmetijskih posestvih, s komunalnimi posli in podobno.

Svobodna dejavnost, ali kakor to še imenujejo, izvenredne oblike dela, so prav tako pomemben prispevek k izboljševanju in vzgoji dijakov. Mnogi profesorji trdijo, da je delo v teh oblikah v vzgojnem smislu čisto pomembnejše kot redni pouk. Za te oblike dela se dijaki opredelijo po svojem zanimanju ne glede na razred, ki ga obiskujejo. Dijaki, ki se bolj zanimajo za kak predmet, se zbirajo iz raznih razredov v ustreznih znanstvenih skupinah (za zgodovino, zemljepis, matematiko, kemijo, fiziko itd.). Ob pomoči profesorjev razpravljajo o svojem delu, raziskujejo in zbirajo gradivo, ga urejajo, prirejajo predavanja, razstave, morebiti izdajajo publikacije in podobno. V okviru fizikalne skupine čisto delajo skupine ljudske tehnike, (radioamaterji, fotoamaterji, jadralci, avto-moto sekcija itd.).

Razen tega prispevajo k dopolnilnemu izobraževanju dijakov tudi mladinska kulturno umetniška društva, sekcije in skupine, športna društva, TVD Partizan, upravljanje šolskih ustanov (knjižnica, čitalnica meteorološka postaja, šolski vrt i. pa.), najrazličnejše akcije v okviru šole — kulturno-umetniške prireditve, literarni večeri, predavanja, razstave, festivali, ustmeni časopisi, akcije za zbiranje gradiva iz NOB, zbiranje jezikoslovnega in folklornega gradiva, založniška dejavnost, javna dela, športna tekmovanja in razne vaje. Prek teh oblik se šola čedalje bolj povezuje s sodobnim življenjem, s tem pa je tudi neogibno dijakom čedalje bolj pri srcu.

Pozitivne izkušnje manjšega števila gimnazij kažejo, da je moč tudi v sedanjih dokaj težavnih razmerah, v katerih delajo naše šole, najti načine, da bi tudi pred uradno reformo v vzgojo in izobraževanje dijakov vnesli mnoge nove elemente in znanje s področja tistih panog človeške dejavnosti, ki sodijo v krog sodobne splošne izobrazbe. Te izkušnje pa ne bi smele ostati samo stvar tega manjšega števila šol. Z njimi se lahko okoristijo tudi druge gimnazije, ki bodo vsekakor te nove elemente v vzgoji in izobraževanju dijakov obogatile z novo vsebino iz svoje lastne prakse.

Vse to bo olajšalo šolsko reformo, spričo vsega tega bo reforma boljša in učinkovitejša.

Marakeški paša El Glaui (v sredi) v razgovoru z ministrom za Tunis in Maroko Pierrom Julyem

Besedo ima vlada v Parizu

V nekaterih krajih Maroka so ponovno izbruhnili nemiri. — Oblasti so mobilizirale francoske civiliste za vzdrževanje reda

Pariz, 27. avg. (AFP) Pod predsedstvom predsednika republike René Cotyja bo jutri seja ministrskega sveta, na kateri bodo proučili sode francosko-maroških razgovorov v Aix-les-Bainsu in ukrepe, ki bi jih bilo treba storiti.

Predstavnik stranke Istiklal je danes izjavil, da so vesti o sestavi maroške vlade, v kateri bi sodelovala tudi njegova stranka, preuranjene in da ne ustrezajo stališču, na katerega se je delegacija Istiklala postavila na pogajanjih v Aix-les-Bainsu. Rekel je, da vprašanje maroške vlade ni moč korenito urediti, dokler v Maroku ne bodo po-

novno vzpostavili zakonitosti oziroma ne bodo rešili dinastičnega vprašanja. »Ne glede na dinastično vprašanje,« je nadaljeval predstavnik, »pa bo sestava maroške vlade, v kateri bi sodeloval Istiklal, odvisna od francoske politične smeri glede francosko-maroških odnosov.« Srečanja v Aix-les-Bainsu, je rekel na koncu predstavnik te maroške stranke, »so bila zelo koristna in hrabralna, toda ne moremo še določiti dokončnega stališča, ker bo le-to odvisno od sklepov francoske vlade.«

Pariz, 27. avg. (AP). — Vojaški strokovnjaki na sedežu organizacije Severnoatlantskega pakta so zaskrbljeni spričo prevoza francoskih čet v Severno Afriko, da bi zadušile upor. Francoski minister za obrambo Pierre König je sinoči v Aix-les-Bainsu novinarjem potrdil, da bodo šest francoskih bataljonov v kratkem prepeljali iz Nemčije v Severno Afriko. Strokovnjaki pravijo, da ima Francija pod komando organizacije Severnoatlantskega pakta že zdaj eno divizijo manj, kakor je predvideno v določbah te organizacije. Imeti bi morala pet divizij, ima pa samo štiri.

Francoska vlada je sporočila, da ameriške težke opreme niso poslali v Afriko. Opazovalci na sedežu organizacije Severnoatlantskega pakta pa pripominjajo, da imajo nekateri enote v Severni Afriki ameriško orožje in da uporabljajo med drugim ameriške helikoptere za preskrbo enot z opremo in hrano.

Kairo, 27. avg. (AP). — Uradni predstavnik egiptovske vlade je večerj izjavil, da so nedavni ukrepi francoske vojske v Maroku povzročili v Egiptu veliko vznemirjenje. Ta predstavnik je

rekel, da je predsednik egiptovske vlade Naser izjavil, da njegova vlada meni, da so za ukrepe francoske vojske proti ljudstvu v Maroku odgovorne vse države, članice Severnoatlantskega pakta, ne pa samo Francija.

Bagdad, 27. avg. (AFP). — Sirska vlada je uradno sporočila, da sprejema iraški predlog o sklicanju konference zunanjih ministrov arabskih dežel, da bi proučili položaj v Maroku in Alžiru. Iraška vlada je uradno obvestila vlade arabskih dežel, da smatra sklicanje te konference za nujno potrebno.

Djakarta, 27. avg. (Reuter). — Indonezijsko zunanje ministrstvo poroča, da je Indonezija zahtevala od Francije, naj poskusi po mirni poti s pogajanjimi urediti vprašanje vstaje v Alžiru in Maroku. Indonezija spričo svojih dobrih odnosov s Francijo upa, da bodo spor v Severni Afriki porevalni na miren način.

Neredi v Marakešu

Marakeš, 27. avg. (AFP). — Marakeš je bil večerj povsem odrezan od ostalih krajev Maroka. Vse telefonske zveze med glavnim mestom ter jugom in ostalimi mesti so bile ponoči pretrgane. Šele davi so upostavili zvezo z Rabatom, Casablanco in še nekaterimi mesti. Med Marakešem in Casablanco so uporniki podrli 40 hrzovajnih drogov. Te doslej največje sabotaže kažejo, kako napet je položaj na tem področju, kjer so uporniki predinočnim zažgali pet evropskih farm. V Marakešu so zaprte vse maroške trgovine.

V Medini so po stenah napisana gesla v arabskem in francoskem jeziku, v katerih pozivajo ljudstvo na »sveto vojno« proti Franciji in poveljujejo strogoglavljenje sultana Ben Jusafa. Francoske oblasti so mobilizirale nad 200 francoskih civilistov in organizirale iz njih »oboroženo milico«, ki pomaga policiji, ker je število sabotažnih dejanj znatno naraslo.

Novi krvavi nemiri v južnem Sudanu

Kartum, 27. avg. (AP). V treh krajih južnega Sudana, ki so v bližini meje z Belgijskim Kongom, so danes izbruhnili krvavi nemiri. V demonstracijah proti severnemu Sudanu je bilo več ljudi ubitih. Stiki z upornimi kraji so zelo slabi, tako da je moč v Kartumu dobiti samo picle vesti o dejanskem položaju v južnih pokrajinah.

Vlada je danes poslala vojaške in policijske okrepitve, da bi zatrla upor.

Še en ultimatum upornikom

Kartum, 27. avg. (AP). Britanski generalni guverner Sudana Knox Helm je postal sinoči upornim četam v južnem delu dežele ultimatum, naj se vdajo, »ker bodo v nasprotnem primeru nosile vse posledice.«

Sudanska vlada je sporočila, da so »uporniki odgovorili, da se boje vdaje, ker so 18. avgusta tri vojske, ki so se podali v Džnbi, takoj ustrelili.«

Veliki manevri grške vojske

Atene, 27. avg. (Tanjug). Danes so se začeli na področju Lahana, severno od Soluna veliki manevri grške vojske. Sodelujejo številne kopenske, pomorske in letalske enote. Med drugimi prisostvujejo manevrom delegacije jugoslovanske, turške in egiptovske vojske.

Vremenska napoved

za nedeljo, dne 28. avgusta
Po jutranji megli v nižinah sončno pretežno jasno vreme. Najvišja dnevna temperatura med 23 in 28 stopinj C. V naslednjih dnevih še ni pričakovati bistvenih sprememb vremena.

Čestitke predsednika Tita odboru za proslavo 50 letnice organiziranega delavskega gibanja v Bosni in Hercegovini

Beograd, 27. avg. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je poslal odboru za proslavo 50-letnice organiziranega delavskega gibanja v Bosni in Hercegovini tole brzojavko:

»Najtopleje se Vam zahvaljujem za povabilo, naj bom med Vami na dan, ko slavite 50-letnico organiziranega delavskega gibanja v Bosni in Hercegovini. Ker se povabila ne morem odzvati, Vam pošiljam tople pozdrave in priskrbe čestitke ob tej jubilejni proslavi, ki

nas spominja na boj delavskega razreda za pridobitev in obrambo svojih pravic ter za ohranitev ugleda svojih organizacij.

Delovni ljudje Bosne in Hercegovine ter vseh naših ljudskih republik, ojekleneli v tem boju in v boju za svobodo, zdaj prizadevno grade v naši socialistični deželi svoje boljše življenje in dajejo tako svoj prispevek k naprednemu gibanju na svetu in miru med narodi.

Se enkrat Vam tovariško pozdravljam in pošiljam osem udeležencem te proslave ter vsem delovnim ljudem Bosne in Hercegovine najboljšo željo za uspeh pri delu.

JOSIP-BROZ TITO

Naša gospodarska delegacija v Leningradu

Leningrad, 27. avg. (Tass). Jugoslovanska gospodarska delegacija pod vodstvom podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Svetozara Vukmanovića je prispela danes v Leningrad. Delegacijo spremljajo namestnik ministra za zunanjo trgovino Kumikin, trgovinski predstavnik v Jugoslaviji Krasjuk in svetnik jugoslovanske veleposlaništva v Moskvi Borčić.

Na postaji so goste sprejeli predstavniki mestnega sovjeta in voditelji velikih leningrajskih podjetij.

Delegacija si je danes ogledala nekatere leningrajske tovarne.

Sindikalna delegacija ČSR obišče Jugoslavijo

Praga, 27. avg. (Tanjug). Sinoči so v jugoslovanskem veleposlaništvu v Pragi priredili večerjo na čast češkoslovaških sindikalnih delegacij, ki bo 2. septembra na povabilo Centralnega odbora zveze sindikatov Jugoslavije prispela v Beograd.

Razen članov delegacije je bilo na večerji več funkcionarjev Centralnega odbora češkoslovaških sindikatov. Med razgovorom, ki je minil v prisrčnem in prijateljskem vzdušju, so navzoči gostje izrazili svoje zadovoljstvo z bližnjim obiskom, ki jim bo omogočil izmenjavo misli in širše sodelovanje z jugoslovanskimi sindikati.

Za tri mesece podališan rok

za izjavo glede izselitve ali vrnitve na področja, ki so pripadla Jugoslaviji oziroma Italiji

Beograd, 27. avgusta (Tanjug). Državni podtajnik za zunanje zadeve Veljko Mićunović je danes izročil italijanskemu veleposlaniku v Beogradu Guidottiju noto, s katero je jugoslovanska vlada ustregla prošnji italijanske vlade in privolila, da bodo rok za izjavo glede izselitve ali vrnitve na področja, ki so na podlagi spomenice o soglasju pripadla Jugoslaviji oziroma Italiji, podališani za 3 mesece.

V spomenici o soglasju med vladami Italije, Združenega kraljevstva, ZDA in Jugoslavije o Svobodnem tržaskem ozemlju (točka 8) je predvideno, da se ljudje, ki to žele, lahko izselijo ali vrnejo na področja, ki so bila priključena k Jugoslaviji oziroma Italiji, v roku enega leta, se pravi, do 5. oktobra 1955.

Na prošnjo italijanske vlade

je jugoslovanska vlada privolila v podališanje roka do 5. januarja 1956.

Odhod dr. Summerskillove, Coopra in Viona iz FLRJ

Zagreb, 27. avg. (Tanjug). Po večdnevnom bivanju v Jugoslaviji je delegacija britanske laburistične stranke, v kateri sta bila predsednica izvršnega odbora gospa dr. Edith Summerskill ter član izvršnega odbora g. John Cooper, odpravila danes dopoldne v Zürich. Z istim letalom je odpotoval tudi predsednik azijske socialistične konference gospod Viono, ki se je prav tako mudil v Jugoslaviji.

Slovesu na zagrebškem letališču sta prisostvovala člana Glavnega odbora SZDL Hrvatske Mika Špiljak in Ivo Sarajčić.

Tuniške konvencije podpisane

Tunis, 27. avg. (AFP). — Tuniški bej je danes dopoldne pritisnil pečat na nedavno podpisane francosko-tuniške konvencije. Konvencije so svečano podpisali v

Tahar ben Amar

dvorani, v kateri je bivši predsednik francoske vlade Mendès-France 31. julija 1954 dal svečano izjavo, v kateri je priznal notranjo avtonomijo Tunisa.

Predsednik tuniške vlade Tahar ben Amar je imel po svečanem podpisu kratek govor, v katerem je rekel, da pomenijo te konvencije začetek nove dobe v življenju Tunisa.

S PLENUMA SINDIKATA RUDARSKIH DELAVCEV SLOVENIJE

NAJODLOČNEJŠI BOJ ZA NIŽJE CENE IN VEČJO STORILNOST

O združitvi sindikata metalurgov in sindikata rudarjev. — Sodba o nedeljskem delu v premogovnikih. — Prenizka sestava delovne sile. — Razprava o osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

Trbovlje, 27. avg. — Na razširjenem plenumu sindikata rudarskih delavcev Slovenije, ki ga je vodil predsednik Republiškega odbora Lojze Diacci in ki so mu razen članov in delegatov iz vseh slovenskih premogovnikov prisostvovali tudi zvezna ljudska poslanca Sveto Paunović in Vili Škrinar ter tajnik Centralnega odbora sindikata rudarjev FLRJ Ivan Zadavec, so slovenski rudarji razpravljali o nekaterih važnih vprašanjih. Med drugim zlasti o združitvi sindikata rudarjev in metalurgov, o večji delovni storilnosti ter najodločnejšem boju proti naraščanju cen, o višji kvalifikaciji delovne sile v rudarstvu ter o nedeljskem delu. Iz razprave posnemamo naslednje najvažnejše ugotovitve.

Ob desetletnici osvoboditve rudarji s ponosom ugotavljajo, da so v primerjavi z letom 1939 proizvodnja premoga v Jugoslaviji podvojili. Medtem ko je znašala proizvodnja premoga leta 1939 7.000.032 ton, se je v letu 1954 dvignila že na 13.663.000 ton. Sočetno po proizvodnji v letošnjem prvem polletju pa lahko računamo, da bodo dosegli v letu 1955 okoli 15 milijonov ton proizvodnje. Ta očitni porast proizvodnje ni samo posledica delne mehanizacije ter odpiranja novih jam, ampak v najizdatnejši meri naraščajoče delovne storilnosti v proizvodnji premoga. Ker pa naraščajoča industrializacija terja vsako leto več in več premoga, so si rudarji svesti izredno težke naloge, ki jih čaka v prihodnjih letih. Z vsemi močmi si bodo prizadevali, da se nadalje dvignejo delovna storilnost, pri čemer bodo najskrbneje ustvarjali in utrjevali zlasti vse tiste pogoje, ki spodbudno vplivajo na dvig storilnosti, med drugim se bodo posebno neodipljivo zavzemali za takšno tarifno politiko v rudarstvu, ki bo rudarja za njegovo težko delo najpravičnejše nagraje-

vala ter ga hkrati spodbujala k večji storilnosti. Ob povečani proizvodnji so rudarji še prav posebej ponosni na to, da so tako rekoč v našem gospodarstvu edina panoga, ki po letu 1952 ni dvignila cene svojemu proizvodu. V navalu naraščanja cen so edino rudarji vzdržali ter držali besedo in sklep: premoga ne bomo podražili! Navzlic občutni podražitvi reproduktivskega materiala za proizvodnjo premoga (les, razstrelivo, električna energija itd.) je ostala cena premoga na ravni iz leta 1952. Še več, dejstva pričajo, da je povprečna cena premoga v letu 1955 za 202 din nižja, kot je bila cena v letu 1952! Ob tem tako rekoč osamljenem primeru v našem gospodarstvu pa bodo rudarji prav tako še nadalje odločno vztrajali na tem, kar je edino zdravo za naš ekonomski razvoj: brezkompromisnega stališča, ki so ga v teh letih splošnega naraščanja cen tudi praktično z dejanji izpričali, pa

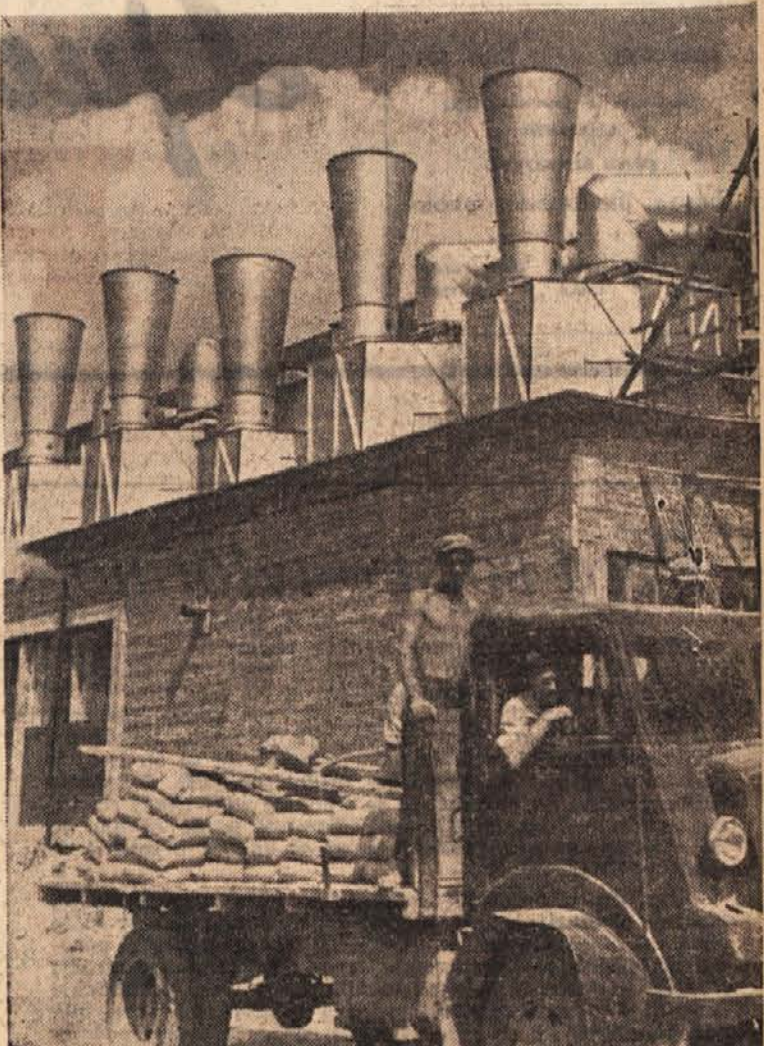
sodijo, da imajo največ moralne pravice, da odločno grajoje nesmiselno naraščanje cen, obsojajo »komercialne cene«, ki prinašajo nepravilne dobičke in porazno vplivajo na življenjsko raven delovnega človeka. Z moralnim pritiskom in vsami sredstvi bodo še prav posebno zasledovali špekulantsko trgovino, prekupčevanje in vse podobne pojave, ki so praznaprav atentat na osnovni in minimalni življenjski standard delovnega človeka. Kakor ob mnogih prilikah tako so tudi tokrat nadaljevali pravico o nedeljskem delu o premogovnikih. Resda nedeljsko obratovanje prinese toliko in toliko ton premoga, prav tako res pa je tudi, da potrebujeta človek in jama vsaj nekaj oddiha, kakor ga pač potrebuje vsaka proizvodnja. Ker so potrebe po premogu izredne, naj si vprašanje nedeljske proizvodnje uredi posamezni premogovnik po svoji uvidevnosti in v soglasju z delovnim kolektivom. Na splošno pa so dosedanja opazovanja pokazala, da neprestano nedeljsko delo praznaprav zmanjšuje celotno proizvodnjo ter vpliva na to, da storilnost počasneje narašča. Zesama po sebi je nedeljska proizvodnja nižja. Njena posledica pa je opazna potem zlasti v ponedeljek in še celo v torek, ko je nižja, kot bi sicer bila, če bi ne bilo nedeljskega dela.

V zvezi z nadaljnjim dviganjem delovne storilnosti ugotavljajo slovenski rudarji, da si izdatnejše povečanje proizvodnje lahko obetamo edino z višjo kvalifikacijo delovne sile. Mehanizacija v naših premogovnikih je bolj ali manj dognana, toda zaradi razmeroma nizke kvalifikacijske sestave delovne sile nam ta mehanizacija še vedno ne daje toliko, kolikor bi nam mogla dati. Danes pravzaprav doživljamo v naših rudnikih nenavaden paradoks: več ko imamo mehanizacije, manj imamo kvalificirane delovne sile! Znano pa je, da terja večja mehanizacija višjo kvalifikacijo delavcev, najsi bo to zaradi proizvodnje same, kot tudi zaradi same varnosti obratovanja. Sindikat rudarjev bo delavce v premogovnikih neprestano pripravil, kako potrebna jim je višja kvalifikacija ne samo zaradi delovnega procesa, ampak tudi zaradi višine plačnega sklada in realnega zaslužka. S tečajji, predavanji in vsemi razpoložljivimi sredstvi bo skušal delavcem pomagati, da si bodo pridobili čimveč strokovnega znanja. Glede dotoka nove delovne sile pa opozarja, da je treba dati za rudarski poklic takšne pogoje, da delovna sila ne bo odhajala iz rudarstva, ampak se ga bo z ve-

seljem lotevala. Za mlado delovno silo v rudarstvu pa je treba poskrbeti predvsem na ta način, da bo imela čimveč industrijsko-rudarskih šol, ki naj vzgoje visoko kvalificiranega rudarja. Z izredno zavzetostjo so rudarji razpravljali tudi o združitvi sorodnih sindikatov, kar je kot vodilo sprejel kongres sindikatov v Sarajevu. Mnenja glede združitve sindikata rudarjev in metalurgov so sicer še različna, čeprav jim ne manjka načelne enotnosti. Rudarji vedo, da je metalurgija (plavžarstvo) neposredno povezano z rudarstvom. Čutijo pa se nekako presenečene, ko je bila ta združitev kratko in malo postavljena kot direktiva. Ne da bi združitev odklanjali, ker podzavestno čutijo skupnost s plavžarji, menijo, da je vendar edino pravilno, da o tem najširše razpravljajo, tako da bo slehernemu rudarju jasno, zakaj da je bolje, če se rudarji združijo v enoten sindikat z metalurgi.

K osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju so člani plenuma postavili nekaj pripomb. Sindikat rudarskih delavcev bo sedaj poskrbel, da bodo o osnutku zakona najširše razpravljali rudarji po vseh premogovnikih, tako da bo mogoče o tem izraziti svoje mnenje sleherni rudar. (Z)

da mora novi zakon zajeti vse delovne odnose. Izmed novosti, ki jih prinaša osnutek novega zakona v primeri z dosedanjimi predpisi o delovnih odnosih, bomo omenili samo nekatere najvažnejše. Medtem ko je bilo moč doslej n. pr. delovni odnos začeti z osebam, stariimi najmanj 16 let, so po novih predpisih to mejo znižali na 15 let, ker malone vsi ljudje v tem letu že zaključijo 8-letno šolo in zato ni razlogov, da bi jim ne omogočili takojšnje zaposlitve. Novost je tudi v tem, da bodo moralni delavske knjižice imeti tudi tisti, ki privikar začno delati v podjetju ali ustanovi. Po novem zakonu bodo strokovne delavce sprejemali na delo obvezno z natečajem. Prek natečaja bodo praviloma zaposlovali tudi ostale kandidate. Pomembna novost je tudi uvedba obveznega pripravniškega staža za vse, ki so se po zaključku srednje ali visoke šole prvičkrat zaposlili. Ta staž bi trajal od 1 do 3 let, zatem pa bi prišel na vrsto strokovni izpit. Zanimivo je, da osnutek novega zakona predvideva, da so vse gospodarske organizacije dolžne zaposliti določeno število pripravnikov, ki ne bodo mogli med pripravniškim stažem samostojno opravljati poslov. Ta novost je zelo pomembna sprito razlik, ki so doslej v tem oziru obstajale, in sprito raznih negativnih pojavov, kakor je

Po štirih letih gradnje je napočil dan, ko začenja nova tovarna rotacijskega papirja v Vidmu pri Krškem poskusno obratovati. Glavna dela so opravljena, le nekaj objektov je še v gradnji, medtem pa znotraj tovarne že pričenja teči papir izpod sit 120 m dolgega papirnega stroja

NOV ZAKON O DELOVNIH ODNOSIH PRIPRAVLJAJO Na delo bodo sprejemali prek natečajev

V septembru bomo dobili prve količine domačega sladkorja

Še o preskrbi s kvasom V zadnjem času, ko primanjkuje sladkorja in ga trgovine ne prodajajo v neomejenih količinah, slišimo od ljudi večkrat pritožbe, češ da prodaja sladkorja ni pravična. Običajno lahko potrošniki kupijo nekaj sladkorja v začetku meseca, med mesecem pa dobijo trgovine navadno še nove pošiljke, ki jih prav tako razdelijo med svoje stranke, le da menijo nekateri, da jih ne delijo vsem enakomerno, temveč različno, po še nedogajanih ključu. Reči moramo, da omejuje večje nepravilnosti pri prodaji sladkorja to, da so za vse pošiljke, ki jih prejmejo trgovine, obveščeni ljudski odbori, ki skupaj s trgovinskimi zbornicami tudi določijo čas prodaje. Seveda pa je možno, da trgovski uslužbenci nato ne prodajajo vsem potrošnikom enakih količin sladkorja. Če so razlike večje in če se to stalno dogaja, se potrošniki lahko pritožijo bodisi na ljudski odbor ali na trgovinsko zbornico. Medtem ko smo bili zadnje mesece navezani zgolj na uvoženi sladkor, lahko s septembrom že pričakujemo, da bodo prišle na tržišče prve pošiljke letošnje domače proizvodnje sladkorja. Verjetno bodo s tem odpadle mnoge težave, ki jih je povzročilo dosežanje pomanjkanje sladkorja.

Rodoljub Čolaković govoril na proslavi v Sarajevu

Petdesetletnico delavskega gibanja v Bosni in Hercegovini so zadnje tri dni proslavili s številnimi svečanimi akademijami, predavanji, kulturnoumetniškimi in športnimi prireditvami. Po nepopolnih poročilih je svečanosti akademijam v delovnih kolektivih na področju te republike prisostvovalo nad 100 tisoč delavcev in uslužbencev. Na osrednji proslavi v Sarajevu je govoril član Zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković.

Amortizacija obveznic konvertiranega dolga

Na VII. zbranju treh odstotkov obveznic državnega konvertiranega dolga, ki je bilo predvčerajšnjim v Beogradu, so bile amortizirane vse obveznice, ki se končujejo z naslednjimi številkami: 004, 061, 082, 099, 126, 131, 189, 199, 239, 303, 428, 479, 506, 572, 618, 685, 721, 738, 757, 762, 764, 798, 813, 880, 893 in 970. Iz zbrane obveznice bodo izplačevali začeti s 1. oktobrom na blagajnah vseh poslovnih enot Narodne banke FLRJ.

PRED OTVORITVIJO MEDNARODNEGA VELESEJMA V ZAGREBU Razstavljajci iz vse Evrope

pa tudi iz Izraela in Japonske ter Združenih držav Amerike

Zagreb, 27. avg. (Tanjug). Mednarodni velesejem, ki ga bodo odprli v Zagrebu 2. septembra, bo imel dve glavni značilnosti. Prva je v tem, da bodo na njem razen Jugoslavije zbrani razstavljajci iz 21 evropskih in prekomorskih dežel, tako da bo velesejem največja mednarodna razstava te vrste, kar jih je bilo doslej v naši državi in na jugovzhodu Evrope. Druga značilnost je v tem, da bo ta velesejem prirjeen 10-let po osvoboditvi in da bo prikazal razen poudarjenega trgovskega značaja prerez desetletnega povojnega razvoja jugoslovanske industrije, rudarstva, kmetijstva, obrti in drugih gospodarskih panog. Letos bodo sodelovali na zagrebškem velesejmu iz vse Evrope, pa tudi iz dveh azijskih dežel, iz Izraela in Japonske, ter iz ZDA. To je posledica ureditve stikov z vzhodnoevropskimi deželami in nadaljnega razvijanja trgovinskih stikov z drugimi deželami. Iz 21 tujih dežel bo sodelovalo na zagrebškem velesejmu blizu 500 razstavljajcev s približno 2900 različnimi izdelki, v glavnem stroji, industrijsko opremo, rudarskimi napravami, prometnimi sredstvi, orodjem, preciznimi in merilnimi instrumenti, potrebščinami za oprejevanje kmetijstva, surovinami za industrijo in drugimi predmeti, za katere se zanima jugoslovanski trg. Pet najmočnejše zastopanih dežel na zagrebškem velesejmu. — Italija, Češkoslovaška, Sovjetska zveza, Velika Britanija in Avstrija — je zasedlo skoraj dve tretjini razstavnega prostora, namenjenega tujim razstavam. Reprezentativne razstave svojih izdelkov so pripravile tudi Madžarska, Zahodna Nemčija, Romunija, Poljska, Holandska, Vzhodna Nemčija, Francija, Švica, Belgija, Grčija, Švedska, Izrael, ZDA, Japonska, Lichtenstein in Danska. ZDA so pripravile tudi posebno propagandno razstavo o

DNEVNA KRONIKA

Kmetijska anketa komisija v Sloveniji Včeraj je prispela v Ljubljano anketa komisija Zvezne ljudske skupščine za vprašanja državnih posestev in melioracij. Skupina ljudskih poslancev je obiskala največje posestvo Slovenije v Kočevju in se zanimala za njegove probleme. Ljudski poslanci so imeli v Ljubljani tudi daljši sestanek s predstavnikmi Kmetijske zbornice Slovenije in strokovnjaki. Včeraj in danes je ta skupina poslancev obiskala nekatera kmetijska posestva na področju Maribora in Celja. Druga skupina poslancev, ki proučuje vprašanje melioracij, je obiskala posestvo Pšata pri Ljubljani, kjer so začeli obsežna melioracijska dela. Poslanci so obiskali tudi področje Loznice na Stajerskem in sektorje Lendave in Mure kakor tudi zgornjo dolino Save in Soče, da bi proučili položaj. 6

Mednarodni kongres gluhih zaključil delo

Z včerajšnje plenarne seje je bilo zaključeno delo II. mednarodnega kongresa gluhih, ki se je začel 23. avgusta v Zagrebu. Kongres je sprejel resolucijo, v kateri so predvideni ukrepi za izboljšanje življenja gluhih na svetu. V resoluciji je poudarjena potreba po navezavi stikov z OZN in njenimi specializiranimi agencijami, da bi tako lahko gluhih na svetu posvetili kar največjo skrb. Komisija za vzgojna vprašanja je priporočila ukrepe za šolanje gluhih in predlagala, naj bi raziskali psihološke vplive na glužnosti na človeka, ki je izgubil sluh. Razen tega so predlagali, naj bi povsod, kjer je to možno, zagotovili poklicno usposabljanje gluhih, ustanovili poklicne posvetovalnice, delavnice itd.

PRAVICA DO UDELEŽBE V RAZDELITVI DOBIČKA

Novi predpisi predvidevajo dalje, da je treba za sleherni nočno delo, ne glede na to, koliko časa traja, plačati 12,5% nad normalno tarifno postavko. Po novih predpisih bo imel pravico do sodelovanja v razdelitvi dobička podjetja vsako, ki je v določeni gospodarski organizaciji zaposlen najmanj mesec dni. Doslej je moral biti delavec ali uslužbenec zaposlen najmanj 6 mesecev, da si je pridobil pravico do udeležbe v razdelitvi dobička. Posebno zanimiv je predlog, naj bi bil podlaga za določitev letnega dopusta delovni staž. Edimole udeleženci NOV do 1945 bi imeli ne glede na delovni staž najmanj 21 delovnih dni letnega dopusta, ljudje mlajši od 18 let pa najmanj 14 delovnih dni. Vsi ostali delavci in uslužbenci bi imeli 12 delovnih dni letnega dopusta do 5 let delovnega staža, 15 delovnih dni od 5 do 10 let delovnega staža, 18 delovnih dni od 10 do 15 let, 21 delovnih dni pa od 15 do 20 let delovnega staža. Za zdaj še ni predvideno, kolikšen bo letni dopust delavcev in uslužbencev, ki imajo nad 20 let delovnega staža. V novih predpisih je predvideno, da lahko sleherni gospodarsko podjetje s svojim pravilnikom predvidi daljši letni dopust za posamezne kategorije svojih delavcev in uslužbencev. Toda izplačilo zaslužka za ta podaljšek bi šlo v breme dobička. Prav tako predvidevajo daljši letni dopust za delavce, ki opravljajo posebno težka dela.

VEČJA DISCIPLINSKA ODGOVORNOST

V osnutku novega zakona zavzema posebno mesto disciplinska odgovornost delavcev in uslužbencev, kakor tudi voditeljev gospodarskih organizacij. Večjo pozornost so posvetili tudi higieniško-tehnični zaščiti dela. Predvidene pa so tudi posebne naloge gospodarskih zbornic in združenj na tem področju. Slehera gospodarska organizacija z več kot 10 zaposlenimi osebami bi imela svoje disciplinsko sodišče, ki bi obravnavalo vse hujše prekrške. Manjše gospodarske organizacije bi imele skupno disciplinsko sodišče pri ljudskem odboru. Zanimivi so predpisi, predvideni za odstavitev direktorja v primeru, če to predlaga delavski svet. Ljudski odbor je dolžan ta predlog obravnavati, lahko pa ga sprejme ali pa tudi ne. Če bi bili odnosi med direktorjem in delavskim svetom takšni, da bi onemogočili normalno poslovanje gospodarske organizacije, bi lahko ljudski odbor razpustil delavski svet in razpisal nove volitve. Če pa bi tudi novi delavski svet zahteval odstavitev direktorja, bi bil ljudski odbor dolžan tej zahtevi ustreči. D. V.

ZACETEK PREDVOLILNE KAMPANJE V POSARJU (III)

DANES PO SVETU

POSARSKI STATUT GLAVNI STEBER PARIŠKIH POGODB

Ogenj ali zdrava pamet

Bonn, 20. avg.

Izhodišča nasprotnikov in pristašev posarskega statuta se stekajo na preproste postavke. Predsednik posarske vlade Hoffmann pravi: če bo statut na plebiscitu propadel, se francoska vlada ne bo mogla ponovno pogajati z Adenauerjem; v Posarju bo ostalo vse po staremu, tu ne bo nobenih sprememb. Če želite, pravi opoziciji, pa izvolite glasovati proti statutu.

Proemške stranke, ki odklanjajo statut, trdijo nasprotno. Te stranke pravijo: mi se bomo borili proti krivičnemu statutu, s katerim hočejo ljudstvo Posarja odtrgati od njegove domovine, od Nemčije, od njenega gospodarstva in kulture. S tem, da odklonimo statut, bomo omogočili vladama Francije in Nemčije, da bosta znova začeli pogajanja in našli boljši izhod. Tako bi se odprle boljše perspektive za bodočo sodelavo med obema deželama. Naše geslo torej ni »prek posarskega statuta v Evropo«, marveč »z Nemčijo v Evropo«.

Kakor vidimo, sta obe gledišči zelo poudarjena, toda samo, če ju presojamo iz ožjih posarskih okvirov. Toda posarsko vprašanje posega globoko, zdaj kakor tudi v minulosti, v bistvo francosko-nemških stikov, prek njih pa lahko nedvomno znatno vpliva tudi na širše politične odnose v Zahodni Evropi. Sporazum o posarskem statutu je bil eden glavnih francoskih pogojev za odobritev pariških pogodb in tako je tudi njihov steber, čeprav najbolj majhen. V takšni luči nudi plebiscit v Posarju zainteresiranim politikom zelo ugodne možnosti, da prek njega posredno vplivajo, to se pravi tako, kakor jim bo ustrezalo, v tej ali oni smeri, na ves sistem Zahodnoevropske zveze.

Položaj kanclerja Adenauerja je pri tem zlasti delikaten. Adenauer je lani jeseni na ljubo vključil v svoje dežele v Atlantski pakt in na ljubo novi nemški vojski privolil v sporazum o Posarju, ki drugače v Zahodni Nemčiji ni bil priljubljen. Ratifikacija te pogodbe v Zveznem zboru 27. februarja z 262:202 glasovoma nikakor ni bila izraz pravega razpoloženja tega doma, marveč prej nespornega kanclerjevega ugleda, ki je bil odločilni čimtelj pri opredelitvi mnogih poslancev.

Zdaj pa si posarski Krščansko-demokratska stranka, podružnica CDU, ki jo vodi Adenauer, na vso moč prizadeva, da bi ta statut propadel. Ali so se posarski demokristjani sami in brez vpliva Bonna odločili za to pot? Tudi če bi se bili, lahko takšen ukrep na drugi strani Posarja vzbudi samo nezaupevanje. Normalno je, da se pri francoskem partnerju še počevajo že tako nenehoma tleči dvomi o namelih severnega soseda.

Bonn se doslej ni odločno izrekel. Slišati je bilo sicer očitke na račun posarskih demokristjanov, da ravnajo napačno, ko se hočejo z odklonitvijo statuta otresti Hoffmannovega režima. Če bi statut uveljavili, pravijo ti krogi, bi bile omogočene svobodne volitve v novi posarski parlament in s tem bi tudi Hoffmann padel. To je bila bajna vodilna misel, ki je pripravila kanclerja do tega, da je lani jeseni privolil v sporazum.

V časnih, ki so naklonjeni krščanskim demokratom, je lahko človek bral zadnje dni takšne misli: posarski statut je plod Mendès-Francovega izsiljevanja. Na papir so ga spravili v naglici in ta statut ni ne politična ne pravna umetnina. Ta statut je vse prej kakor čaščen kompromis, ker je bil kancler prisiljen, da ga je podpisal. Formalno gledano se kancler ni zavezal, da bo vplival na svoje posarske somišljenike, naj glasujejo za statut. Nasprotno, dogovoril se je s

prebivalci Posarja, da bodo lahko sami odločali. Če torej posarski statut ne bo preživel oktobrskega plebiscita, ne bo Adenauerja zadel nobena krivda.

Stvari stoji tako, toda samo če jih presojamo formalno. V praksi bi iz takšnega prekreta dogodkov vse zainteresirane stranke povzele svoje določene sklepe. Vse te kombinacije računajo seveda z možnostjo, ki mimogrede rečeno, ni stvarna, namreč, da bi utegnili statut odkloniti. Če pogledamo, kaj mislijo ali bolje rečeno, kaj govorijo v Posarju, bomo videli, da pričakujejo uspeh prvi in drugi. Za zdaj vse prognoze o izidu plebiscita više v zraku. Nič določnejšega ne morejo povedati niti tisti, ki najbolj poznajo trenutno razpoloženje prebivalcev Posarja. Nobenega dvoma namreč ni, da bodo imeli pri tem važno vlogo tudi zunanji čimtelji. Dolej pa se menda še nobena zunanja stran ni dokončno izrekla o statutu. Do referenduma je še dva meseca časa. Položaj se lahko medtem spremeni v tej ali oni smeri, in analogno lahko nastane za eno izmed strani tudi drugačna potreba, tako da bi došlo Posarje v tej fazi ustrezno vlogo. Ne smemo pozabljati, da odputujejo v tem obdobju v Moskvo tvornici bonnske in pariške zunanje politike. Ali bodo ti obiskovalec kakaj novega? Se le ko bo to znano, bo moč reči kaj več o usodi posarskega statuta.

Položaj v samem Posarju nudi po vseh znakih sodeč več upanja nasprotnikom statuta. Tu gre predvsem za narodni moment. Prebivalci Posarja so Nemci in naravno je, da lahko ta čimtelj mnogo pripomore k uspehu proemških strank. Če pristajemo k temu še srčnost valov patriotičnih (druga stran jih imenuje nacionalistične) manifestacij, kakor tudi vsa gesla in podobno, postaja slika nekoliko celotnejša.

Se nekaj. Vtem ko so Nemci po vojni v Zahodni Nemčiji preživeli nekaj zelo težavnih let, so imeli prebivalci Posarja razmeroma zelo ugodne pogoje gmotnega življenja. Posarski standard je bil znatno nad zahodnoevropskim. V tem času je imel v Posarju precej pristašev stari izrek: »Dhomovina je tam, kjer se mi dobro godi.« Zadnja leta so, se stvari spremenile v korist Zahodne Nemčije in položaj v tem oziru je postal na obeh straneh podoben. S tem je najmočnejši adut posarskih »Evropejcev« stvarno izgubil precej nekdanje privlačnosti.

Nekaj pa je vendarle ostalo. Socialno zavarovanje in zaposlenost sta namreč v Posarju po vseh znakih sodeč znatno ugodnejša kakor v bonnski republiki. Kolikšen je vpliv tega čimtelja na opredelitve prebivalcev Posarja, ni moč presoditi. Konec koncev drži samo nekaj, in sicer, da pomeni Posarje z mi-

ljonom prebivalcev, z blizu 3 milijoni jekla letno in 16 milijoni ton premoga takšno bogastvo, ki se mu niti Francija niti Nemčija ne moreta in ne bosta lahko odpovedali. Prva iz gospodarskih, druga pa iz gospodarskih in narodnih razlogov. Analogno sta obe zelo zainteresirani do posarskega referenduma in storili bosta vse, kar je v njunih močeh, da se bo zaključil tako, kakor bo v danem trenutku ustrezalo koristim njune politike. To praktično pomeni, da ni izključena nobena izmed možnih kombinacij. Obe bi namreč utegnile biti za statut ali obe proti njemu ali ena »za«, druga »proti« itd.

Širši, lahko bi rekli, evropski pomen ima posarski referendum v tem, da lahko v eni ali drugi smeri znatno in učinkovito vpliva na bodočnost pariških pogodb.

Obren Milčičević

Vesti o dogodkih v Severni Africi delujejo kot alarmni zvon. Če se bodo dogodki tako nadaljevali, bodo kmalu prekoračili okvire francosko-marokoške spora in svet bo tako ali drugače vključen v obravnavanje severnoafriških zadev. Azijsko-afriška skupina je znova sprožila la vprašanja v Zdrženih narodih. Predsednik Maroka stopaja s svojimi gledišči pred vlado v tujini, drugi pa spet zahtevajo neposredno gromoto pomoč arabskih dežel.

Ze se kažejo obrisi nevarnosti, da bi postala Severna Afrika v posebno delikatnem trenutku, ko so pogoji za upostavitve mirnejšega življenja mnogo bolj kakor prej, predmet širokega mednarodnega spora, kakor je že postala toričke obravnavanje v takšni meri, da si jo vsi vzhajajo, ki jih je svet pravkar začel odklanjati.

Naj francoski naseljenici in njihovi zagovorniki se tako krče po novih represivnih ukrepih, vendar je očito, da v legionarski bajneti položajev v Severni Africi ni moč urediti. Izhod je treba najti v Aix-les-Bains, ali se bodo drugo konferenco mizo, kjer se bodo razgovarjali predstavniki francoske dobre volje in pravi zastopniki Maroka. Zato so naravnost vznemirljive vesti o novih tečevah, ki jih delajo konservativni hierikični elementi v teh resnikih trenitkih Favrova napotoma.

Vzile zanikanju predsednika vlade

se v Parizu vztrajno širijo vesti o epiploku generalnega rezidenta Grandvala. To v sedanjih razmerah ne more pomeniti nič drugega, kakor zahteva, da bi prišel na njegov položaj nekdo, ki bi uveljavljal politiko »svrste rokoc oziroma politiko nepopustljivosti. To pa je v sedanjem trenutku v Maroku in Franciji očitno najmanj potrebno. Ni potrebno razpravljati o Grandvalovi osebnosti, toda napadi na moža, ki si je pridobil zaupanje Maročanov, pomenijo pravzaprav napad na politiko reform, na Faura in na njegove sodelavce.

Človeka presneti pomanjkanje čista odgovornosti in pravega patriotizma med francoskimi konservativi. Se bolj pa ga presneti pomanjkanje smisla za stvarnost. Zgodovina gre namreč svojo pot. Umik Ben Arafat, ki so ga še nedavno odločno zanikali, obravnavajo zdaj kot bolj ali manj normalno in zelo nujno zadevo. Potem pa bodo po neizprosnih logiki dogodkov prišli na vrsto pravi problemi Maroka, ki so jih delno prikrivali z dilemo okrog prestola. Obravnava njih bodo morali, kakor so morali obravnavati in urediti vprašanje Tunisa.

Če je tako, vsi pa vedo, da je tako, čemu je potemtakem potrebno, da se prebija nova politika skozi tolikšno težavo?

G. Altman

ODMEVI NA PREDLOG MINISTRA DULLESA O UREDITVI SREDNJEGA VZHODA

Preizkus dobre volje

Večina časnikov in uradni politični krogi so pozdravili pobudo ZDA

New York, 27. avg. (AP) — »New York Times« danes piše, da nudi predlog zunanjega ministra Dullesa o poročitvah za varnost na Blížnjem vzhodu z določljivjo meja »izhod, na katerem bi lahko preizkusili dobro voljo z obeh strani.« S tem bi bil pravzaprav namenil zainteresiranim državam podvrženi pošteni preizkušnji. piše časnik. »Če res žele mir, bodo sprejele nepristransko mednarodno ureditev in poročitva glede svojih meja. Zal ne smemo gojiti mnogo nad, da bodo v to privolile.«

»New York Times« pripominja: »Obžalovati je treba, da Blížnji vzhod še ni izprical pripravljenosti, da bi na račun nacionalističnih čustev storil tisto, kar je praktično in dobro.«

London, 27. avg. (AFP) Velika Britanija je z zavodljivostvom sprejela pobudo ZDA glede ureditve stikov med Izraelom in njegovimi sosedi. V poročilu Foreign Officea je rečeno, da pomenijo Dullesovi predlogi pomemben prispevek k ureditvi najbolj kri-

tičnega in najbolj perečega vprašanja Srednjega vzhoda.

Angleška vlada, je rečeno v poročilu, je pripravljena v celoti izpolniti svojo vlogo v naporih za izboljšanje stikov med deželami Srednjega vzhoda. Angleška vlada meni, da bi bilo moč urediti zadeve Srednjega vzhoda z neposrednimi pogajanja in je pripravljena z eno ali več pogodbami z zainteresiranimi deželami zajamčiti sleherni teritorialno ureditev, ki bi bila sad teh pogajanj. Angleška vlada je tudi pripravljena prispevati k mednarodnemu posojilu za izplačilo odškodnine arabskim beguncem.

Predstavniki Foreign Officea je poudaril, da bo dala Velika Britanija morebitno poročitvo samo, če bodo urejena vsa sporna vprašanja med Izraelom in arabskimi deželami.

Canberra, 27. avg. (AFP) — Avstralski zunanji minister Richard Casey je izjavil, da bo Avstralska podprla prizadevanja ameriškega zunanjega ministra, da bi našli izhod iz zagate na Srednjem vzhodu. Casey je rekel, da je položaj na Srednjem vzhodu zelo eksploziven in da bo takšen ostal, dokler se bodo nadaljevali obmejni spopadi med Izraelom in njegovimi sosedi. Rekel je, da bi morali doseči sporazume, po katerih bi prepovedali sleherni prisilne popravke meja med Izraelom in njegovimi arabskimi sosedi.

Damask, 27. avg. (Reuter) V komentaru Radia Damaska k predlogu ameriškega zunanjega ministra Dullesa o zmanjšanju napetosti med arabskimi deželami in Izraelom je rečeno, da ti predlogi nasprotujejo stališču in politiki arabskih vlad nasproti Izraelu in resoluciji OZN o istem vprašanju. V oddaji je bilo rečeno, da so arabske države že večkrat zahtevale izpolnitev predlogov OZN, v katerih je jasno

predvidena repatriacija beguncev, izplačilo odškodnine in internacionalizacija Jeruzalema.

New York, 27. avg. (AFP) Generalni tajnik OZN Hammarskjöld je nocjo pozdravil predlog ameriškega zunanjega ministra Dullesa, naj bi Izrael dal mednarodno posojilo in tako pripomogli k ureditvi problema arabskih beguncev iz Palestine. Hammarskjöld je izrazil upanje, da bodo v OZN včlanjene dežele skrbno proučile ta predlog.

Mala atomska konferenca zaključena

Zeneva, 27. avg. (AFP). »Predstavniki 6 dežel so imeli danes tajni sestanek, na katerem so proučevali problem, kako uveljaviti ukrepe, s katerimi bi zagotovili, da bo atomska energija uporabljena v mirnodobne namene in da uporabljeno gradivo ne bi izkoristili za kaj drugega«, je rečeno v komunikatu, ki so ga objavili po zadnji seji »male atomske konference«.

Razprave so se nanašale na tehnične vidike teh problemov. Tehnični strokovnjaki so obravnavali nekatere predloge, ki so jih sprejeli razne dežele. To proučevanje je omogočilo koristno izmenjavo mnenj o tehničnih vidikih tega problema. Vlade zastopanih dežel bodo kasneje proučile te probleme, je rečeno na koncu komunikata.

Demonstracije proti Portugalski v Londonu

London, 27. avg. (Tanjug). Skupina kakih 50 Indijcev je demonstriralala danes pred portugalskim veleposlaništvom. Protestirali so proti ubijanju neoboroženih udeležencev nenasilnega pohoda na Goo.

Z VSEH STRANI SVETA

GRADIVO Z ATOMSKE KONFERENCE BO NATISNJENO

New York, 27. avg. (USIC). Generalni tajnik OZN Hammarskjöld je večer izjavil, da bo OZN objavila vse znanstvene dokumente in informacije z zenevske konference o mirnodobni uporabi atomske energije. Gradivo bo objavljeno v 18 zvezkih. Angleška izdaja teh dokumentov bo izšla v začetku prihodnjega leta.

PEARSON POJDE V SZ

Ottawa, 27. avg. (AFP). Kanadski zunanji minister Lester Pearson je sinoči sporočil, da bo 30. septembra odpotoval z letalom v Moskvo na uradni obisk v SZ. Minister Pearson se bo mudil v SZ teden dni ter obiskal Moskvo, Leningrad in Stalinograd.

130 LJUDI POJDE V MOSKVO

Moskva, 27. avg. (AFP). Namestnik šefa protokola zahodno-nemškega zunanjega ministristva Fritz von Zirkowsky je sinoči sporočil, da bo delegacija, ki bo spremljala kanclerja Adenauerja na njegovih potih v Moskvo, štela okrog 130 ljudi, uradna delegacija pa bo imela 14 članov.

Slo članov delegacije bo stanovalo v hotelu »Sovjetskaja«, kanclerju Adenauerju pa bodo dali na razpolago neko višo, medtem ko bo 30 ostalih članov nemške delegacije stanovalo v posebnem vlaknu na postaji »Leningrad«.

Na vprašanje, kakšne so možnosti za morebitne slike z vzhodno-nemško delegacijo, je Zirkowsky izjavil, da po njegovem mnenju ni treba pričakovati tejava v tem oziru.

DELAVCI SO SE VRNILI NA DELO

Kassel, 27. avg. (Reuter). Stavko tehnikov tovarne »Fenschel« v Kasselu so danes prenehali in stavkovni odbor je svetovali delavcem, naj se v ponedeljek vrnejo na delo.

Dopolnje je seheri izmed 8 tisoč stavkajočih prejel osebno pismo last-

Ministrski predsednik Johannes Hoffmann govori v Saarbrückenu

Pulj - šola za etiopske mornarje

Cesarska jahta »Brioni« bo prva enota etiopske vojne mornarice

Addis Abeba, avgusta. V seznamu potnikov dvomotornega letala tipa »Convair«, namenjenega v Atene, je bilo tudi 6 mladih Etiopcev. Njihov končni cilj potovanja je bil Beograd, potem pa naše istrsko pristanišče Pulj. Našel sem jih na civilnem letališču, zbrane okrog generalnega direktorja Urada cesarske mornarice Zaude Gabre Selassie, ki je tudi prišel k njihovu odhodu v prijateljsko Jugoslavijo, kjer naj bi se nekaj časa šolali pri naših pomorskih strokovnjakih. Na letališču je prisel tudi predstavnik našega veleposlaništva, dan pred odhodom pa jih je v prostorih veleposlaništva sprejel jugoslovanski veleposlanik v Addis Abebi Dušan Kveder.

To potovanje je res prelomnica v življenju teh mladih ljudi. Trije so bili doslej nižji oficirji cesarske gardne artilerije, drugi trije pa so šele končali Srednjo tehnično šolo v Addis Abebi. Zaude Gabre Selassie mi je povedal, da so ti fantje iz skupine 12 mladih Etiopcev, določenih, da bodo prvi del posadke jahte »Brioni«, izdelane v Jugoslaviji in poldonjene Etiopiji. Ostalih šest članov posadke — mehanikov — se jim bo pridružilo v Pulju, ka-

mor bodo prispeli iz Nemčije, kjer so tri leta obiskovali razne tehnikume.

Njihovo intenzivno šolanje v Pulju naj bi trajalo dva do tri mesece, potem pa bi se vrnil v Etiopijo z jahto »Brioni« in njeno posadko, v kateri bodo nekaj časa še naši oficirji in mornarji. Dvanajst etiopskih mornarjev cesarske jahte »Brioni« bo pravzaprav prvi kader etiopske vojne mornarice, jugoslovanska posadka te zelo moderne 120-tonske jahte pa bo ostala na njej, dokler se mladi Etiopci v etiopsko-eritrejskih vodah Rdečega morja ali bolje rečeno v pristanišču Masauu ne bodo povsem izsolali in usposobili, da bodo lahko prevzeli jahto.

»Etiopski uradni predstavniki«, mi je posebej poudaril Zaude Gabre Selassie, »izredno cenijo naklonjenost maršala Tita in jugoslovanske vlade, ki sta omogočila tem mladim Etiopcem, da obiščejo Jugoslavijo, kjer se bodo strokovno izsolali.«

Govoril sem tudi s šestimi bodočimi mornarji, preden so vstopili v etiopsko letalo, iz katerega bodo v Atenah prestopili v naš »Convair«. Nobeden izmed njih še ni bil na morju, očitno pa se veselijo novega življenja. Izbrali so jih izmed najboljših v njihovih enotah, v katere so prišli iz raznih krajev širne Etiopije. O Jugoslaviji so že slišali. Poznajo jo že dobro z zemljevida, na katerem so najprej iskali Pulj. Njihova želja je, da bi jo še bolj spoznali in da bi si v njej pridobili strokovno znanje, ki jim bo pozneje potrebno.

Etiopiji in njenemu nadaljnemu razvoju je potrebnih mnogo domačih strokovnih kadrov. Posebnim naporom in zavzetanju cesarja Haile Selassie je treba pripisati, da to številno nenehoma narašča. Povečali ga bodo tudi prvi mornarji mlade etiopske mornarice, ki bodo z jahto »Brioni« pripluli iz Pulja v Masauo. S tem bo začela Etiopija upostavljati tudi svojo pomorsko tradicijo, ki je doslej v pravem pomenu besede ni imela.

Pred več sto leti je imelo sicer etiopsko-aksumsko cesarstvo na rdečemorskem obali Eritreje majhno pristanišče Adulis. Imelo je tudi ladjice, ustrezajoče ta-

kratni dobi. Prišlo pa je do vdorov Arabcev in Turkov in ta luka je brez sledu izginila. V največjem času so zgradili v Eritreji dve luki, Masauo in Asab. Ostala rdečemorska obala je plitva, nedostopna, peščena, polna koralnih očičkov in čeri. Dolga je kakih 800 km. Na drugi strani so obale Jemena in Saudove Arabije.

V teh krajih je podnebje eno najbolj vročih na svetu, dežja pa ljudje po cela leta ne vidijo. Nekoliko znosnejše je podnebje samo od decembra do februarja. Masaua je večja in bolje opremljena luka kakor Asab. V njej namerava etiopska vlada letos jeseni ustanoviti vojno pomorsko akademijo, v kateri bi predavali tuji profesorji.

To mesto s 15.000 prebivalci stoji ob obali zaliva in na dveh bližnjih otokih, povezanih z obalo po nasipu. Čez nasip je speljana železniška proga, ki veže Masauo z Asmaro, Diredaoum in Addis Abebo. Na obali je več solin, v katerih pridobivajo sol za izvoz. Na otokih so stanovanjski okrajji in pomol s šestimi velikimi žerjavci za iztovarjanje tujih ladij.

Zunaj luke, v bližini koralnih očičkov, lahko vsak čas vidi mnogo »sambucov«, čolnov eritrejskih in jemenskih ribičev ter lovec na školjke, v katerih najdejo večših tudi zrno bisera. V luki je videti tudi več trgovskih ladij, ki vzdržujejo promet med pristaniščem in zaledjem. Iz tega pristanišča vozijo blago v glavnem s kamioni v Addis Abebo in druga mesta Etiopije.

Miladin Stojšavljević

Libanonski minister Frandži v Egiptu

Beirut, 27. avg. (AP). Libanonski zunanji minister Hamid Frandži je odpotoval večeraj v Kairo, kjer bo skušal zgladiti spore v Arabski Mgi. Frandži si prizadeva ohraniti nevtralnost Libanona nasproti raznim obrambnim načrtom in odstraniti spor med Irakom in Egiptom, ki je nastal po podpisu turško-iranskega pakta.

TROJNA KONFERENCA O CIPRU V LONDONU

Nepopustljiva stališča

udeležencev pogajanj ne obetajo mnogo pozitivnega

London, 27. avg. (Reuter) Angleška vlada je določila večeraj dokončno stališče nasproti vprašanju, ki jih bodo obravnavali na konferenci o Cipru in obrambi vzhodnega Sredozemlja. V teh razgovorih bo angleška vlada zagovarjala načelo, naj bi Velika Britanija obdržala suverenost nad Ciprom. Izjavila bo, da je pripravljena dati prebivalcem te angleške kolonije ustavo. Velika Britanija je sklicala konferenco zaradi čedalje odločnejših zahtev prebivalcev Cipra po priključitvi h Grčiji. Turčijo so povabili na konferenco zato, ker živi na tem otoku precej Turkov — 18 % vseh prebivalcev.

Velika Britanija je na otoku leta 1932, po uporu proti angle-

škim oblastem, ukinila ustavo. Leta 1948 in 1954 je ponudila Cipru novo ustavo, toda Ciper te ponudbe ni sprejel. V diplomatskih krogih pravijo, da bo Velika Britanija predlagala, naj bi bili sestanki konference tajni.

Angleški zunanji minister MacMillan je sprejel danes zunanjo ministra Grčije in Turčije, ki vodita delegaciji na trojni konferenci o Cipru in obrambi vzhodnega Sredozemlja. MacMillan je najprej obiskal grški zunanji minister Stefanopolus, potem pa namestnik turškega zunanjega ministra Fati Zorlu. Sestankov se je udeležil tudi namestnik angleškega zunanjega ministra John Ward.

PISMO IZ ZDA

VZDOLŽ OBALE ONTARIA

New York, avgusta

To je torej Niagara. Na turističnem prospektu — Ameriški vodopad na področju ZDA in glavni slapovi na kanadski strani — so sedmo čudo sveta, kar je vsekakor novost za zgodovinarja. Če bi se nanjo privadili, bi morali iz starodavne klasifikacije sedmerih čudes izločiti egiptovske piramide a! Halikarnasov mavzolej, rodoškega Kolosa ali Fidijskega Zeusa z Olimpa, babilonske zidove in višee terase ali Farosa iz Aleksandrije.

Morda tega ne bodo storili, in po pravici. Niagarski slapovi so namreč doživljati, niso pa čudo. Buldožerji, ki so zdaj na delu —

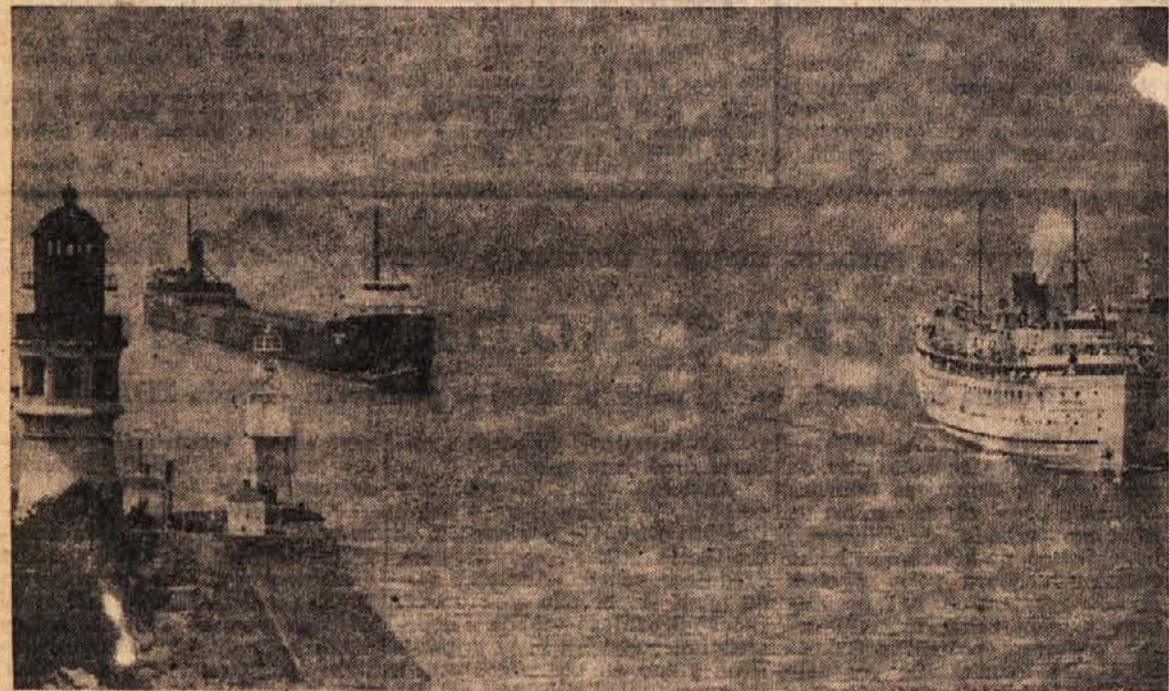
znani državnik z ene strani oca. Družba bo očitno uporabila to geslo tudi glede na svoje severne sosedice. Toda čudno, ko so na Mavričnem mostu končane formalnosti v zvezi s potnim listom, nenadoma preneha mračna predstava o zapuščenih divjini gozdov in šavitskih taborišč in človek se znajde na kanadski strani Niagare sredi cvetočih parkov z bujno travo, mnogimi hoteli evropskega sloga in še številnejšimi kremami in okrepčevalnicami, ki mu nudijo udobno prenočišče, vsaj dvakrat ugodneje kakor na ameriški strani. O tem, kako je onstran meje, ko zagleda čudovite naravne lepote niagarskih slapov, pa niti ne govori.

da v ljudeh, ki jih na kanadski strani ne moti, če nagovore sosedice in se nekoliko pomenijo o vremenu, politiki ali sportu, kar tako, da sploh govorijo. Morda zato, ker so hiše tu zgrajene kakor v Evropi, belo popleskane in ker se naselja redkeje vežejo drugo z drugim ali pa zato, ker je tu Shellovih bencinskih črpalk mnogo več kakor črpalk drugih ameriških družb. Morda pa tudi zato, ker se v ZDA, kjer je najbolj priljubljeni šport gledanje tekem v baseballu po televiziji, ne bi pripetilo, da bi 50 tisoč ljudi (ena desetina prebivalcev Toronta) v največjem naliču prišlo na obalo, pozdravit mlado rekorderko, ki je skušala preplavati 50 km ši-

roko jezero od Youngstowna (ZDA) do Toronta.

Dež je bil, »Toronto telegram« pa je vračal milo za drago svojemu konkurentu »Toronto Staru«. Na skrivaj je organiziral podvig 19-letne Kanadčanke Campbellove. Lani je namreč »Star« bil pokrovitelj rekorda 17-letne Marilyn Bellove prav tako iz Toronta, kateri se je posrežilo preplavati Ontario in kasneje tudi Rokavski preliv. Reporterji »Telegrama« so prosili, da bi smeli poročati o dogodku, toda »Star« je trmoglavo odklanjal vse takšne poskuse. Občinstvo je požiralo po 8 strani dolga časnikarska poročila pred rekordom in za njim, vsa Kanada je bila na nogah in sleherni njen plavač je postal v očeh rodoljubnih navijačev morebitni bodoči svetovni prvak.

JASA LEVI

Vhod v prekop med jezeroma Erie in Ontario

zamenjavajo s cementom nedavno odtrgane grmade granita in delno vračajo vodopad na staro pot, s katere se je zaradi premikanja zemeljskih plasti premaknil v zadnjih 200 letih — bodo pustili tu grandiozen spomenik pridobitve človeške tehnike, ki ga pa v naši atomski dobi vendarle nihče ne bo občudoval.

Začasna žrtev teh del je bila Pečina vetrov. Prvikrat v 125 letih — kakor je napisano nad vhodom v dvigalo, ki se spušča 60 metrov skozi granitni predor do vznožja slapov — v njej ne nosijo več gurijastih plaščev. Šele ko bo načrt uresničen, šele ko bodo potrosili 20 milijonov dolarjev, bodo drobne vodne kapljice znova zaplesale nad umetno narejenimi terasami z notranje strani zavese — 6 milijonov galon vode v sekundi. Na kanadskih slapovih pada istočasno v globino 114 milijonov galon vode, osvetljene vsako noč s spektrom reflektorjev magičnih barv.

Čokolada, petrolej in druge razlike

Pustimo turizem ob strani, te meje pričajo o mnogo večjih stvarih. Dve trdnjavi na dveh bregovih velikega jezera čuvata ustno izročilo o srditih bojih za svobodo. Ena je na ameriški, druga pa na kanadski strani. Obe sta zdaj muzeja. V prvi so ohranjeni spomini na francoske, angleške in ameriške posadke, v drugi pa topovi, ki nikoli niso preizkusili svojega ognja. Trdnjava na kanadski strani je bila prvotno namenjena za to, da bi Američane odvrnila od angleških tal. Tako je rečeno v vodiču. Zdaj je obnovljena kot turistična privlačnost, da pomaga privabljati ameriške obiskovalce v Kanado. Pod tem pojmasilom v vodiču pa je podpis sedanje »komande« kamnitne trdnjave: Kanadsko ministrstvo za ceste.

Nekaj je vzdolž teh cest, kar dela razliko med ameriško in kanadsko stranjo. Prvi hip ima človek samo takšen občutek, ne more pa ugotoviti zakaj. V okrepčevalnicah, kamor vstopiš na kavo in obloženi kruhek, vidiš iste reklame. Čokolade so nekoliko drugačne in v Kanadi ne delajo cvrtja pričo gostov kakor v Ameriki, toda tega ni moč smatrati za večjo razliko. Po avtomobilskih cestah enako dve drve avtomobili. Menda, avtomobilisti ne utegnejo prebrati svaril in pozivov, naj pazijo na tuje in svoje življenje. Jezero Ontario je sivo tu in tam, orkani, ki zdaj divjajo nad ameriško obalo, pa prinašajo bratski delež tudi kanadski obali.

Vendar pa so tu kontrasti. Mor-

roko jezero od Youngstowna (ZDA) do Toronta.

roko jezero od Youngstowna (ZDA) do Toronta.

Tako se je začela ena izmed najsrditejših časopisnih vojn v zgodovini dežele, ki je ne bo konec vse dotlej, dokler bo Kanada zibelka nekaterih najboljših plavalj na dolge proge.

Sodelovanje in blaginja

Nenadno množično športno navdušenje Kanadčanov je spremljal pojav blaginje. Skupaj ameriško-kanadski načrt v vodni poti po reki Sv. Lovrenca od Atlantika do 5 velikih jezer na obsejnem področju — obeta tukajšnjim delovnim ljudem, da bo kruha in zabave v izobilju.

Več ko pol stoletja je minilo, preden je sen o vodnih poteh za oceanske ladje, ki bi vodile v notranjost ZDA in Kanade, začel postajati resničnost. Velikanski stroji za kopanje prekopov iztrgajo vsakih 48 sekund po 28 ton zemlje in jult-

Pogled na avstrijsko mesto Salzburg

S POTI PO AVSTRJI

Srednji vek in sedanost

Visoko na granitnem grebenu gozdnatega hriba stoji dobro ohranjen starinski grad, sedež salzburških knezov in škofov. Iz tega gradu so celih 600 let neomejeno vladali vsemu temu področju. Zdaj je ta srednjeveški sedež salzburških škofov turistična privlačnost, sedanja škofijaka poslopa pa so v središču mesta. Toda sprememba sedeža salzburških nadškofov, ki so cerkveni poglavarji Avstrije in Madžarske, ni bistveno vplivala na svetovno politiko salzburške duhovne aristokracije.

Salzburg velja za mesto, v katerem je najbolj ohranjena srednjeveška minulost. Postal je privlačno turistično središče, ki ga je letos obiskalo kakih 50.000 ljudi iz raznih krajev sveta. Toda »duhovni« pomen tega slikovitega mesta se še ni umaknil posvetnemu uživanju turistov, ki hodijo s fotoaparati po njegovih ozkih srednjeveških ulicah in odnašajo na ozkih filmskih trakov-

vih s seboj slike njegovih zgodovinskih vrednot. O tem vam pripovedujejo vodniki v osmih svetovnih jezikih. Pripovedujejo vam o cerkveni in posvetni oblasti v rokah salzburških nadškofov, ko stojite pred mračnim vhodom v katedralo, pred granitno steno, v kateri stoji ena najbolj čudnih cerkva na svetu. Salzburg je mesto polnih katoliških seminarjev. Sem pošiljajo katoliške kongregacije žensk in druga verska združenja svojo mladino, da izpopolni izobrazbo v duhu katoliške Cerkve.

KATOLIŠKA UNIVERZA IN DUHOVNO SOLSTVO

»Hrib menihov«, na katerem so nekoč zasedali salzburški nadškofje, ni izgubil svojega pomena. Njegova senca je legla zdaj ne le na salzburške ulice, marveč tudi na znaten del republike Avstrije. Avstrija namreč še zmeraj nima urejenega šolstva, kar je treba pripisati močnemu vplivu, ki ga imajo ti duhovni vladarji še zdaj.

Ze med obema svetovnjima vojnama so v Avstriji mnogo razpravljali o pouku v narodnih osnovnih in srednjih šolah. Bistvo teh razprav je pravzaprav strankarskega značaja. Mnoge napredno usmerjene skupine avstrijske družbe nasprotujejo religioznemu vplivu v posvetnih šolah. Zdaj poučuje v avstrijskih šolah mnogo ljudi, ki so končali teološko fakulteto, ali pa so šole pod neposrednim vplivom katoliške Cerkve. Jasno je, da so postali ti ljudje nosilci določene metodike in da so učni načrti v šolah preveč prepreženi z verskimi motivi. Na Dunaju so nam pripovedovali, da čaka avstrijsko šolstvo že več let na reformo.

Toda reforme ni od nikoder. Čeprav mnogi vztrajno zahtevajo, naj bi šolski sistem v tej deželi odtegnili cerkvenemu vplivu, za kar so dane možnosti, ker je Cerkev ločena od države, se konservativni krogi žilavo upirajo sleherni misli o modernizaciji in sodobnih učnih metodah v avstrijskih šolah. Zato v avstrijskih šolah še zmeraj poučuje pretežno del religiozno orientiranih in Cerkvi neposredno podrejenih učnih moči.

SALZBURG — DRUGI RIM

Toda salzburški škofje in bogati, vplivni katoliški redi, katerih mračna in nedostopna kamnita samostanska poslopja so nanizana okrog »Hriba menihov«, imajo daljnosežnejše načrte. Salzburg naj bi postal drugi Rim! Zdaj ima Salzburg filozofsko in bogoslovsko fakulteto. Toda salzburški nadškofje bi radi v tem mestu obnovili staro slavo. Cerkvena diplomacija zadnje čase polagoma, toda vztrajno utira pot ideji, da bi v Salzburgu ustanovili katoliško univerzo. Salzburg naj bi postal zibelka katoliških izobražencev. Na tej univerzi bi študirali sinovi in hčere katoliških družin (seveda premožnih) z vsega sveta.

Nismo mogli zvedeti, kako daleč je že napredoval ta načrt, po katerem bi se to mesto, ki vzbujajo zdaj pozornost samo s svojimi srednjeveškimi licem, spremenilo v znanstveno središče »katoliške Evrope«.

Nikola Polak

Detektivi nosijo orožje in municijo, ki so jo pripadniki »Irske republikanske armade« odnesli iz vojašnice v Arborfieldu

Kaj se je zgodilo 13. avgusta navezujemo v Arborfieldu pri Readingu blizu Londona in kaj je vzbudilo angleško javnost in svet v teh poletnih dnevih počitka? Zakaj je začela angleška tajna policija skupaj z vojaško ter agenti posebnih oddelkov proti obveščevalne službe nenadoma budno paziti na letališča, pomorska oporišča, vojaške naprave, skladišča orožja in vojašnice, pa tudi na avtomobilske ceste, železniške postaje in cestna križišča? Zakaj poročajo angleški časniki, da varnostni organi niso preiskovali samo priljage potnikov, marveč tudi vse ženske torbice, v katerih so našli kvečjemu robove in razne pripomočke za lepote? Vsekakor je moral biti globlji vzrok te nenadne razgibanosti hladnokrvnih Angličev.

Napad brez streljanja

V noči od petka na soboto, 12. in 13. avgusta, je prišlo proti jutru do napada na vojaške barake V. inženirskega bataljona v Arborfieldu pri Readingu blizu Londona in iz skladišč so napadatelji odnesli mnogo najmodernejšega orožja. To pravzaprav ni bil napad, marveč bliskovit vdor, v katerem ni padel noben strel in v katerem so napadalec in napadenim ni skrivili nitij las na glavi.

V vojaških barakah V. inženirskega bataljona je bilo vse mirno. Šest sto njegovih pripadnikov je mirno spalo, stražarja pa je hodil okrog barak. Nenadoma je dvanaest do zoh oboroženih ljudi navalilo na stražarja in ga presenetilo tako, da niti krikniti ni mogel. Ko so premagali prvo oviro, so napadatelji vdrli v stražarsko hišico. Bill so sami močni, krepki in spretni fantje. Presenetili so spečeja narednika in njegovih 15 vojakov, oboroženih samo s pendrki. Privzeli so jih drugega k drugemu in jih pojsiljali v celice. Vtem ko je en napadalec pazil na stražarje, so drugi prisilili enega izmed stražarjev, da je odšel s njimi in pokazal, kje je skladišče orožja. Iz njega so vzeli napadatelji 43 pušk, 56 puškomitraljezov, 12 mitraljezov in več zaboječkov municije s 150.000 naboji. Vse to so naložili na 3 avtomobile in 3 kamione in neslišno izginili, kakor so bili prišli.

Scotland Yard na nogah

Stražarji so se komaj nekako rešili in alarmirali svoje tovaršice. Nemudoma so alarmirali Scotland Yard, vojaško policijo in druge varnostne organe, ki so blokirali vse področje 200 milj okrog Readinga. Preiskovalci so vse avtomobile in kamione, pregledali avto-

NAPAD V ARBORFIELDU

mobilne ceste in križišča, sploh vsak kotiček, kamor bi se bili utegnili napadaleci zateči. Preiskavo je osebno vodil načelnik imperijskega generalštaba Sir John Harding s četom policijskega oddelka Scotland Yarda Leonardom Bartom. Natančno preiskave so opravili tudi v Londonu, zlasti na tistem kraju, o katerem so domnevali, da bi utegnili biti eno lamed skvalidnih glavnega štaba tajne irske vojske, ker ni bilo nobenega dvoma, da so njeni pripadniki zagrešili napad v Arborfieldu.

Vtem ko so z vso verno iskali napadalec iz Arborfielda, pa so nenadno poskusili drug napad, tokrat na vojašnico v Hillu v Walesu, toda brez uspeha, ker jih je stražar pravočasno opazil in alarmiral svoje tovaršice, da so se morali napadatelji umakniti. Tako so v vojašnicah odredili izredno stanje, da bi preprečili podobne napade, v napadeni vojašnici v Arborfieldu pa celo obsešno stanje, tako da se nihče ni smel približati barakam na 3 m. Pa tudi angleška vlada se je ukvarjala s tem napadom.

Kaj je »irska republikanska vojska«

Takol po napadu ni bilo težko sklepati, da je šlo za akcijo irskih independentistov, pripadnikov tajne irske republikanske vojske. Takšen oborožen napad je lahko tvegala samo organizacija, ki ima izveščane in spretno ljudi, dobro oborožene in disciplinirane. Pripravljene plačati svoje predznost z glavo. V Veliki Britaniji pa je znano, da je tam samo ena takšna organizacija, znana s imenom »irska republikanska vojska« — IRA. To je politična vojska irskih nacionalistov, ki se bore, kakor sami pravijo, proti angleški okupaciji Severne Irske in ki se ne bodo ustavili pred nobenimi sredstvi, da bi Angležje izgnali iz vseh šestih okrajev Severne Irske, vključno v Veliko Britanijo, da bi tako združili vse Irsko. (S sporazumom med angleško vlado in irskimi predstavniki je bila Irska razdeljena na republiko Irsko in Severno Irsko ali Ulster, ki je v sestavi Združenega kraljevine. To je veljalo za edini možni izhod, s katerim pa irski nacionalisti nikoli niso bili zadovoljni. Zato je Irska znova stopila na torišče.) Spretnost in naglase napada na Arborfield sta dala novinarjem reporterjem povod, da nazorno opisujejo pripadnike irske republikanske vojske in njihove ak-

cije. »Reuters« poroča, da je glavni stan te tajne vojske, ki sanja vojno proti Veliki Britaniji, v eni izmed ulic Dublinu. Njen oficerji noč in dan sede nad zemljevidi. To so hladnokrvni ljudje, svesti si svojega cilja, fanatično vdani svoji prilegi. Isto lahko rečemo tudi o njihovih vojakih, mladih, vitkih fantih v dežnih plaščih, z velikimi klobuki, potisnjenimi na očeh. Takšno je moštvo irske republikanske vojske, organizacije, postavljene izven zakona, organizacije, ki je minuli teden napadla taborišče angleške vojske, oddaljeno komaj nekaj milj od Londona. Baje šlejo ta vojska dva do tri tisoč mož, nekateri pa menijo, da je večja. Vojska ima na razpolago lahko orožje za 4000 mož, pa tudi baterijo topov in večjo količino ročnih granat. Obični domnevajo, da ima tudi bataljon telegrafistov in dobro opremljeno poljsko sanitetno enoto. Pripadniki te vojske, fanatični katolici, so rekrutirajo iz vseh družbenih slojev, med njimi so zdravniki, advokati, uslužbeni in delavci. Vojsko vodi »generalni adjutant«, ki se podpisuje »Mac di Armada« in ki objavlja v Dublinu poročila o akcijah svojih ljudi.

Največji incident od leta 1939

Napad v Arborfieldu je povzročil še večje presenečenje, ker je največja akcija irske republikanske vojske od leta 1939. Takrat, 16. januarja 1939, se je začela dolga vrsta atentatov. V poštenih poslopih in skladiščih se je razpočilo 242 bomb, več ljudi je bilo mrtev in ranjenih. Lani v oktobra je ta vojska napadla vojašnico v Omaghu in ko traja so oboroženi Irci razbili štiri angleške vojske. V decembru so bili napadatelji obsojeni skupaj na 82 let ječe. Vendar pa je bil to po obsegu manjši napad od napada v Arborfieldu, o katerem menijo, da je šlo za začetek novih akcij irske republikanske vojske vzile trditvam Scotland Yarda, da je storil po tem napadu varnostne ukrepe, ki bodo podobne napade preprečili. Angleško javnost je silno razburila način, kako so napadatelji odnesli orožje iz skladišča. Politični krogi Velike Britanije opozarjajo na častovno povezanost med napadom na Arborfield in političnimi uspehi, ki jih je doseglo gibanje irskih independentistov zadnje čase v Severni Irski. Na volitvah 26. maja je imelo to gibanje v Severni Irski

tri kandidate, ki so sedeli takrat v zaporu zaradi protiangelskih akcij. In dva sta zmagala. Eden je Thomas Michel, obsojen lani decembra na 10 let ječe zaradi napada na angleško vojašnico v Omagh. Z večino 266 glasov je iz zaporov premagal protikandidata »unionista« konservativca Beattija.

Nenavaden statut poslancev

Čeprav je bil Michel izvoljen, njegovega mandata niso potrdili, marveč so poslance diskvalificirali in v njegovem okraju raspisali ponovne volitve v četrtek, 11. avgusta. Izid so objavili v petek, 12. avgusta. Tokrat je dobil zaprti poslance 806 glasov več, kakor njegov protikandidat. Tudi v drugem okraju, katerega poslanec sedi v zaporu, so pripravili ponovne volitve. Izid ponovnih volitev je vzbudil zaskrbljenost angleške vlade in pokazal, da ponovno razveljavljenje Michelovega mandata ne bi bilo učinkovito, marveč da bi vzbudilo še večje nezadovoljstvo irskih nacionalistov. Zato se bodo najbrž odločili za kompromis. Michel bo bržčas ostal poslanec, izpustili ga pa ne bodo. Tako bo dobila Velika Britanija svojevredsten statut poslancev, kakršnega zgodovina menda še ne pozna. Predstavniki gibanja irskih independentistov pa trdijo, da njihovi poslanci ne bi prišli v angleški parlament, četudi bi jih izpustili z zaporov, ker hočejo tako »protestirati« proti okupaciji Irske.

Da bi preprečili morebitne nove incidente, omejnajo možnost, da bo vlada zahtevala od parlamenta, naj znova izglasuje zakon iz leta 1939 o izrednih ukrepih. Po vseh samihih atentatih je bil po tem zakonu dovoljen preventivni pripor vseh sumljivih ljudi ter izgov in strogo nadzorstvo nad severnimi Irci, živimi v Veliki Britaniji. V tem oziru je položaj dokaj zamotan. Posebni statut Irske nikakor ne omili ukrepov za zatiranje neredov, niti nadzorstva nad sumljivimi ljudmi. Irska ni sestavni del Commonwealtha. Toda Irci lahko nemoteno prihajajo v Veliko Britanijo, kjer uživajo vse delovne pravice in volilno pravico brez omejitev. Nad 600.000 Ircov stalno živi v Združenem kraljevini, ostalih 300.000 pa samo v posameznih zsebah. Čeprav je Scotland Yard sprotičil, da je policija ukradeno orožje našla, čeprav napadalec niso izsledili in aretirali, se je razburjenje spričlo dogodka v Arborfieldu poleglo samo delno. Sam dogodek pa je osvetlil dejstvo, da so v odnosih med Veliko Britanijo in Irsko še zmeraj neurejena vprašanja, nastala kot sad zgodovinskih, verskih, političnih, gospodarskih in drugih okoliščin.

V. K.

NA PREHODU IZ ENE SEZONE V DRUGO

Kaj pripravljajo ZA ŠIROKO POTROŠNJO

Tekstilije: izbira skoraj ista — Konfekcija: približevanje zahtevam potrošnikov — Konservna industrija: morebitna pocenitev

Vsako leto nastane v tem času bolj ali manj isto vprašanje: kaj nam pripravljajo za novo sezono. Potrošnik tekstilij zanima, ali bodo kupovali zimsko blago v začetku jeseni ali pa šele ob dvanajsti uri. Gospodinjstva zanima, ali je storila živilska industrija kaj več, da jim ne bo treba pripravljati običajnih živil za zimo in da bodo imela pozimi na razpolago presno sočivje in razne sadne izdelke. Pa tudi trgovina je zainteresirana na tem vprašanju tembolj, ker so ostale prodajalne po mnogih razprodajah in dokaj dobrem poletnem prometu na pol prazne.

Trgovinska podjetja so nas neprijetno presenetila: nobenih pogodb nismo sklenili. To je odgovor, ki smo ga dobili na več mestih, gre pa za blago za jesen in zimo. V »Agrotekstilu«, našem znanem grosističnem podjetju, poudarjajo, da z industrijo niso sklenili skoraj nobenih pogodb. Predstavniki tovarnov so sicer za beležili, »da jih bodo imeli v evidenci«, to pa pomeni, da bi se utegnili tudi v letošnji sezoni zgoditi, da bo blago prispelo šele, ko bo povpraševanje po njem že manjše. Isto velja za grosistično podjetje »Beograd« in za mnoga druga, na katera smo se obrnili. Industrija tudi letos ni privolila v tako imenovano predsezonsko sklepanje pogodb, kakor je običaj po vsem svetu. Tudi zahtevam trgovine in kupcev se neče prilagoditi. Tako nam trgovci niso mogli ničesar povedati, s čim bodo razpolagali v prihodnji sezoni. Mnogo več smo izvedeli od proizvajalcev, na katere smo se obrnili.

PROIZVAJALCI VEDO POVEDATI VEČ

Predstavniki paračinske tekstilne tovarne je rekla, da bodo izdelali letošnjo jesen nekoliko manj blaga nekaterih vrst kakor lani. Sele v decembru ga bodo izdelali več. Podoben je položaj v nekaterih drugih tovarnah v Srbiji. Računati je torej treba s tem, da bo letos nekoliko manj blaga za zimske sukance. Ta primanjkljaj pa bi lahko krili novi izdelovalci. Predstavniki tovarne »Grdelica« nas je presenetil z izjavo, da pripravljata ta tovarna zelo dobre vrste blaga, med njimi lahke velture iz čiste avstralske volne za ženske plašče. To blago bo po 4000 din.

Vse kaže, da bo blaga za moške obleke nekaj več. Tovarne so izdelale različne vrste kamgarna. Tovarna »Novoteks« iz Slovenije bo letos poslala na trg nove okusne vrste kamgarna. Raznih gabardinov za pelerine in obleke bodo pripravile vse tovarne dovolj.

V tovarni »Ivan Milutinovič«, ki izdeluje predvsem blago za ženske obleke, pravijo, da pripravljajo nekaj presenečenj za ženski svet. Gre za nekatere vrste boljše blaga, ki ga že več let ni v naši trgovini. Ta tovarna je začela izdelovati blago »Vesna« iz čiste avstralske volne z znatnim odstotkom nylona, tako da so tkanine boljše in trpežnejše. Ne vemo, ali bo cena 2000 din za meter ustrezala možnostim vseh, pač pa bo kakovost zadovoljila tudi tiste, ki so najbolj izbirčne. Razen tega je izdelala tovarna slabše tkanine z manjšo primesjo nylona po 900 din in blago za moške obleke, tudi mešanico volne in nylona, po 3500 din meter.

Proizvajalci bombažnih tkanin nam tudi letos ne pripravljajo velikega presenečenja. Spominjamo se leta 1953, ko je prišlo v prodajo blago, ki bi ga bili lahko poslali na vsak trg. Letošnje jesen pa lahko prej pričakujemo, da ne bomo našli v trgovini dovolj raznih flanel, barbantov in drugih vrst blaga, po katerem je povpraševanje v tem času veliko. Nasprotno pa bo trikotaže, perila in nogavice znatno več. Več tovarn, med njimi »Angora« iz Ljubljane in »Somborska tekstilna industrija«, pripravljata razne modele praktičnih ženskih jopic in volnenih svitrov. Nekatero tovarno kakor sarajevski »Ključ« izdelujejo raztegljive moške nogavice. Razen odličnih ženskih perlonskih nogavic domače proizvodnje bomo dobili letos tudi toplejše nogavice iz grilona. Tovarni »Nada Dimič« in »Stevan Djukić«, pa tudi nekatere druge so začele izdelovati perlonso perilo in razne tkanine iz perlon. Slovenske tovarne so napravile nekaj poizkusov z izdelovanjem zelo priljubljenih tkanin jersey. Škoda samo, da niso mislile razen domačega tudi na tuje trge.

MALO BLAGA ZA VAS
Čeprav se trgovci in proizvajalci ne strinjajo v mnenju, kadar gre za preskrbo z zimskim blagom, se pa docela strinjajo v tem, da so tovarne pripravile malo blaga za vas. Po dobri žetvi bodo dohodki kmetov narasli in povečalo se bo tudi njihovo povpraševanje. Semo v Beogradu bi potrebovali 6000 do 7000 bal bombaža za tkanine, ki jih tovarne vsaj za zdaj še ne morejo dovažati. Beograjski trgovci bodo sa-

kanca, podlog za obleke in še nekaterih vrst blaga. Na drugi strani pa je razveseljiva vest, da bomo z italijanskega dela uvozili razne vrste tekstilij, kar bo vplivalo, da se bo položaj v tem oziru zboljšal. Strokovnjaki računajo, da bo dosegla vrednost uvoza 3.600.000 dolarjev. Od tega bomo porabili približno 3 milijone za tekstilne surovine in polizdelke, 300.000 za nakup raznih bombažnih tkanin, predvsem za posteljno platno velikih širin. Za blago za podlogo in za nekatere druge vrste blaga bomo porabili 300.000 dolarjev. Tako strokovnjaki računajo, da bomo z uvoženim blagom in domačo proizvodnjo krili naše potrebe v dveh prihodnjih letih. J. B.

V Združenju tekstilnih proizvajalcev FLRJ pravijo, da bo v prihodnjem obdobju primanjlovalo zlasti beljenega platna, su-

Narejene obleke, dostopnejše kupcem

Na vprašanje, ali nam lahko nudi naša konfekcija ceneje, trpežne in okusne obleke, moremo odgovoriti trditelno. Vse kaže, da se je naša konfekcija mnogo bolj kakor kdajkoli doslej pripravila na bližnjo sezono in potrošniki lahko pričakujejo več prijetnih presenečenj. To velja zlasti za kakovost konfekcije, pa tudi za raznovrstnost modelov in za cene.

KAKIH 100.000 ZIMSKIH PLASČEV

Vse kaže, da bo naš trg letos dobro založen z oblekami. To bomo dosegli, čeprav ni predvideno posebno povečanje proizvodnje. Tako bodo letošnjo zimo štiri naše največje tovarne oblačilne konfekcije »Varteks«, »Naprijed«, »Vojvodina« in »Partizan« poslale na trg kakih 100.000 zimskih plaščev. Izdelani bodo večinoma iz dobrega blaga, cena pa se bo gibala od 10.000 do 18.000 din. Iste tovarne bodo poslale jeseni na

trg kakih 60.000 dežnih plaščev iz balonske svile za moške in ženske.

Razen tega pride letos na trg kakih 50.000 kratkih zimskih plaščev za kmečko prebivalstvo in 25.000 do 30.000 moških in ženskih jenskih plaščev. Naše tovarne bodo izdelale letos kakih 100.000 moških oblek, blizu 50.000 suknjičev, prav toliko športnih jopic, nad 100.000 hlač itd. Glede modelov in kakovosti je najbolj napredovala naša ženska konfekcija. Skoraj vsa večja podjetja so pripravila za jesensko sezono maleone povsem nove modele ženske konfekcije. Tako pride v prodajo kakih 10 novih modelov dežnih plaščev iz balonske svile, kakih 6 različnih vrst lahkih plaščev iz blaga, več modelov zimskih velurnih plaščev in raznih drugih konfekcijskih izdelkov. Ze zdaj so v prodaji lahki zimski plašči iz velura, izdelki beograjske tovarne »Partizan«. To so lepo narejeni plašči s svetleno podlogo v več

barvah. Cena se giblje okrog 13.700 din. Takšnih plaščev bo to sezono v prodaji kakih 3000. Tudi v moški konfekciji so pripravile tovarne več novih modelov. Veliko pozornost so posvetile zlasti zboljšanju kakovosti moških oblek, predvsem suknjičev, in pa izpopolnitvi kroja.

SODOBNO OBLACENJE — KONFEKCIJA PO MERI

Glede sodobnega oblačenja je treba poudariti težnjo tovarn, da bi prek svojih prodajalnih uveljavile konfekcijo po meri. Eno takšno vzorčno prodajalno so odprli v Beogradu, nekaj pa tudi v Zagrebu in Ljubljani. V njih lahko kupci izberejo obleko, potem pa prepuste prodajalci, da jim jo naredi po njihovi meri. Ta sistem je zlasti razvit v zahodnih deželah in tam se je zelo dobro obnesel. Zato lahko pričakujemo, da se bo tudi pri nas čedalje več ljudi odločilo za konfekcijo po meri.

Kar se tiče sodobnega oblačenja, nam pripravljajo tovarne konfekcije najnovejše kroje. Tako pride letos na trg ženska konfekcija »po zadnji modici«, in sicer predvsem lahki in zimski plašči. V moški konfekciji se čedalje bolj uveljavlja težnja, da izdeluje manjši oblik iz istega blaga, pač pa čedalje več kombiniranih suknjičev iz temnejšega, hlače pa iz svetlejšega in lažjega blaga. Te obleke so trpežnejše, pa tudi ceneje. Beograjska tovarna »Partizan« je pripravila več količino takšnih oblek po 7500 do 9000 din. Če je kombinirana obleka z najdražjimi hlačami iz kamgarna, stane od 12.000 do 15.000 din.

V letošnji sezoni bo torej na razpolago dovolj oblek in tudi cene bodo večini potrošnikov dostopne. Letošnja sezona bo v tem oziru mnogo bogatejša od prejšnjih. Zanimivo je zlasti, da so naše tovarne menda nehale izdelovati slabo konfekcijo po dokraj neokusnih modelih. M. P.

PRESKRBA NAŠIH MEST

Za boljšo oskrbo Maribora s povrtnino in sadjem

Nekdo mi je nedavno tega dejal:

»Čemu se novinarji tako vneto zaganjate v cene? Kaj vas sploh briga, kolikšen je pribitek grosistov in maloprodajne mreže na nabavne cene? Če sadje in zelenjava gresta, naj ju v prodajalnih kar dalje nudijo drago. Ko pa bo povpraševanje upadlo, in bodo trgovci že sami pocenili. Brez skrbi, njunega gmitja ne bodo tjavendan tapeli!«

So pa tudi ljudje, ki menijo takole:

»Je že prav, da potrošniki vsaj včasih kaj več zvedo o tem, kateri člen precej dolge preprodajne verige najbolj občutno podražuje robo. Res je tu zakon ponudbe in povpraševanja, toda res je hkrati, da so maloprodajne cene čisto dvakrat, trikrat in tudi petkrat višje od odkupnih. Kdaj pa kdaj je posameznik vrst sadja in zelenjave na proizvodnem področju na pretek, včasih je tam na dnevnem redu celo gmitje, potrošniki pa se vzlic temu srečujejo z visokimi cenami. Če je že to najnujno, mar bi potem ne bilo bolj prav, da bi večjih koristih bili deležni predvsem proizvajalci sami?«

Tako in drugače, nepovoljnim maloprodajnim cenam so prav gotovo vzrok tudi težave s prometnimi sredstvi. Edina mariborska trgovina s kmetijskimi pridelki in sadjem na debelo »Orače« in edino mariborsko maloprodajno podjetje s sadjem in zelenjavo »Povrtnina«, na primer nimata motornih vozil, ki bi bila kos daljšim relacijam. Spričo tega je najnujno neposredno navezovanje na bolj ali manj oddaljena proizvodna področja marsikdaj praktično nemogoče.

Na drugi strani tudi s prevozom po železnici ne gre vselej tako, kot bi bilo zaželeno. Zgodilo se je že, da je paradižnik, ki ga je naročilo podjetje »Orače«, romal kar štiri dni od proizvajalca do Maribora. Posledica: od 2672 kilogramov naloženega paradižnika ga je 288 kg vzelo gmitje, a 243 kg transportni kalo.

Vse to v precejšnji meri otežuje boljšo organizacijo odkupne službe, katere naloge so vse prej kot lahke. V Mariboru sodijo, da bi v normalnih razmerah odpadla dobra četrtina potrebnih živilskih artiklov na sadje in zelenjavo, ki

bi ju v višini 30% morali pripeljati z najbolj oddaljenih proizvodnih področij v naši republiko in izven nje. Ker pa jim zlasti pri slednjem povzročajo preglavice transport, je poudarba posameznih vrst povrtnine in sadja v Mariboru marsikdaj zelo šibka, a predvsem hitro pokvarljivi poljski pridelki odločno predragi.

Slednje je sicer včasih posledica previsokih pribitkov grosistov in maloprodajne mreže na razmeroma nizke nabavne cene na terenu, mnogokrat pa je vmes še pomanjkljiva konkurenca na trgu.

Vsekakor kaže, da organizacija dovoza v Mariboru primanjkuje vrst poljskih pridelkov in sadja s težkimi in specialnimi kamioni grosistov z raznih proizvodnih področij iz vse Slovenije ne bo mogla kriti rastočih potreb čedalje večjega števila mariborskih potrošnikov. Nužno bo začeti resneje misliti na izpopolnitev opremljenosti mariborskih podjetij »Orače« in »Povrtnina«.

Vodstvo »Orače« želi za prvo silo nabaviti dva srednja tovornjaka in upa, da bo v ta namen v bližnji prihodnosti vendarle ugodeno njegovi prošnji za dodelitev kratkoročnega kredita. Brez primeren kamionov pa ne bo mogla občutno zboljšati svojega poslovanja niti »Povrtnina«. Toda omenjeni mariborski podjetji bosta slej ko prej potrebovali tudi kak večji običajni sodobni tovornjak in konec koncev tudi kako specialno vozilo za prevoz hitro pokvarljivih pridelkov z oddaljenih proizvodnih področij. Potlej bi namreč prav gotovo ne bila več venomer na dnevnem redu šibka ponudba posameznih vrst povrtnine in sadja v največjem štajerskem potrošnem središču ob istočasnem njihovem bolj ali manj pogostem izobilju pri proizvajalcih.

Seveda pa je boljša oskrba Maribora s povrtnino in sadjem na vsak način odvisna tudi od primernih skladišč in hladilnih naprav, s katerimi zdaj ne razpolaga niti podjetje »Povrtnina« niti grosist »Orače«. Če večjih količin robe ni moč za daljši ali krajši čas obvarovati pred gmitjem, je njen stopnjevanje dovoz s proizvodnih področij marsikdaj odveč. Dvoje je tu predvsem važno; omogočiti čim manjše izgube ter zagotoviti stalno in zadostno ponudbo na trgu. V nasprotnem primeru bodo cene nekaterih vrst povrtnine in sadja še dalje nepovoljne. Vj. K.

Motiv iz Prekmurja

»Komerzialne službe«

Odgovor Zavoda za socialno zavarovanje

Članek, objavljen pod gornjim naslovom dne 17. 8. t. l. v »Ljudski pravici«, ima preveč splošne trditve, brez navedbe večjih nepravilnosti o določenem primeru upravnega postopka. Zato vsebina članka napravi vtis, da je pri Zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani en sam sistem nepravilnosti o delu uslužbencev in zato gotovo vznjuba med zavarovalci nerazpoloženo nasproti Zavodu za socialno zavarovanje, glede katerega ta članek gotovo vznjuba napačno sliko. Pisec članka ni poučen o ustroju Zavoda za socialno zavarovanje, o njegovem ogromnem poslu, niti o zapletenosti predpisov socialnega zavarovanja. Če bi bil pisec o vsem tem dobro poučen, bi gotovo o primeru, zaradi katerega je interveniral v Zavodu, drugače presojal.

V primeru, ki ga navaja pisec članka, gre za invalidno J. M. iz Ljubljane. Invalidsko pokojninska komisija ji je 5. 4. 1955. določila odstotek zmanjšane zmoglosti za delo. Do 15. maja je tekel postopek zaradi pisačice o delovni dobi in o otroških dodatkih. V mesecu juniju pa je bil referent na študijskem dopustu in ni opozoril na ta spis, da bi se pravilno rešil. V tem je zvrh zakasnitosti pri izdaji odločbe. V kolikor se bo ugotovila krivda referenta, bo moral za to odgovarjati.

Glede mrež s hrano, ki jih je pisec članka videl nositi po Zavodu, pa pripominjamo, da jih prav gotovo niso nosile samo uradnice Zavoda in je pisec članka gotovo v tem oziru zamejati stranke z uradnicami. Med uslužbenci je pa veliko mater, ki s dovoljenjem šefov nakupijo stvari, ki so potrebne za gospodinjstvo, po končnih uradnih urah.

Kakšno ogromno delo opravlja Zavod za socialno zavarovanje, govori samo dejstvo, da ima Zavod okoli 100.000 upokojencev in 24.000 upokojencev, ki jih ima skoraj vsak dan v obravnavi.

Čestokrat pa stranke same povzročajo, da postopek ni končan tako hitro, kakor si želijo.

ODGOVOR: OBISKAL SEM 6 SOB IN 28 URADNIKOV, NE DA BI KAJ OPRAVIL...

Članek »Komerzialne službe« je bil v primeri z materialom, na katerem je bil zgrajen, zelo lahek, in človek bi mislil, da naj nihče ne bo odgovoril; vse bodo mirno uređili znotraj iste hiše, ki nosi naslov »Zavod za socialno zavarovanje« in Ljubljani. No, gornji njihov odgovor pa v ničemer ne spodbija mojega članka, le potrjuje resnico.

Gre za določen primer J. M. iz Ljubljane. Invalidsko-pokojninska komisija ji je že 5. aprila letos določila odstotek zmanjšane zmoglosti za delo. Smo konec avgusta, a omenjena tovarnica se ni prejele niti invalidnine, ne otroških dodatkov. 19. avgusta, to je dva dni po objavi članka, se je junija je sama osebno dvakrat posredovala za pospešitev, poslala pa je tudi pisemno prošnjo. Niti odgovor! Letos 3. avgusta sem se sam poznal za stvar in v tistem dopoldnevu, ko je bil uradni dan, obiskal šest sob. Naslednji dan, v četrtek, 4. avgusta sem posel nadaljeval, nato še v soboto in zopet v sredo, 10. avgusta. V vsem času sem obiskal 28 uradnikov in zamudil štiri dopoldneve, da sem zvedel to, kar sem vedel že v začetku.

S prispevkom »Komerzialne službe« nisem hotel ustvariti vtisa, da je na omenjenem Zavodu tak sistem, kakor omenja gornji odgovor. Opisal sem le svoj primer in svojo pot, kot opisal lahko vsak reporter svoja doživljanja, bodisi v Parizu ali kjerkoli.

tro, kakor si same želo. Na opozorila Zavoda stranke čisto sploh ne odgovorijo ali pa ne privajajo pravčasno potrebnih podatkov, s čimer se po nepotrebnem zavlačuje rešitev spisa.

Zato mora biti vsakomur jasno, da je nujno pri taki ustanovi s takim velikim aparatom in ogromnimi nalogami, da prisilno zavarovalcem in marsikatero ključko, preden pride do pravega referenta, ki rešuje njegovo stvar. To bi pisec članka lahko doživel pri vseh velikih ustanovah in uradih, kakor so n. pr. Mestni ljudski odbor, sodišče itd. Pri tem pa bi moral pisec članka tudi upoštevati, da je sedaj povsod čim dopustni, ki povzročajo, da delo v poslovalnih mesecih ni najbolj skrbno, da pa tudi ugotovljeno, da je pisec članka prišel v Zavod na neuraden dan, ko stranke ne sprejemamo. Tak red ima ne samo naš Zavod, temveč je tak način poslovanja uveden pri vseh večjih uradih in ustanovah, ker bi sicer bilo redno poslovanje sploh nemogoče. Zato ga je uradnica ki tudi sicer ni reševala njegovo stvar, vjudo opozorila, da ni uradni dan za stranke.

Tudi je pri 100.000 zavarovanih, ki jih je treba skoraj dnevno obravnavati, nemogoče, da bi vsaj dvakrat tedensko ne bile pri okenjih vrste. Če ima pisec članka predlog za boljšo ureditev poslovanja, bi mu bili hvaležni zanj. Vsaka kritika je sprejemljiva, vendar se ne more iz ene same konkretne napake posploševati in ustvarjati vtisa, da gre za organiziran sistem nepravilnosti pri poslovanju. Za službo socialnega zavarovanja pa je splošno tudi to, da ogromno število pokojninskih primerov in drugih zahtevkov ter zapletenost predpisov neogibno povzročajo, da se skoraj noben postopek za priznanje pokojninskih dajatev ne more končati pred potekom dveh mesecev, razen v kolikor nujen primer ne zahteva prednosti reševanja pred drugimi primeri.

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljana

V določenem primeru je bila reportaža zelo koristna, kajti v več omenjenega Zavoda že vsi pregled sob in referatov, ki ga do takrat ni bilo, opaziti pa je tudi druge spremembe. Bilo je pa res prav nerodno odgovarjati na številne intervencije uradnic, kdaj sem jih videl hoditi po malico in zelenjavo in, ali tuj jaz ne stopim kdaj med službenim časom na turško kavo.

Ko pa sem pisal tisto reportažo, se nisem hudoval zaradi izgubljenega časa ker sem rad opozoval, kako različna je vplivala moja zgodba na tamkajšnje uradnike, a kako enotno pa so vsi reagirali nanjo, namreč rešili so se me po najkrajši poti z napovedjo novega referanta in številne nove sobe. Mislim sem pri pisanju na preproste ljudi, ki pridejo v Ljubljano s podeželja in jim je sređ visokih hiš tesno pri sređ, da mestnemu človeku ne znajo niti prav povedati, kaj in v komu bi radi. Če sem jaz, ki se znam vsaj krepko razgovoriti, brezuspešno zamudil štiri dopoldneve, koliko časa zamudil kaj prepričan državljan, preden zve kaj gotovega! Lojze Jakopič

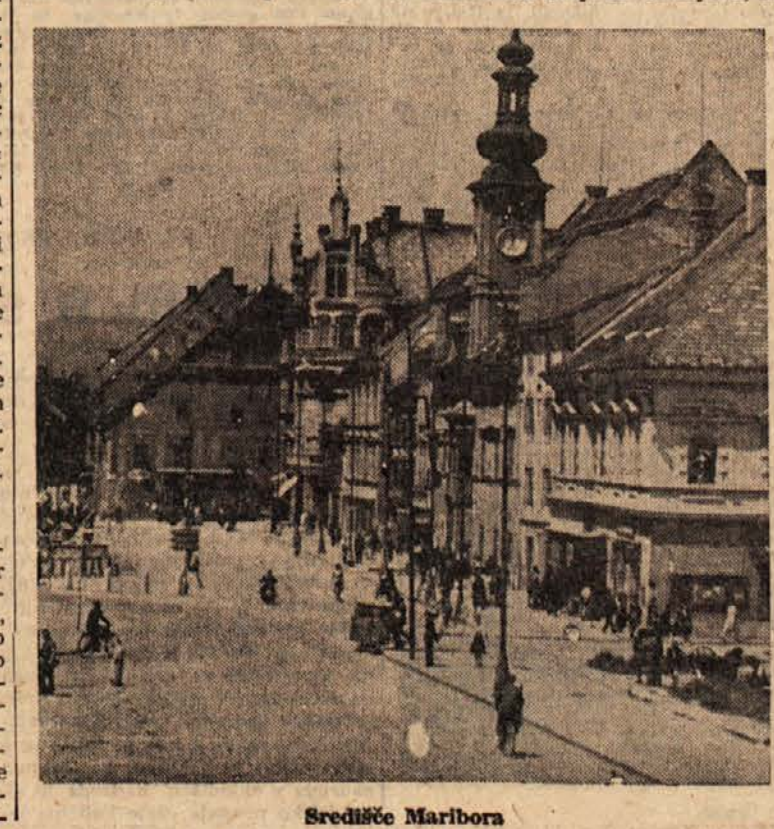
RUDNIK RJAVEGA PREMOGA KOČEVIJE
in
DPD »SVOBODA« KOČEVIJE — RUDNIK

Isčeta

kapelnika
za rudarsko godbo na pihala, in
pevovodjo
za pevski zbor DPD »Svobode«.

Službena mesta zagotovljena, plača po tarifnem pravilniku in honorar za delo v godbeni orkestru pevski sekcijski.

Ponudbe je treba poslati na Rudnik Kočevje, pošta Kočevje.

Središče Maribora

FILM O PIREČNIKU

dosegel v New Yorku velik uspeh

»RAZDOVOJENA SRCA« PREDVAJAJO V DVORANI PREMIERNEGA KINEMATOGRAFA »NORMANDIJA«

(Od stalnega dopisnika)

New York, avgusta.

»Deček je vaš! Vam pripada tako iskreno in zanesljivo, kakor da ste njegov obraz gledali vsak dan pred seboj pri kosilu... kakor da so bile njegove ustnice, ki ste jih sleherni noč poljubovali v njegovi zatemnjeni sobi... in kakor da so njegova kri in razum, njegova moč in šibkost — predvsem pa njegova toplina — pričakovano ljubezni bili vaši...»

Ta deček namreč živi v vašem svetu. Svet pa je majhen... Kadar sodoživljate njegovo zgodovino, polno negotovosti, čutite: to je del vašega lastnega življenja, gledan z njegovimi očmi, njegovimi izkušnjami in njegovim razdvojenim srcem. (»New York Times«.)

Ta deček je Ivan Pirečnik, čigar pretresljivo življenjsko zgodbo ob posredovanju angleškega filma »Razdvojena srca« globoko doživljajo tisoči Newyorčanov. Prav tako kakor so naši narodi v Jugoslaviji doživljali dramo, do katere je 1952. prišlo v Nemčiji pred ameriškim sodiščem Zavezniške visoke komisije za Nemčijo. Film prištevajo med lepe filme našega časa »zaradi njegove humanosti in čustev, književna so redka v dramah, književnosti ali filmskih analizah.«

»Večja modrost od Salomone je potrebna, da bi razrešili boleče vprašanje, zastavljeno v angleškem filmu »Razdvojena srca« — piše »New York Times«. Ta problem je večji od tistega, ki ga je moral car rešiti, ko sta prišli k njemu dve ženski in mu vsaka zahtevala, da je otrok njen. Tu gre za to, ali bo »sirota« vrnjena svoji pravi materi, ki so jo našli, ali pa bodo dopustili, da deček ostane pri rednikih, ki so ga posinovili in vzgojili. To je problem, ki razdvaja srca, prikazan v tem filmu z izrednim razumevanjem in zavestno popolnostjo... Tragedija je nadvse razburljiva, ker je avtor Jack Wittingham prikazal primera obeh pretendentov na otroka brez naklonjenosti in brez predsodkov.

Dvorana premiernega kinematografa »Normandija« v središču New Yorka je malone vselej polna. Pohvalna kritika filma »Razdvojena srca« je pritegnila prve obiskovalce, pozneje pa propaganda sploh ni bila potrebna. Mnogi si predstavljajo ogledajo tudi po dvakrat.

»Zaplet je zanimiv,« piše »Herald Tribune«, »in učinkuje zlasti zato, ker je tipičen. Tisoči podobnih primerov so se zvrstili v minule desetletju pred sodišči. »Razdvojena srca« je film, igran z izredno lepoto in zadržanostjo. Cornell Borchers je kot nemška mati izvrstno igrala. Yvonne Mitchell je bila prav tako odlična kot jugoslovanska mati. Ima pol dolgovat, čustven obraz in črne oči, iz katerih seva neskončna žalost, in čeprav ne razumemo, kaj

IZ NAŠIH KINODVORAN

»ARENA POGUMNIH«

No gre zanikati, da je sovjetski film »Arena pogumnih« po svoje zanimiv in privlačen. V njem lahko obudimo sprostost najboljših sovjetskih umetnikov, njihovo prozornost in sijajno izvajanje vsakovrstnih slikovskih umetnosti, vseh so nam mnogi umetniki točke močnejšev na trapezu, žonglerjev, ekvilibristov, pesnikov, dramskih in prav zadovoljni bi bili lahko če bi prišli gledat v »Soc« samo cirkuško predstavo (tako kot svojčas, ko je v tem kinu zares nastopal nekaj časa cirkuša — brčkan zata, ker v ljubljanski Drami zanj ni bilo prostora — je pa bil ta cirkuša seveda neprimerno strošaknejši od tega v našem filmu). Toda najsi je »Arena pogumnih« še tako dobra cirkuška predstava, še zmeraj ni in tudi ne more biti dobra filmska predstava, dober film. Ne samo zato, ker so režiser, scenarist in drugi soustvarjalci zamudili celo vrsto idealnih priložnosti za učinkovite posnetke ter je kamera bolj ali manj statična, registrativna in nedodelana, temveč predvsem zato, ker ni mogoče videti nekoga smiselnega razloga v snemanju takšnih filmov. Sovjetski filmski avtorji so megalomani, tobi nič posneli na filmski trak izbrano cirkuško predstavo in prav toliko kot ta traja tudi film, brez vsake vsebine, z golim nizanem točk. Na podoben dokumentaristi način je bil sloer posnet tudi film »Mojsiri ruskega baleta«, toda to je bil poseben primer baletnega filma. Ker so se ustvarjalci nujno potrudili predvsem za vsebinsko-dramatično ozvojitve baletov. »Arena pogumnih« pa, kot dobeseden posnetek alcer izvrstne cirkuške predstave, nam daje vtis zgolj nekakšne agitke o moči in spretnosti sovjetskih umetnikov in, gledano s stališča filmske umetnosti in njenega namena, ne kot prozorno, nepomembno senzacijo, ki daje morda nekoliko slutiti na to, da sovjetska filmska umetnost še zmeraj ne premore sodobnih realističnih zgodb iz sovjetskega življenja.

govori, točno vemo, kaj misli.« Casnik »Daily Mirror« piše: »Predmet tega izrazitega filma »Razdvojena srca« je materinska ljubezen. To je boleča čustvena preizkušnja, ki bo marsikateremu privabila solze v oči, ko bo spremljal ta boj med otrokovo

pravo materjo in tisto, ki ga je posvojila... Ta zgodba, ki osvaja srca, je igrana razburljivo v sleherni svoji podrobnosti. Michael Ray, desetletni deček, nosilec konflikta, igra svojo vlogo z naravno prepričljivostjo.« N. Vuković

ZANIMIVA ANKETA

SVET ZA PROSVETO IN KULTURO SLOVENIJE JE ZBRAL ZANIMIVO GRADIVO O SOLSKI REFORMI

Ljubljana, avgusta. Komisija za proučevanje šolstva pri Svetu za prosveto in kulturo Slovenije je izvedla anketo o reformi šolstva za splošno obvezno izobrazbo. V tej anketi so sodelovali mnogi ugledni kulturni in prosvetni delavci, šolski zavodi, kakor tudi društva profesorjev in učiteljev.

Večina udeležencev ankete se je odločila za enotno osemletno šolo. Vsi ti sodijo, da je treba iz učnih načrtov izločiti vse nebitno ter jih razširiti predmeti, ki jih dijaki najbolj potrebujejo v vsakdanjem življenju. V tej anketi se je največ odgovorov nanašalo na vprašanje, ali naj bo obvezna šola enotna ali diferencirana. Udeleženci ankete s poudarjenostjo so se zavzemali za enotno obvezno šolo, vtem ko je bilo v središču pozornosti anketirancev iz mesta vprašanje, ali sedanja šolska izobrazba ustreza v vsebinskem oziru.

Zbrali so tudi mnogo predlogov o spremembi učnih načrtov, programov in učnih metod v osemletnih šolah. Tako je bila na

primer sprožen predlog, naj bi bil prvi razred osnovne šole pripravljalen in naj bi v prvem polletju ustrezal otroškemu vrtcu. Drugi predlog nekega udeleženca ankete teži za tem, da bi osemletno šolo razdelili na šestrazredno splošno izobraževalno šolo, v kateri bi bil učni načrt enoten, ter na dvorazredno dopolnilno šolo. Ti dve zadnji leti bi bili diferencirani v dveh smereh: po eni strani bi učence pripravljali na nadaljevanje srednje šole, po drugi pa tiste, ki ne nameravajo nadaljevati šolanja.

V industrijskih krajih bi, kakor je rečeno v tem predlogu, v dveh zadnjih razredih poučevali predmete, ki se nanašajo na industrijo in obrt, medtem ko bi na kmetijskih področjih več pozornosti posvetili naravnim vedam. Pri anketi pa so opazili, da je pojem enotne in diferencirane šole, kakor tudi pojem splošnega izobraževanja dokaj nejasen. Vzlic temu pa so odgovori v anketi dali zanimivo gradivo, ki ga bodo kmalu objavili v obliki posebnega zbornika. G. G.

MATEJ BOR: LJUBLJANSKI PORTRETI

Da je zanos v njem? Je, menda, saj vam zanaša ga — zdaj sem, Izdaj tja.

Izdaja vize za kraljestvo slave, te vize pa, kot čul sem, niso [prave.

Proglasil ga je za pritikavca, a sprovil nanj se kot na velikana. Iz tega sklepa zdaj že vsa [Ljubljana, da sta najbrž pritikava oba.

Kar je, pač je, vendar, kar je, [je malo; če vzel bi mu še zlobo, ga ne bi [nič ostalo.

Sabahadin Hodžić: Mavzolej sultana Mehmeda II.

RAZGLEDI PO SVETU

SOVJETSKI SATIRIK MIHAIL ZOŠENKO je praznovao 10. avgusta šestdesetletnico rojstva. Kakor njegov veliki predhodnik Gogolj poteka tudi Zošenko iz nižjega ukrajinskega plemstva. Njegov oče je bil umetniški slikar. Kot študent prava je bil leta 1914 vpoklican v vojsko in se je med državljansko vojno priključil Rdeči armadi. Poskušal se je v različnih poklicih kot čevljar, detektiv, rejec kunccev, dokler ni postal poštni uradnik in pisatelj. Dolga leta je ve-

ljal kot vodilni sovjetski satirik, dokler mu ni leta 1946 Zdanov očital »malomeščanstva, površnosti in obrekljivosti. Tedaj je utihnil za kakih pet let do Staljinove smrti. Zdaj ne piše več tako pogosto, a je stalni sodelavec »Krokodila«.

FARAONI NIMAJO OBSTANJA. Zakladi iz faraonskih grobov, doline kraljev in različnih še nezaznakanih piramid se zdaj v Egiptu tako hitro množe, da oblasti ne vedo več, kam bi jih shranile. Razsežni arheološki mu-

zej v Kairu je dobesedno natrpan in tako je egiptovska vlada na prošnjo arheološkega sklenila priključiti mestnemu muzeju dva nova trakta. Boje se pa, da tudi to ne bo zadostovalo, zato vlada zdaj proučuje predlog, da bi ponudili višek umetnostnih in arheoloških zakladov mednarodnim muzejem; govorniki celo, da bi se uredile prodajalne za zasebne zbiralce in turiste. Tem predlogom pa nasprotuje zakoni, da so vse izkopane last egiptovske vlade in da se ne smejo izvažati iz države.

SOGLASNO JE BILA SOVJETSKA ZVEZA sprejeta v mednarodni svet znanstvenih družb (ICSU). Svet, v katerem so zastopane znanstvene družbe vsega sveta, ima pravkar svoje sedmo zasedanje v Oslu.

ENOTEN PROGRAM NEMŠKIH GLEDALIŠČ. Skoraj sto nemških gledališč je zadnje tedne objavilo svoje programe za gledališko sezono 1955-56. Programi so si za vsa država precej podobni, tako da lahko precej enotni programski politiki in načrtih. Napovedanih je nič manj kot sto krstnih predstav, večinoma neznana dela velikih klasikov moderne: zapuščinsko delo Gerharta Hauptmanna »Magnus Garbes«, Brechtov komad »Z bobni in trobentami«, niti v Španiji še ne uprizorjena drama Lorca »Brž ko mine pet let«, po dve drami Ghadovca in O'Neilla, Faulknerjev »Rekvijem za muno«. Sledi dolga vrsta ameriških, francoskih, angleških in italijanskih avtorjev in manjše število nemških, med njimi Mürrenmatt v Zürichu, Frisch v Berlinu, Billinger na Dunaju, Rehfisch v Hamburgu. Kritika je napravila bilanco lanskega leta in napovedala, kakšen uspeh lahko pričakujejo letošnje. Nemška dela niso prodira in celo dramo Petra Hacksa »Začetek indijske dobe«, ki sta mu bila vseokoliščina nacionalna tako gledališka uprava kakor kritika, so že po nekaj dneh igrali pred prazno hišo. Pač pa so se uveljavili trije glavni šlagerji sezone: ameriški komadi »Upor na ladji Calnes«, »Pregnanjanje čarovnic« in »Mala čajnica«, ki so doživeli več kot 3000 uprizoritev. Izmed del, ki bodo uprizorjena v novi sezoni, pa obetajo uspeh Zuckmayerjevi »Mrzli luči«, Thorntona Wildersa »Zenitni posredovalec«, Tennesseeja Williama »Mački na vroči pločevinski stropi« in Richarda Nasha delu »Dež je pričaral«.

1945 Srečanja s partizani-znanstveniki 1955 BOŽIDAR LAVRIČ »Imamo odličen delovni kolektiv«

Primeri se nam kdaj, meni se večkrat zgodi, da z negotovostjo obstanemo pred kopico skrben izbranih podatkov in drobnih vtisov, ki jih nikakor ne moremo oživiti, strniti jih kot drobce mozaike v polnokrono, čisto podobo človeka, ki je na videz prav tak kot tisoč in sto tisoč drugih, a se vendar od vsakega od teh bistveno razlikuje, ker ima na sebi ali o sebi nekaj, kar je tipično njegovo, nekaj, kar skušamo izraziti z besedo osebnost.

In tako se mi je zgodilo, da sem zamišljen obsedel za pisalnim strojem in iskal tisto čudežno formulo, ki bi mi pomagala, da bi se dokopal do njegove prave podobe.

Ko sva si segla v dlan, sem se nekam nerodno nasmehnil ob občutku, ki se mi je zdel nenaden in nepričakovano: začutil sem se namreč, da se z Božidarjem Lavričem doslej pravzaprav še nisem srečal. Podzavestno se mi je zdelo, da ga poznam že dolgo in z dobrodušnim, rahlo opravičujočim se nasmehom sem v tej svoji podzavesti skušal korigirati predstavo, ki sta mi jo o Lavriču izoblikovala čas in domišljija, a ki se je le v malocem skladala z njegovo pravo podobo, s tistim dr. Lavričem, s katerim sem se večera srečal v nepojmljivo tesni predstavi pred vrati njegove delovne sobe o prav tako tesnih, že zdavnaj pretesnih prostorih kirurške klinike v ljubljanski glavni bolnišnici.

Popabil me je o pisarno, ponudil cigareto ter naročil skodelico črne. Pogovor je stekel neprisljivo, toda že ob prvih besedah ne tako, kot sem si želel. Božidar Lavrič je bil nekam gluha za moje radovednost: razen nekaterih podatkov, za katere sem ga izrecno prosil, ni o sebi spregovoril več kot nekaj splošnih stankov.

»Veste, človek sam, brez kolektiva, brez dobrega kolektiva je — ničla. Mislim seveda na delo o kirurgiji in medicini nasploh.«

»Pa vendar,« sem nedoločno vztrajal, ne da bi vedel ali znal točneje izraziti svojo misel.

»Vidite, na to pa sem o resnici ponosen.« Vstal je in pri nesel predme dve debeli knjigi, prebral sem naslov in zalistal med tekst: Ratna kirurgija.

»Tudi to je delo kolektiva, cele prste kirurgov,« je nadaljeval Lavrič, »jaz sem le eden izmed njih.«

Listal sem po knjigi, ne da bi se kaj posebno razumel v to,

kar je v teh debelih zvezkih zbranega. Lavrič mi je govoril o nastanku, osebni in pomenu tega velikega teksta — plodu prizadevanja dela jugoslovanskih kirurgov-partizanov, in jaz sem med razlagi, med njegovo poudarjanje pomena kolektivnega dela kot tih, nemoteč odmev upletal besede enega izmed njegovih pomočnikov, s katerim sva se uro prej razgovarjala o predstavi, ko sem čakal na Lav-

riča, ki se je dlje, kot je bilo predvideno, zadržal pri neki težji operaciji...

V čudni harmoniji so se zanesne besede mladega zdravnika bile z možato skromnostjo in zrelim spoznanjem priljubljenega učitelja: »Skoda, da se mora tako ugonažljati o delu, ki bi ga lahko opravljali drugi, o organizaciji, skrbi za kliniko, in ne pride do časa, da bi lahko svoje dragocene izkušnje in že nabrali material uporabil in obdelal o študijah, ki bi naši medicini ogromno koristile.«

»... Popolnoma zgrešeno je, iskati uspeh in zasluge v medicini o enem samem človeku,« je kot odgovor nadaljeval s svojo razlago dr. Božidar Lavrič. »To zapisište, tovariš Zlobec: samostojnemu in osamljenemu kirurgu, recimo nekje na Jesenicah ali Trbovljah, ali kjerkoli drugje na našem podeželju, temu in predvsem temu gre priznanje. Ti delajo sami, sami odločajo, često v razmerah in ob pripomočkih, ki so vse prej kot idealni. Ti so delavci, ti so heroji. Tu, v Ljubljani, je mnogo laže, tu je močan kolektiv, če ni enega, opravi delo drugi.«

Zabrnal je telefon.

»Trenutek, prosim, kličejo me v operacijsko sobo,« se je opravičil in odhiti. Ko sem ostal sam, sem se spomnil na one zanosne besede mladega zdravnika in s pridruženim nasmehom sem se pridružil njegovi sodbi: Lavrič je osebnost, ki bi jo težko pogresali.

Sele zdaj sem se ozrl po pisarni. Vstal sem in stopil k majhnim, okusno skromnim okvirjem na steni.

Društvo češkoslovaških kirurgov je na svoji redni seji imenovalo dr. Božidarja Lavriča...

In dalje: Društvo francoskih kirurgov v Lyonu... Društvo kirurgov Anglije in Irske in... Obstal sem pred sliko s posvetilom: Tito — Bled, 22. IV. 1951. Na preprostih bolniški postelji trdno nasmehjan, a čist pogled maršala Tita, ob njegovem vzglavju bolniška sestra in dr. Lavrič. Spomnil sem se dni, ko je ova Jugoslavija z nestrpnostjo in zaskrbljenostjo vsak dan pričakovala vesti o maršalovem zdravstvenem stanju.

»Lepi spomini,« me je presenetil dr. Lavrič, ki se je tedaj ornil iz operacijske sobe. Sedla sva in najin pogovor je obstal pri Titu. Zdaj je bil Lavrič dokaj zgovornejši, govoril je o svojih srečanjih s to Titom in njegove besede so bile polne spoštovanja in ljubezni, ki sta jih v nepoustanjalni luči ozarjala tiha skromnost in toplja prepričljivost pripovedi.

Poslušal sem ga, a zabeležil sem si le droben, skoraj anekdotičen dogodek.

Bilo je v januarju 1945. leta na sremski fronti. Nemci so naredili profin napad in zajeli nekaj ranjenecov.

»Bil sem na raportu pri maršalu Titu,« pripoveduje dr. Božidar Lavrič, ki je bil tedaj glavni kirurg JLA, »in me je vprašal, koliko ranjenecov iz prve divizije je padlo v roke sovražniku.«

Povedal sem, kolikor sem vedel točno: »Okoli pedeset, družje maršala.«

Pedeset! in četrty, družje pot-pukovničel me je presenetil Tito.

Čutil sem, da mi ni povedal te resnične anekdote le zaradi njene zanimivosti, a predvsem kot prepričljivejšo oznako značaj »tega«, kot pravi Lavrič, »izrednega človeka, ki se je vedno zanimal za vsakega borca, za najbolj skromnega, brezimnega partizana.«

Počasi sva se vrnila na prejšnjo temo. »H kakšni operaciji pa so vas klicali?« sem se šele zdaj spomnil.

»O, nič posebnega, treba je le operirati dojenčka, kar je že samo po sebi malce nerodna zadeva.«

»Pa so vas vendarle poklicali,« sem se mu kljubujoče nasmehnil ob misli na njegove prejšnje, prav tako kljubujoče trditve o kolektivnem delu v medicinski službi.

»Navada in prilika,« je vztrajal pri svojem dr. Lavrič, »delitelno odgovornosti. Odločitev je čisto teja, mnogo težja kot delo samo. Dostikrat je to že problem morale in vesti.«

»In koliko jih je že bilo pod vašim nožem?«

»Težko je reči.« In spet je odgovoril na svoj Lavričev način, v množinski obliki: »Lani smo jih operirali okrog 14.000. Vsak kirurg je v lanskem letu opravil približno 1000 kirurških posegov.«

Priznam, ta argument me je skoraj pridobil za Lavričev tezo, ponudil sem mu beležnico in ga poprosil, naj napiše v njo vsaj nekaj imen svojih ožjih sodelavcev. In Lavrič je zapisal: Profesor dr. Guželj, primarij dr. Blumauer, primarij dr. Kramarič, docent dr. Zumer, docent dr. Benedik, docent dr. Derganc, asistenti dr. Zakelj, dr. Košak, dr. Čas.

»To je delovni štab kirurške klinike,« se je nasmehnil Božidar Lavrič in nekam resignirano, a vendar ne brez kapljice upanja dodal:

»Da bi le imeli primernejše prostore, tu mislim predvsem, da bi imeli več prostorov, pa tudi bolj in popolneje opremljene.«

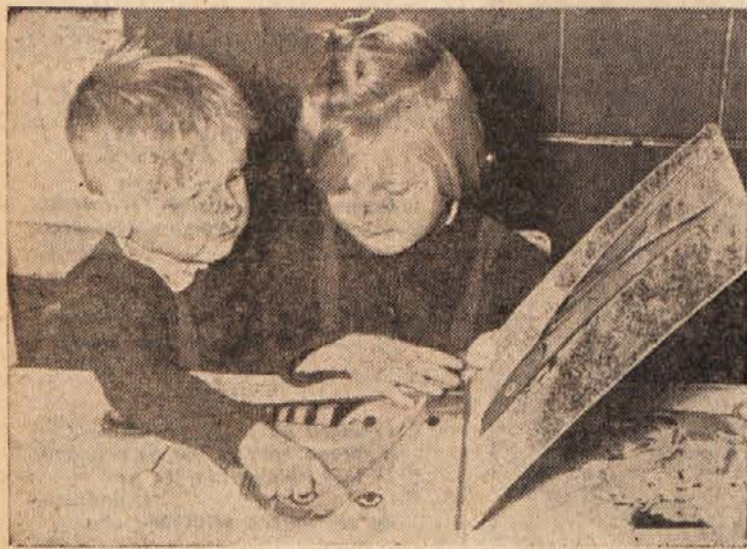
Poslušal sem ga in nisem se mogel znebiti mogočnega vtisa, ki so ga name napravile tri goro številke: leto 1954 — 14 zdraavnikov — 14.000 kirurških posegov.

Pod vtisom tega sem se tudi poslonil in pod istim vtisom sem se danes zamislil ob pisalnem stroju in zdoomil, da bi mogel ujeti v časopisne prstice vsaj blede podobe človeka, ki s svojim »delovnim štabom« opravlja iz dneva v dan, iz leta v leto tako veliko delo, ki so ga morda v celoti dojeli le nekateri izmed tisočev, ki sta jim Lavričev operacijski nož in nož njegovih stanoških tovarišev ornila ali podaljšala počasih manj, očasih bolj srečno življenje; pa četudi je bilo to življenje težko in morda nesrečno, ti ljudje so jim dali najpč, kar lahko človek dá človeku.

CIRIL ZLOBEC

Pročelje berlinskega gledališča

Moja nova slikanica

Dom, prvi otrokov oblikovalec

V prvem članku, ki je samo uvod v temo: Za boljši uspeh v šoli, bom razčlenil dom — prvega vzgojitelja vsakega otroka.

Dom je otroku to, kar je ptici gnezdo. Otrok se rodi. Prve kretne rok, prve besede. Mati je tista, ki mu jih usmerja. V prvih letih prevladuje v otroku čustvenost. Ravno zaradi tega morajo starši paziti na otroka. Če pazijo nanj, morajo paziti predvsem nase. Zgled je v tej otroški dobi najmočnejše vzgojno sredstvo. Naravnost porazni za otrokovo doživljanje so nered, preprij, družini, preprij, kletev in pretep.

Namesto da bi usmerjali otroka k vsemu lepemu in zdravemu, mu kažemo brezobzirnost in surovost, v kateri ni trohice spošto-

vanja do sočloveka. Statistike so pokazale, da je mladinskih kriminalcev največ iz takih družin ali pa družin brez očeta ali matere in brezdomcev.

Otrok se v ugodnem in toplim družinskem vzdušju normalno razvija. Njegov čas do sedmega leta starosti moramo izpolniti z delom — igrami. Otrok se naj igra, pripovedujemo mu pravljice, ki si jih, če smo malo spretni, sami izmišljamo. V njih bomo obdelali predvsem take napake, ki smo jih na otroku opazili. Z brezdoljem ga navajamo k trmoglavosti in samovoljnosti. Kako smo vendar včasih smešni! Radi bi, da bi mirovala, čeprav nima kaj delati. In povrhu še palica, če beseda nič ne zaleže.

Poskusite cmenikavost in trmo premostiti pri otroku tako, da ga boste zaposlili; zato mora imeti igrače.

Na roditeljskih sestankih ne prestanimo opazovati, da očetov ni. Le-ti so doma samo avtoritete in se jih otroci bojijo. Ali je to prav? Strah je silno nevarno in tvegano vzgojno sredstvo. Ali otrok lahko spoštuje očeta, ki je kaznuje, nič pa ne nudi. Njegovih nenasnih vprašanj se kratko odnese. Potem pa bi rad, da bo otrok pameten in v družbi uglasen.

To želijo večinoma vsi starši. Zamudijo pa najugodnejše trenutke v umskem razvoju otroka — tja do sedmega leta, ko je otrok po trditvi mnogih pedagogov grobo formirana osebnost.

Koliko je staršev, ki še danes ne pošiljajo otrok v vrtec, čeprav jim v njih nudijo vzgojiteljice vzgojo, ki upošteva vse elemente otrokovega razvoja.

Koliko Janezov, Mick in Jožetov pride v šolo in vsi so medsebojno različni: eni trmasti, drugi socialno čustvi, tretji brezobzirno naduti, četrti umsko nezoreli — vsi so produkt prvega okolja — doma.

Nesrečni otroci, ki morajo po cele dneve preživeti sami, zaklenjeni v sobah, ali pa biti prepriščeni tujim ljudem, ki kaj malo skrbijo za otrokov razvoj.

Starši so v predšolski dobi prvi vzgojitelji, ki morajo z otrokom delati. Če poudarjam delati, mislim na vse oblike dela: svetoviti, razvijati otrokov besedni zaklad, širiti čustveni svet, usmerjati ga k pravilnemu mišljenju itd. Tako bogata delovna vsebina bo lahko v otroku razvila pripravljenost za šolo.

Starši morajo poznati svoje pozitivne lastnosti, kajti otroci so njih dediči. Zato naj podedovane lastnosti razvijajo v najvišji meri ali pa delo prepustijo strokov-

njakom (če gre za izrazita nagone).

Pri delu z otrokom pa morajo biti zahtevni in dosledni. Pri tem morajo upoštevati otrokovo zmožljivost in razvojno stopnjo. Neumno se je jeziti nad triletnim otrokom, če se še ne zna obleči in obuti — petletni otrok pa se mora znati Poudarjam zahtevnost in doslednost. Mislim na to, kar ljudje večkrat pravijo: »Prerasel me je in nisem mu kos! Le-to je največkrat posledica presibke volje staršev, da bi za prekrške, ki jih otroci napravijo, izvajali potrebne posledice. Navadno je tako: sedaj sem jezen in ga bom, toda že me skoraj mine in kazem sem odložil. Dosledni moramo biti, pa četudi stokrat in tisočkrat, pri otrokovem delu, ki mora biti dokončno opravljeno. Igra brez popravljanja igrači ni zaključena!

Delo staršev z otrokom se nujno poveča, ko stopi v prvi razred osnovne šole. Doma mu določimo (zopet red!) kotiček, kjer bo lahko zbrano pisal vaje in se učil. Med delom ga ne nadlegujemo: »Primesi cigarete! Pojdi po vodo! Kako neumljeno razbijamo njegovo voljo in zbranstvo pri delu. Pomagamo mu, če s kontrolno ugotovimo, da snovi ne razume in ne dolajza. Kotiček, v katerem bo delal, mu lepo uredimo in ne pozabljamo, da tudi prijetno okolje pozitivljajooče vpliva na otroka.

Starši, ki so po nešteti opozovanjih spoznali svojega otroka, morajo črtiti, da so neodgovorni za ves nadaljnji razvoj otroka v šoli in po njej.

Poglavje o vzgoji doma je neizbrpno. Treba pa je vedeti, da je otrok predvsem v prvi predšolski dobi silno dojemljiv — in škoda je, če ga starši v tem času ne pripravijo telesno in umsko za drugo težjo stopnjo — šolo. O njej več drugič. Vinko Smajs

Dvodielna obleka s širokim krilom

Proč z umazanimi rokami

Zivljenje v zmeraj večjih skupnostih povečuje tudi nevarnost okužbe. Posebno nevarno pri tem je tanko imenovano okuženje z dotikom ali s kapljicami zaradi kašlja in kihanja. Tolikokrat kolikorkrat obstoji nevarnost okužbe z rokami, pa si ni moč umiti rok in tudi če bi to uspeli, ostanejo na rokah še zmeraj klice.

Človek ima na primer nahod in mora nenadoma kihniti. Kot olikan človek si zasloni nos z roko, če že ne more pravočasno vzeti robca. Takoj naslednji prijem bodisi na cestni železnici ali na denarju je že izvor okužbe. Res je tudi, da tudi robcem, s katerim si zakrijemo nos, ne pomagata veliko, ker klice prenesemo na roko. Veliko bolj učinkovita je uporaba papirnatega robca, ki ga pa seveda po uporabi ne smemo vtakniti nazaj v žep ali torbico. Vendar pa papirnatih robcev sedaj pri nas ni v prodaji, čeprav so včasih bili in bi jih lahko tudi sedaj izdelovali.

Najbrž ste varčni in prinesete vsak dan z dela seboj tudi papir, v katerem ste imeli zavito malico. Vsa čast varčnosti, toda to ni na mestu. Sumo enkrat pomislite, kaj in kje ste vse prijemale, preden ste pospravili svojo malico. Tudi tu je predhodni ukrep prav preprost. Ko malicate, primite kruh s papirjem, potem pa ga vrzite v koš.

Ce ste gospodinja, je vaša naloga skrbeti za telesno dobro vaše družine. Pazite enkrat, koliko rok prime živila, ki jih vi kupujete. Kruh, nezavita živila, sadje in še mnogo drugega. Sadje, ki ga prinesete s trga, operite takoj, ko pridete domov in to večkrat pod tekočo vodo.

Izven doma ste prisiljeni uporabiti javen toaletni prostor. Go-

tovo si boste na koncu umili roke. Pa ste že kdaj pomislili, koliko klic bo ostalo na vaših rokah, če boste uporabili brisačo, ki visi v tem prostoru in ima morda še kakšno suho mesto, čisto pa prav gotovo ne. Zato boste mnogo bolj napravili, če si boste roke osušili na zraku. Ti primeri kažejo, kakšno vlogo imajo roke pri prenašanju bolezenskih klic. Predvsem prenašamo tako prehlad, gliste, nalezljiva obolenja želodca

in črevesja, pljuč in dihalnih organov sploh.

Na rokah lahko zmeraj najdemo bakterije, neškodljive in take, ki prenašajo bolezni. Tako na primer ostane otrok, ki sesa svoj palec, toliko časa zdrav, dokler ne pridejo na njegovo roko tuje bolezenske klice. Kajti klice, ki so na človeku samem, po navadi organizmu niso preveč nevarne. Sele, ko pridejo tuje bakterije na roko in nato v usta, človek po navadi oboli. Zato pazimo na roke zaradi nas samih in zaradi sočloveka, da ne bodo le-te prenašale okužb.

Paradižniki za zimo

Popolnoma zrele paradižnike umijemo, obrežemo vse, kar je zelenega in nezdravega, jih narežemo na kose in jih postavimo v lonec na štedilnik, da se zmehčajo. Nato paradižnike pretlačimo in zlijemo sok v lonec. Na kilogram paradižnika damo dekagram soli in pustimo sok vreti 30 minut. Natočimo ga v steklenice, ki smo jih dobro pomili, na vrh damo malo salicila in še vroče pokrijemo s suhim in maleni vodi namočenim črvesom in položimo v pripravljen prostor, da se pari. To najbolje pripravimo v košari. V njo položimo čez odejo še pernico in tako pustimo, da se steklenice popolnoma ohladi. Tako pripravljen paradižnikov sok lahko tudi pijemo. Da pa steklenice ne bodo popokale, položimo podnje mokre krpe.

Surovi paradižniki

Deset kilogramov zrelih paradižnikov očistimo gnilobe, odstranimo muho in pececi, nato pa jih zrežemo na strojku za meso. Dodamo 20 dek soli in 4 grame salicila. Vse dobro premešamo in naložimo mezo v dobro pomite kozarce, ki jih pokrijemo z mehurjem ali pergamentnim papirjem ter zavemo. Mezo uporabljamo za golaž in mesne jedi.

Paradižniki in paprika

Dva kilograma paradižnikov, 2 kg rdeče paprike, vmes naj bo nekaj pekočih paprik, očistimo in zrežemo na strojku za meso. Dodamo 20 dek soli in 4 grame salicila. Vse dobro premešamo in naložimo mezo v dobro pomite kozarce, ki jih pokrijemo z mehurjem ali pergamentnim papirjem ter zavemo. Mezo uporabljamo za golaž in mesne jedi.

Za jesen

MORSKA VODA ZDRAVILO ZA MOZOLJASTO KOŽO

Morska voda je dobro zdravilo za mozoljasto kožo. Daleč od obale zajemite v posodo vodo in se z njo umivate obraz potem, ko ste ga dobro očistili. Nato se sončite 3 do 5

minut in spet zmočite obraz z morsko vodo in to ves čas v takih presledkih, dokler ste na soncu. Prve dni na morju ne izpostavljajte obraza soncu dalj kot 10 minut, ker je treba sončiti mozoljasto kožo postopoma. Vse naslednje dni lahko sončite obraz 5 minut dalj, toda dalj kot za 25 minut ne izpostavljajte mozoljastega obraza direktno sončnim žarkom. Nikdar se ne smete sončiti tako, da bi se koža na obrazu olupila, kar bi za mozoljasto kožo pomenilo le trenutno izboljšanje.

Zaskrbljeni starši

Ki jim otroci povzročajo težave, lahko dobe strokovno nasvet v Vzgojni posvetovalnici v Ljubljani, Koblarjeva ul. 34 (grad Kodeljevo). Slabi učni uspehi, lenoba, trma, pubertetne krize, lažnivost — to so nevarnosti, v katerih vam lahko v Vzgojni posvetovalnici svetujejo. Nasveti so brezplačni. Posvetovalnica sprejema v ponedeljkih, sorkih in četrčkih dopoldne med 8. in 12. uro in v sredah in petkih popoldne med 14. in 18. uro. Če imate težave s svojim otrokom, ne odlašajte z obiskom!

Kaj je z vašimi paradižniki

Hladno in deževno vreme letos zadržuje normalen razvoj in preprečuje zorenje paradižnikov. Na ta račun slišimo najrazličnejše pritožbe skoraj povsod po Sloveniji. V povprečno toplih letinah smo imeli že julija dovolj teh žlahtnih plodov, letos pa jih zaman nestrno pričakujemo celo v avgustu. K sreči je paradižnik na trgu razmeroma poceni, da tako laže pogrešamo pridelek na domačem vrtu. Tudi paprika, ki je prav tako kot paradižnik rastlina toplega podnebnja, se zelo počasi razvija. Za sproti je je vendar dovolj in to je glavno. Od paradižnikov pa letos ne moremo pričakovati bogatega pridelka, zlasti če bo hladna jesen. Vrtničarji, ki vzgajajo sadike doma, tarnajo, da se rastline zanično razvijajo in da je nastavek plodovja slab. Oni pa, ki sadike kupujejo, imajo slabe vrste. Skoraj vsi brez izjeme slabe paradižnike preveč akuplj, nekateri pa jim nit ne odstranjujejo zalistnikov. Glede tega smo še vedno močno pod vtisom minulih toplih let, ko so celo najbolj malomarno oskrbovani paradižniki bogato obrodili. Zadnji dve leti pa kaže, da bo treba le nekoliko bolj razmišljati o vzgoji paradižnikov. Naša javnost bi se morala nekoliko bolj zanimati za sorte paradižnikov, pri odbiru semen doma pa bolj paziti na prve najbolj kakovostne plodove. Gosto sajenje pa skriva v sebi mnoge nevarnosti, ki so za paradižnike lahko usodne. Ena virozna rastlina lahko okuži številne druge rastline, ki so

jih dotika. Se intenzivneje so okužbe v vetru, ko zaradi medsebojnega drgnjenja rastlinskih delov nastanejo številne nevidne ranice, skozi katere prodra virozna kužila. Okužene rastline dajo slabši pridelek, za seme pa sploh niso uporabne. Najboljše je, da takšne rastline takoj odstranimo iz nasada. Vsako zvižanje paradižnikovih listov pa ni bolezenskega značaja. Ako so listi lepo zeleni in zdravi pa se zvižajo z robovi navzgor, je to znak, da imajo v listih nakupičene preveč hrane. Ta pojav opažamo pri nekaterih sortah redno, pri drugih pa samo takrat, kadar jim potrgamo preveč zalistnikov nenaekrat. Zato odstranjujemo zalistnike sproti, da bo v rastlini ohranjeno ravnotežje življenjskih procesov. Slabo hranjeni paradižniki ne zvižajo listov!

Glavni vzrok za slab nastavek plodov so letos obilne padavine, ki zbljeje cvetni prah na tla. To lahko sami prav dobro opazujemo po vsakem izdatnejšem dežju. Vlaga in gosta saditev pospešujeta razvoj glivičnih bolezni (paradižnikove plesni, listne pegavosti, gnilobe plodov), ki bodo tudi zmanjšale pridelek, ako nismo rastline pravočasno škropili z zaščitnimi sredstvi. Za letos bomo morali potrpeti, drugo leto pa si priskrbimo lepo predvzgojene sadike dobrih sort, ki jih ne sadimo pregosto. Opustimo večstebelno vzgojo, ki se v naših hladnih krajih ne obnese.

Miha Ogorevc

Zobne ščetke iz nylona ali ščetin

Zobna ščetka je najpotrebnejši sestavni del pribora za osebno higieno slehernega človeka. Vse zobne ščetke pa niso enako dobre, čeprav tega zmeraj ne upoštevamo, zlasti kadar jih kupujemo. Odkar so prišli izdelki iz nylona v splošno rabo, mnogi mislijo, da so nylonske zobne ščetke najboljše in zato jih tudi najraje kupujejo, ščetk iz ščetin pa ne marajo več. Ali je to upravičeno in kakšne zobne ščetke so v resnici najboljše?

Zobna ščetka ne sme biti velika. Njene ščetine morajo biti trde in elastične. Najboljše so ščetke iz ščetin divjih prašičev, dobre pa so

Kar se tiče kakovosti, zobna ščetka iz svinjskih ščetin bolje ustreza zahtevam zobne higijene kakor ščetka iz nylona. Nylon je pretrd in manj elastičen kakor svinjske ščetine. Zobne ščetke, narejene iz nylonskih vlaken, ki so na koncu pristržene povsem ravno, so videti na mikrofotografiji ko pravo morilno orožje. In v resnici tudi so. Njihovi robovi so ostri, in tako poškojujejo sluznico. V takšne ranice pridejo patogene bakterije, ki jih ima vsak človek v ustih, in povzročijo vnetje zobnega mesa. Pa tudi to še ni vse. Trde nylonske ščetke odrgnejo zobno glazuro in časoma povzročijo velike okvare na zobeh.

Zobne ščetke, na katerih je nylonsko vlakno na vrhu s poliranjem nekoliko zaokroženo, so za spoznanje boljše, pa tudi take poškojujejo sluznico in zobno glazuro. Nasprotno pa se ljudem, ki čistijo zobe s ščetko iz svinjskih ščetin, ni treba bati takšnih poškožb na sluznici in zobni glazuri.

Otroška zobna klinika medicinske fakultete v Ljubljani je napravila v sodelovanju z Inštitutom za tehnični mehanizem in raziskave gradiva tehnične fakultete več poizkusov. Vzporedno so preizkusili ameriške ščetke iz nylona in domače iz svinjskih ščetin. Na posebnih aparatih so preizkusili trpežnost in stabilnost obeh vrst ščetk in ugotovili, da so doma izdelane zobne ščetke izredno odporne in trajne. Domače ščetke so elastične in se ne lomijo tako hitro kakor nylonske. Celo po več tisočkratni uporabi ščetke iz svinjskih ščetin niso spremenile oblike. Pri nylonskih ščetkah pa so vlakna razmeroma kmalu izgubila elastičnost, da so štrlele na vse strani. Pri ščetkah iz svinjskih ščetin se to ne zgodi.

Preizkusili so tudi trdoto oziroma elastičnost ene same svinjske

ščetine in enega samega nylonskega vlakna. In tudi pri tem se je pokazalo, da je svinjska ščetina boljša. Dognati so tudi hoteli kolikokrat je treba čistiti zobe, da se zobna glazura povsem odrgne. In tudi tu se je pokazalo, da so domače ščetke iz svinjskih ščetin boljše od nylonskih. Razen teh laboratorijskih poskusov so delali tudi praktične na otrocih nekega interneta v Ljubljani. Nekateri otroci so uporabljali nylonske ščetke, drugi pa domače iz svinjskih ščetin. Čez nekaj mesecev se je jasno pokazala razlika. Na vsaki nylonski ščetki so izgubila vlakna elastičnost, da so štrlele na vse strani. Ščetke iz svinjskih ščetin, a prvotne oblike niso izgubile. Razen tega je bilo na otrocih, ki so uporabljali nylonske ščetke videti znake poškožb in vnetja na sluznici zobnega mesa, na otrocih, ki so si čistili zobe z zobnimi ščetkami iz svinjskih ščetin, pa takšnih znakov ni bilo videti.

Vse to dokazuje, da zobne ščetke iz svinjskih ščetin bolje ustrezajo zahtevam higijene kakor nylonske.

Naši otroci ob prvih jesenskih dneih

Kako odstranimo madeže plesni

Večkrat se zgodi, da perilo navlažimo in ga zaradi drugega dela v gospodinjstvu ne zlikamo, ali ga pa med likanjem premo posušimo in viazneho zložimo v omare. V obeh primerih se na viaznem perilu pojavijo majhni, sivkasti madeži plesni, ki se napravijo zaradi vlage. Madeže plesni, ki so zelo grdi in zmanjšujejo trpežnost perila, ne moremo odstraniti z navadnim pranjem. Za odstranjevanje madežev plesni imamo sredstvo, s katerim jih z malo pozornosti lahko odstranimo.

V trgovini s kemikalijami (Kemosev) kupimo natrijev hipoklorit, ki ga hranimo v temni steklenici v suhem in tistem prostoru. Posebno moramo paziti, da ne pridejo do njega otroci, zato je bolje, da ga kupimo samo toliko, kolikor ga potrebujemo.

Madeže plesni odstranimo takole: v liter vrele vode zlijemo dve žlici natrijevega hipoklorita in v vrelo vodo namočimo tisti del tkanine, na katerem je madež. Tkanino vzamemo iz vode, brž ko madež izgine. Potem tkanino izpiramo pod močnim

curkom vode najprej samo tisti del, ki je bil namočen v natrijevem hipokloritu, potem pa ves kos. Preden tkanino namočimo v raztopino natrijevega hipoklorita, jo moramo zmočiti.

Prav tako lahko odstranimo madeže plesni tudi iz umazanega perila, seveda ga pa moramo pred čiščenjem dobro oprati.

Nasveti

Če hočete, da bo limona bolj sočna, jo vrzite za nekaj minut v krop in jo šele nato iztisnite.

Kadar umivate lase, umijte tudi glavnik in krtačo. Krtačo iz navadnih ščetin dobro umijete, če dodate vodo malo samljaka.

Ni nujno, da paradižnike nadevate z mesom. Prav dobro nadev pripravite iz sesekljane peteršilja, čebule, česna in kruhovih drobtin. Nadev osolite, popoparte in ko ste z njim nadevali paradižnike, ga poljete z oljem.

Obleka iz lahkega tweeda

PRVENSTVO SLOVENIJE V PLOVANJU

TRI MOŠTVA V BORBI ZA NAJVIŠJI NASLOV

Ilirija vodi v spodnjem domu — Vukovičeva v rekordni formi

Krško, 27. avgusta. Prvi vtis na letošnjem prvenstvu je nad vse zadovoljiv. Tekmovanje je v zelo majhnem mestu, toda organizacija je prav vplemenjena. Mladi klub »Celuloza« je v prvem zaletu pripravil marsikaterega izkušenega organizatorja in odlično prepravil to prvenstvo.

Letošnje prvenstvo Slovenije je sedmo po osvoboditvi. Pokazal pa se je viden napredek mladih moči. Včeraj je Vukovičeva postavila nov republiški rekord na 100 m metulček 1:29,6, kar je tretji najboljši čas v državi, boljši od rekorda pa je plavala tudi Hrvatova z 1:30,5. Mladi tekmovalci so začeli z vso odločnostjo prodirati v najvišji razred v Jugoslaviji. Tudi Pirč in Goršič sta se z rezultatom 20:55,7 oz. 20:57,0 na 1000 m uvrstila med najboljša na 1000 m uvrstila med najboljša jugoslovanske plavalce na tej progi. Prvi dan tekmovalja pa se je Pelanova s 6:14,9 na 400 m prosto odločila Kranjčanki Komercijali za poraz v ligi in jo premagala za eno desetinko.

Ko to poročamo, se niso končala današnja finalna tekmovalja, toda že dopoldanski predteki so bili polni presenečenja. Vukovičeva je na 200 m ponovno dokazala, da je v prav rekordni formi, saj je plavala v času 3:10,4, čimer je postala druga plavalka na tej progi v državi. Z velikim zanimanjem pričakujemo pri moških finale najhitrejšega proge 100 metrov prosto, kjer je sicer Pirč favorit, toda Goršič, Petrič in Komercur bodo prav sigurno poskrbeli za napeto borbo. Najbolj zanimivi pa bosta borbi v moški in ženski štafeti, kjer na papirju predvidevamo sicer »Ljubljano«, toda vse to je le na papirju.

LE TRI MOŽNOSTI ZA PRVAKA

Ze danes lahko predvidevamo, da so samo »Ljubljana«, »Triglava« in »Kamnik« kandidati za moškega prvaka. Po večerajšnjih finalnih tekih in današnjih predtekih smo postavili približno razporeditev moštva, kjer je s 113 točkami na prvem mestu »Ljubljana«, za njo »Triglava« z 90 točkami in »Kamnik« s 76 točkami. »Ilirija« z 38 točkami daleč zaostaja in je zaenkrat na čelu spodnjega doma, kajti tesno za petami ji je »Banja« s 35 točkami.

Današnji program

- 10.00 Hrvatsko-slovenska odbojkarška liga na igrišču pod Cerkovnim gradom: Olimpija: Tekstilac (Varaždin)
10.00 Hrvatsko-slovenska odbojkarška liga v Šiški »Ljubljana«: Lokomotiva (Zgb)
12.00 Prihod kolesarjev v Ljubljano s cestne dirke »Roga«: Ljubljana—Razdrto—Ljubljana. Cilj pri Dolgem mostu na Viču.
14.30 Meddruštvene cestne hitrostne motorne dirke za prvenstvo Koroške na Ravnah
16.00 Zaključne tekme na prvenstvu Slovenije v plavanju v Krškem
20.00 Prvenstvena tekma zvezne košarkarske lige ASK Olimpija: Proleter. Igrišče pod Cerkovnim gradom.

mi in za njim pa »Prešeren« z 11 točkami.

REZULTATI PREDTEKMOVANJ

Ženske — 100 m prosto: Pelan »Kamnik« 1:29,2; Vauhnik »Branik« 1:31,6; Končlija »Triglava« 1:33,5; — 200 m prosto:

Vukič »Triglava« 3:10,4 — Hribar »Triglava« 3:15,4 — Tomišek »Ljubljana« 3:16,0; 4 x 100 m: »Triglava« I 5:43,8 — »Kamnik« 5:51,5 — »Ljubljana« I 5:51,5. — Moški — 100 m prosto: Pirč »Ilirija« 1:12,4 — Goršič »Ljubljana« 1:04,6 — Petrič »Triglava« 1:05,4; 200 m prosto: Pelc »Ljubljana« 2:57,8 — Zrimšek »Kamnik« 2:58,2 — Kanc »Ilirija« 2:59,5; 4 x 100 m mešano: »Ljubljana« I 5:10,0, Branik 5:12,0, »Kamnik« 5:12,0. P. K.

MEDCONSKI TURNIR V GÖTEBORGU

Čedalje bolj zanimive borbe

Göteborg, 26. avgusta (Tanjug) V VIII. kolu medconskega šahovskega turnirja so bili doseženi naslednji rezultati:

Petrosjan: Rabar remi v 29. potezi. Angleška otvoritev. Petrosjan je začel hitro napadati tako, da je moral Rabar vrniti svojega konja na začetno polje, toda tedaj je Petrosjan izgubil dosti točk s tem, da je forsiral svoje kmete v središču. Tako so se Rabarju posrežilo utrditi svoj položaj in dobiti določeno razvojno prednost. Po izmenjavi lahkih figur je Petrosjan ponudil remi, ki ga je Rabar sprejel. Keres: Pachman 1:0 v 31. potezi. (Zaprta španska partija). Keres je igral zelo ofenzivno in Pachman se je nehalno moral braniti. Keres je partijo dobil s točnimi in preracunanimi potezi. Spaski: Bronstein remi v 15. potezi (Tarasheva obramba daminega gambita). Spaski je prišel do aktivnejše igre, toda Bronstein je bil kos vsem grožnjam belega. Remi je bil sklenjen na predlog črnega. Geller: Ilivicki 3:1 v 38. potezi (Tartakowerjeva varianta ortodoksnega daminega gambita). Geller v otvo-

ritvi ni dosegel nobene prednosti temveč se nasprotno prepustil Ilivickemu pobudo la mu omogočil, da je ohranil lovsko dvojico. Ilivicki je imel bolje razporejene figure in možnost za napad. Geller je za tem zabrel v črnovsno stisko, moral dati kvailito in tik preden je padla zastavica na uri predati partijo. Donner: Medina prekinjeno (Tartakowerjeva varianta ortodoksnega gambita).

Szabo: Bisguier 1:0 v 53. potezi (Dvojni flanketo). Szabo je igral zelo napadno in dosegel že v otvoritvi določeno prednost. Bisguier ni izbral najprimernejšega trenutka za izmenjavo lahkih figur in tako je ostal s kmetom manj. V končni fazi je Szabo svojega prostega kmeta privedel na 6 vrsto in Bisguier se je vdal. Silva: Panno prekinjeno (Nimcovičeva varianta zaprte siciljanke). Unzicker: Plink remi v 29. potezi (Bannonijeva obramba). Oba igralca sta napravila veliko rokado, toda se po objektivni precizni igri sta sklenila remi. Stahlberg: Najdorf remi v 16. potezi (Retijeva otvoritev). Po števil-

TEKMOVANJE ZA DAVISOV POKAL

Avstralija vodi proti ZDA z 2:0

New York, 27. avg. (AP). — Dvajsetletna avstralska tenisačica Ken Rosewall in Lewis Hood vodita z 2:0 v dvojnji proti ZDA v letošnjem finalnem tekmovalju za Davisov pokal. Današnjim igram v Forest Hillsu pri New Yorku je prisostvovalo 12.000 gledalcev.

Letošnji prvak Avstralije Rosewall je premagal prvaka ZDA Seixasa s 6:3, 10:8, 4:6, 6:2. Hood pa je premagal Wimbledonskega zmagovalca Traberta s 4:6, 6:3, 6:5, 8:6.

Ti dve zmagi sta popolnoma zanesljivi, ker sta Avstralska pokazala precej boljše formo od svojih nasprotnikov. Rosewall, za katerega pravijo, da ima »bradarske močvirje« v obrambi, ni imel težke naloge v igri proti Seixasu, ki je po vsej verjetnosti zaradi nedavne pokodne rane odigral eno svojih najslabših iger v tekmovalju za Davisov pokal. Hood pa je s sepeh s svojo hitro igro premagal proslega kmeta za osvovitelj Davisovega pokala — Traberta.

Po današnji dvojni zmagi imata avstralska tenisača veliko upanje, da bosta pokal odnesla v domovino. Za to jima iz treh iger zadostuje samo še ena zmag.

DRŽAVNA KEGLJASKA REPREZENTANCA V LJUBLJANI

SVETOVNI PRVAKI se pripravljajo

Ljubljana, 27. avg. Včeraj so se zbrali v Ljubljani vsi člani kegljaskе državne reprezentance, ki se bo tu pripravljala za nastop na svetovnem prvenstvu v kegljanju, ki bo od 2. do 5. septembra v Essenu (Zahodna Nemčija).

Zbranih je 7 članov in 7 članic in sicer: moški — Martelanec, Kobač, Pogeljšek, Kombač, Likovnik, Hladnik in Smoljanovič; ženske — Bulič, Prezelj, Vaštag, Erjavec, Simunič, Sincelj in Jakovec. Danes so imeli reprezentanti svoj prvi trening, in sicer moški na kegljišči Tehnike, ženske pa na Gradisu.

Na vprašanje, kdo je v najboljši formi, za sedaj še ni mogoče odgovoriti. Če pa, da so se vsi že dalj časa dobro pripravljali, tako da lahko pričakujemo na svetovnem prvenstvu uspešen nastop obeh naših reprezentanc.

Do odhoda v Nemčijo, to je do 31. avgusta, bodo imeli člani obeh reprezentanc predvsem lahke treninge, jutri pa bodo nastopili moški v disciplini 200 lučajev, ženske pa 100 lučajev mešano v Kranju. V Ljubljani bodo nastopili v torek dopoldne.

V razgovoru s tehničnim referentom Kegljaskе zveze Jugoslavije tovarišcem Pipiničem, ki je tudi je prisel v Ljubljano, smo zvedeli, da na letošnjem svetovnem prvenstvu ne bosta nastopili reprezentanci Madžarske, tako da je sedaj odpadel eden izmed glavnih favoritov za osvovitelj naslova svetovnega prvaka pri moških in ženskih ekipah. Vse kaže, da bo imela naša moška reprezentanca, ki bo branila na tem prvenstvu naslov svetovnega prvaka, za glavne tekmece reprezentanco ČSR in Vzhodne Nemčije. Naša ženska reprezentanca, ki je bila na zadnjem prvenstvu druga, pa se bo tokrat borila z Avstrijo za najvišji naslov. Kaj več o pripravah naše reprezentance bomo še poročali. E. G.

V TOREK NOGOMETNA TEKMA REPREZENTANCE GLUHIH

ČSR — JUGOSLAVIJA

Te dni poteka v Zagrebu svetovni kongres mednarodne zveze gluhih, hkrati pa se Hrvatske poskrbeli tudi za obširen športni program z mednarodno udeležbo gluhih športnikov v raznih športnih panogah, ki so tudi med to vrsto defektnih ljudi zelo priljubljene. To je pač povsem razumljivo, saj si gluhi ne morejo privoščiti raznih koncertov in glasbenih prireditev in zato so se v zvezi v nemo posvetili športu.

Kratkometražni film o IV. svetovnem prvenstvu v kajak-slatomu v Tacnu

V Zagrebu so se med tednom srečale reprezentance raznih držav v kajak-slatomu, odbojki, namiznem tenisu, atletiki in avreda tudi v nogometu, kjer so Jugoslovanci že precej uspešni. V ostalih je jugoslovanska nogometna reprezentanca gluhih igrala s gluhih Belgije in jih premagala s 3:1 (1:0), medtem ko rezultati ostalih tekmovalj še niso znani.

Komaj nekaj tednov je minilo od IV. svetovnega prvenstva v kajak-slatomu v Tacnu pri Ljubljani in že je včeraj v prostorih podjetja »Vesna« filmski stekel nadvse zanimiv kratkometražni film o tem prvenstvu.

Zveza gluhih Jugoslavije, ki ima tudi svoje športno organizacijo, je organizirala vsa ta tekmovalja, hkrati pa tudi pripravila srečanja med reprezentancama ČSR in Jugoslavije kar bo LJUBLJANO SVOJEVREŠTEN DOGODEK

Ljubljanski ljubitelji nogometa namreč še niso imeli priložnosti videti gluhih športnikov pri njihovih nastopih, še posebej pa ne nogometašev. Pravila nogometne igre so za gluhe nogometaše prav takana kot za ostale, le sodnik ima pri tem nekoliko svojevzvrstne naloge. Namesto s piščalko nakazuje vse dogodke na igrišču s zastavicami, kar gluhi prav dobro razumejo in so kot pravijo poznavali, celo bolj disciplinirani kot običajni nogometaši.

V torek, 30. t. m. ob 17. uri se bodo torej predstavili ljubljanski športnemu občinstvu, ki prav gotovo ne bo prikravljeno za dober učinek. Mnega o nastopu se sicer dejeno kaže, da ne bo nič posebnega. Pa to govore samo izredni razvajenci.

MLADINSKO DRŽAVNO PRVENSTVO

Vukčević že prvak

Smederevo, 27. avg. — V XVI. kolu je Vukčević v najkrajši in najlepši partiji turnirja premagal Panova in osvojil naslov novega mladinskega šahovskega prvaka Jugoslavije. Stanje po XVI. kolu: Vukčević 12,5, Karanec in Buljović 10,5, Ostojič in Sarvović 10, Bavek 9, Drakler in Čeršnjak 8,5, Šestič 8, Studnička in Ivčević 7,5, Živković, Komlič in Babič 6,5, Panov 6, Bojadžijev in Vranešić 5,7, Bjelica 5. Danes igrajo zadnje kolo turnirja.

DRŽAVNO ATLETSKO PRVENSTVO

Brez posebnih rezultatov

Sarajevo, 27. avgusta. — Ob sodelovanju 160 tekmovalcev se je začelo današnje jubilejno državno atletsko prvenstvo. V zvezi temu, da so bili pogoji zelo dobri, v večini disciplin niso bili doseženi kakšni izredni rezultati. Predvsem zato ne, ker niso nastopili mnogi znani tekmovalci. Tako se je zgodilo, da so državni prvaki postali doslej manj znani atleti. Rezultati: 100 m: Trifunović (Partizan) 11,0, Unger (Vojvodina) 11,0, Benjak (Vojvodina) 11,1, 400 m: Sabovčević (JLA) 49,4, Sarič (Partizan) 50,1, Radulović (JLA) 50,2, 110 m ovire: Vuk-

čević (Mladost Zgb.) 15,4, Petrušić (Sarajevo) 15,6, Kovač (Kladivar) 15,6, Kroglić: Gallin (Mladost Zgb.) 14,81, Gavrilović (Crvena zvezda) 14,69, Radolović (Sarajevo) 14,28, višinat: Marjanović (Partizan) 190, Zečević (Sarajevo) 190, Bošković (Partizan) 185, 1500 m: Mugoša (Crvena zvezda) 3:49,2, Radislić (Crvena zvezda) 3:49,2, Futo (Spartak) 3:56,6, kopje: Pavlovič (Partizan) 69,78, Miletič (Sarajevo) 69,81, Koptar (Kladivar) 69,95, 10.000 m: Mihaljevič (JLA) 51:02,6, Toldi (Spartak) 52:17,6, Skenderović (Spartak)

SKOKI V VODO

Začetek državnega prvenstva

Zagreb, 27. avgusta. — Danes se je v Zagrebu začelo VIII. državno prvenstvo v skokih v vodo. Nastopa okrog 50 tekmovalcev in tekmovalk iz 6 klubov Hrvatske in Slovenije. Po prvem dnevu vodi v ekipnem planšmanu ljubljanska »Ilirija« s 489,88, stede Naprijed (Zagreb) 462,93, »Ljubljana« 248,51 itd. Članice današnje tekmovalke v skokih v deško. Prvega dne vodi Rubinčič »Ilirija« 95,47, slede Tutta (Ilirija) 81,81, Kokot (Ljubljana) 74,88. Moški so tekmovali v skokih s stolpa. Po prvem dnevu je najboljši Dobrin (Ilirija) s 132,06 pred Kraljem (Naprijed) 109,9 in Sinkom (Triglava) 108,39.

S.pastirjem v Krjavljevi bajti

Cemerne megle so se razpletle med Ojstrico, Krvavcem in Rogacem. Na skodle bajti na Veliki planini je zašel dež. Rjavobele bobinjke, ki so se pasle po položnih pobočjih, polnih sočne trave, so se zatekle k bajtam, kjer so pastirji pred hudo uro zaprli oknice. Zagorele so strele. V bajtah so prižigali petrolejke in karbidovke. Tudi pastir v Krjavljevi bajti je poskusil vžigalnic in s tresočo roko pritaknil ogenj k stenju. Sence so se podaljšale. V izbo so se pripilzile modre misli in se nam zatakale na jezike. Majer, z veliko rdečo bradavico, povečeno spodnjo ustnico in osmimi gubami na čelu se je vsedel na trinožni stolček. Prislutnil je čofotanju dežja in kar sam od sebe začel govoriti. »Ej, ta nesrečni dež. Ne vem, če je bilo letos na Planini dva dni skupaj lepo vreme. Res, da je ob taki moči trava sočna in nam dajejo krave zato več mleka, ampak mi in živina potrebujemo tudi sonca. Tako pa kar dež na dež. Plavo nebo se kar naenkrat skisa kot mleko v loncu, hudourni oblaki ugasnejo sonce, pa se začne spet zlivati. Iz žepa je potegnil razpokan svinjski mehur, ga skrbno odvezal, natlačil tobak v stangcahe v fajfo, brez katere star planšar skoraj ne more živeti, in prižgal. Iz ust se mu je zlijl gost dim in

koj je bilo v izbi bolj prijetno in bolj domače. »Vse poletje se stiskamo v bajtah,« je nadaljeval, »in životarimo, da pridelamo tisto pest sira in masla, pa za kravji požirek kislega mleka.« »Očca,« sem mu segel v besedo, »zakaj pa ne naredite tu gori mlekarne? Končistila bi vam.« »Ja,« je odvrnil, »nekaj so bili že govorili, da jo bodo postavili. Nekaj majerjev nas je bilo koj pripravljelih, da bi vstopili vanjo. Pa kaj, ko je večina kmetov trmasta.« »Pravijo,« je nadaljeval, »tako je delal moj oče, moj ded in vsa žlahita na levo in na desno in tako bom delal tudi jaz. Kot hude ure, kaže, se bojijo zadržnega dela in strojev. Vse izdelujejo ročno in ne marajo za novotarje.« »Saj to bi kmetom vendar koristilo. Domači ne bi več nosili na hrbtih v dolino sira in mleka. Pa tudi čistejši in boljši bi bili izdelki.« »Več,« je odvrnil, »kmetje se boje, da ne bi prišlo sem gor preveč uradnikov. Zdad delajo kar hočejo, nekateri prodajajo mleko celo po 40 dinarjev liter.«

»Kaj, 40?« sem mu presekal stavek, »saj ga prodajajo v Ljubljani po 32—35 dinarjev.« »Da, 40, Turist pridiba sem gor in oderuhi vedo, da je žejen, pa mu zanosijo cene, da se mu zavrti v glavi. Saj tudi sir ni cenejši kakor v dolini. Če hočeš, kupi, rečejo, sicer pa pojdi. Svoje blago lahko prodajo drugemu za med.« »Zunaj se je medtem znočilo. Megle so se odpodile po strmih pobočju nekam proti Bistrici. Prisljajala je luna in zalila Veliko planino z mesečino. Veter se je zaganjal med skodle in iskal špranj, da bi si pogrel svoje ledene prste.« »Kaj pa... menda bodo zgradili na Planini hotel,« sem povzel besedo, medtem ko je oče stresal tobak iz pipe. »Nekaj sem slišal, da ga bodo gradili tu pod vrhom.« »Eh,« je vzdihnil. »Tistih dni najbrže jaz ne bom dočakal. Pa tudi ti boš popil še veliko mleka. Mislim pa, da taka reč samo škoduje kmetom. Res da bodo lahko zaslužili, ko bodo prodajali mleko pa sir, vendar preveč turistov, ki imajo dosti denarja, kmete pokvari. Sroce jim okamenji. Samo še za denar se potem puljijo.«

»Eh,« se je spomnil, »za mojih dni je bilo drugače. Nikoli nisimo nikomur zaračunali ne mleka ne masla in sira pa tudi spal je lahko zastoj, kdor je prišel na Planino. Danes pa gredo planšarji, pa ti računajo prenočišče gori na senu bolj kot v domu.« Majer je vstal in pobrskal po žerjavici v štedilniku, da mu je obraz zažarel od rdečih plamenov. »Če bo res tako, kot pravijo,« se je zasmeljal, »kmalu ne bomo rabili več štedilnikov. Pravijo, da bodo v nekaj letih napeljali tudi sen elektriko. Gori do Doma so drogeve že postavili. Le žica še manjka. Če jo bodo dobili in bodo podrli še druge prepreke, bo menda za Novo leto v Domu že zagorela električna žarnica. No, od tam do Planine pa ni več daleč.« Prišel si je pripravljati pograd. Veter se je pomiril, bila je nema noč. Le včasih, ko se je zadržal v staji premaknila krava, je vtollo zacingljali zvonec. »Kdaj pa boste odgnali živino v dolino?« sem vprašal, medtem ko je majer zaklepal vrata. »Gor pričnem vsi ne en dan, doli pa kakor kdo hoče. Eden je

ritala zadnja krava v Velike planine, bodo pričeli prihajati sem turisti, najemniki bajt. Drva za zimo bodo pripravljali. Letos so zrasle tudi cene za najemno bajto. Boljše opremljene dajejo kmetje v najem za 4000 dinarjev, lansko leto pa so bile še po 3000. Si mislijo kmetje — saj turisti imajo denar, pa jih lahko privijemo, kakor hočemo. Legla sva spat. Noč je bila kratka, zbudilo naju je mukanje krav. Mesečina se je odllala tja nekam proti Podvolovjku, na Veliko planino je prhnilo mlado novo jutro. P.L.

DNEVNE NOVICE

OBVESTILO

Mestni ljudski odbor mesta Ljubljane obvešča, da v dneh ponedeljka 28. avgusta, sredo 29. avgusta in četrtek 1. septembra 1. vizijska niti referenti celotne uprave MLO ne bodo sprejemali strank in ne vlog. Ta ukrep je nujen zaradi prenosa poslov z Mestnega ljudskega odbora na Ukrajni ljudski odbor Ljubljana. — Tajništvo MLO.

Zveza inženirjev in tehnikov LRS priredi v torek 30. avgusta ob 18. uri v kino dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani (Titova cesta) predvajanje svedskih kulturnih in tehničnih filmov:

- 1. »Gigant ob reki«
 - 2. »Borba s plevelem«
 - 3. »Lisna uš« — močno povečana.
- Prvi film prikazuje poznano največje evropsko kemično tovarno Badische Anilin und Sodafabrik v Ludwigshafenu ob Reni. — Ostala dva barvna filma, od katerih je poslednji dobil II. nagrado na lanskem Biennalu v Benetkah, prikazuje uspešno borbo sodobnih kemičnih sredstev herbicidov proti plevelem in življenjski razvoj male lisne uši ter njen boj za obstanek. Ti filmi ne bodo zanimali samo kemikov, agronomov in biologov, temveč tudi širok krog naših naprednih kmetiincev in sadjarjev. Poleg članov Slovenskega kemijskega društva in Društva kemijskih inženirjev in tehnikov LRS vabimo zato k ogledu filma tudi vse ostale zainteresente. — Vstop je brezplačen.

Uprava Doma Ivana Cankarja, Ljubljana, Poljanska c. 28, sporoča vsem proslencem za sprejem v Dejaški dom, da so sprejeti vsi, ki so vložili prošnjo pravilno izpolnjeno in da niso dobili vrnjene z odklonitvijo. Ponovno pa opozarjamo vse lanske gojence, ki še niso vložili prošnje za sprejem v internat, da to takoj stori, da ne bodo mesta prej zasedena. Za vse pa velja pogoj, da je pred začetkom novega šolskega leta poravnali vse stare dolgove. — Uprava.

Slovenska filharmonija obvešča abonente in ostale zainteresente, da bo tudi za sezono 1955-56 razpisala tri abonmaje kakor lani. Spored bo poleg domačih umetnikov navajati tudi gostovanje inozemskih dirigentov in solistov ter bo pravčasno objavljen. Vpisovanje bo od 15. septembra dalje.

»FLEX« je vedno samo prvovrstna kvadrata! Pod znamko »FLEX« v originalnih steklenih sodih ne dobijo nadomestka. »FLEX« je vedno samo prvovrstni!

Pevski zbor SKUD »Tine Rožane« vabi in sprejema v zbor nove pevke in pevce. Pridite v petek, dne 2. septembra ob pol osmih zvečer (pred prvo vajo) v Dom železničarjev (pogled avtobusne postaje). — Odbor.

Pionirska knjižnica obvešča, da bo vpisovanje v jezikovno, risarsko in plesno tečaj od 1. do 10. septembra na Trgu revolucije 7 (1. nadstrop.) od 10. do 13. ure.

Mestno gledališče Ljubljana razpisuje abonmaje za sezono 1955/56 in sicer štiri stalne večerne abonmaje: Torek, Sreda, Četrtek, Petek ter popoldanski abonma Torek popoldanski.

Vsak abonent bo videl v tej sezoni deset predstav Mestnega gledališča, ki bodo izbrane izključno iz kvalitativno dramskega in komedijskega repertoarja, domačega in tujelega, s težiščem na modernih delih. Razen tega bo videl vsak abonent še dve predstavi »Mislje dobre volje«, nove vedre scene pod vodstvom Franca Milčinskega-Jezka, ki bo organizacijski vezana na Mestno gledališče in ki bo uprizarjala deloma lažje komedije, deloma pa tudi pisane zabavne večere.

Deset rednih abonentskih predstav bo vodstvo Mestnega gledališča izbralo iz naslednjega repertoarja: Domača dela: Cankar: Pohujšanje v dolini Sentflorjanski; Leskovec: Dva bregova; Pregelj: Ljubljanski študentje; Bor: Vesolje v akvariju; Golja: Srce igrača (mladinska predstava); še ena slovenska ali jugoslovanska noviteta. — Svetovna dela: Čehov: Uta; Andrejev: Tisti, ki ga kolutajo; Gogolj: Zemitve; Giraudoux: Trojanske vojne ne bo; Salcedo: Zivljenje ni resno; Elliot: Cocktail-Party; O'Neill: Elektra v črtni; Brecht: Dobri slovec iz Sečučana; Lorca: Marianna Pineda; Wolfers: Zemlji posredujelec; Aristofanes: Zenitski parlament.

Plačilni pogoji: parterni sedeži za vsih 12 predstav od 1900 do 640 din; ložni sedeži za vsih 12 predstav od 1300 do 840 din; balkonski sedeži za vsih 12 predstav od 1000 do 324 din. Plačljivo tudi v 2 do 4 obrokih, prvi obrok plačljivi ob vpisu. Vpisovanje abonmaja bo za stare abonente 9. in 10. septembra, za novi abonente pa od 12. do 17. septembra, vsak dan od 10. do 12. ure in od 18. do 18. ure pet blezajev v Gledališki posedi.

Plačilni pogoji: parterni sedeži za vsih 12 predstav od 1900 do 640 din; ložni sedeži za vsih 12 predstav od 1300 do 840 din; balkonski sedeži za vsih 12 predstav od 1000 do 324 din. Plačljivo tudi v 2 do 4 obrokih, prvi obrok plačljivi ob vpisu. Vpisovanje abonmaja bo za stare abonente 9. in 10. septembra, za novi abonente pa od 12. do 17. septembra, vsak dan od 10. do 12. ure in od 18. do 18. ure pet blezajev v Gledališki posedi.

61-letna Amalija Zimic iz Ravne na Dravskem polju je večkrat radla nekoliko pregledoko pogledala v košarico. To je bil tudi vzrok večnim neopaznim in prepričnim družini. V torek popoldne je prišla v Solkan ter popoldne blizu solkanškega mostu najbrž v pijanosti skočila v Sočo. Njeno truplo je nekaj ur pomele silajno opazili strojevodja vlaka, ki je peljal mimo.

Samomor v Soči

61-letna Amalija Zimic iz Ravne na Dravskem polju je večkrat radla nekoliko pregledoko pogledala v košarico. To je bil tudi vzrok večnim neopaznim in prepričnim družini. V torek popoldne je prišla v Solkan ter popoldne blizu solkanškega mostu najbrž v pijanosti skočila v Sočo. Njeno truplo je nekaj ur pomele silajno opazili strojevodja vlaka, ki je peljal mimo.

Prometne nesreče v Ljutomeru in okolici

Pred kratkim se je zgodilo v Ljutomeru in okolici več prometnih nesreč. V Ljutomeru je povozil neznan tovorni avto Štermana Stefana, delavca iz Ljutomera. Ponesrečenec je dobil lažje poškodbe na nogi in se zdravi v murskoseboški bolnišnici. Pred nekaj dnevi pa se je zaletil tovorni avto v voz črna. Konji so se splesili, povozil pa si je z lomili nogo. Ob koloniznem prevozu na Glavi pri Ljutomeru se je splesil onj Franca Domačnika iz Babince. Do nesreče je prišlo, ker je voznik preslišal signal vlaka Ormož-Murska Sobota, ki je prihajal iz Ljutomera. Malo je maunkalo, da bi se znašli voznik, črna in otrok pod vlakom. Črna in otrok sta dobila nekaj poškodb, po telatu, otrok je pa pravčasno skočil v voza.

Zaradi šoferjeve malomarnosti zgorel traktor

Bruno Frančoškin, šofer traktorja lasti KDZ, v Biljah na Vipavskem je oclam pri vzgledu motornj in z razloženo v Vipavo, kjer je njegovo zdravstveno stanje še zmeraj zelo resno. Prejšnjakova o vroku nesreče se vedno trajajo; brčkone ga je opazila prikolica tovornega avtonobila, ne da bi šofer nesreče opazil.

V prepripi mu je razbil spodnji del lobanje

Santo Mavrič iz Kostanjevice na Krasu je v prepripi svojega sovašca Stanka Muliča s sekirjo tako močno udaril po glavi, da mu je razbil spodnji del lobanje. Sprla sta se po tem, ko sta oba nekako presloboko pogledala v košarico Banjenega Muliča, so takoj prepeljali v ripskovec.

Prešernovo gledališče Kranj, razpisuje abonmaje za sezono 1955/56. Redni abonmaji: 1. Premierski abonma za 8 premier v sezoni, Abonenti tega abonmaja dobe vse premiere v sezoni razen mladinskih predstav, ki so izven abonmaja. Abonma ni vezan na določen dan v tednu. 2. Abonma red »A« ima predstave redno ob torkih zvečer, red »B« redno ob petkih zvečer. Abonenti teh dveh abonmajev dobe po 8 ponovitev vseh uprizarjenih del, razen mladinskih in to vedno ob torkih in petkih. 3. Delavski abonma red »E« in »F« sta popoldanska abonmaja. Predstave za ta dva abonmaja niso vezane na stalni dan v tednu. 4. Mladinski abonma red »C« bo imel predstave vedno ob četrkih popoldan. 5. Redni abonmaji v večjih krajih Gorenjske. Gledališče bo prihajalo v te kraje redno gostovat s svojimi predstavami. — Izredni abonmaji: 1. Za podjetja, ustanove, zavode, šole, organizacije in razne druge skupine, do gledališče na željo uredijo posebne abonmaje in izvedo zaključne predstave posameznih del. — Cene in plačilni pogoji: 1. Premierski abonma od 90 do 45 din, brez popusta; 2. Abonma red »A« in »B« od 70 do 35 din, z 10% popustom; 3. Delavski abonma red »E« in »F« enotna cena 40 din, brez popusta; 4. Mladinski abonma red »C« enotna cena 30 din, brez popusta. (Navedene cene so mišljene za eno predstav). — Vpisovanje abonmajev: 1. Za določene abonente bo vpisovanje od 1. do 6. septembra 1955 za nove abonente od 1. do 12. septembra 1955 od 13. do 15. in od 18. do 20. ure, ob nedeljah pa od 10. do 12. ure pri bližnjem Prešernovem gledališču. Kranj, Titov trg 5. 2. Za delavske abonmaje je vpis pri sindikalnih poverljivih po tovarnah. 3. Za abonmaje v okoliških krajih bo vpisovanje objavljeno v »Glasu Gorenjske«. Kjer si želite gotovino, se obrnite na Kulturno prosvetna društva ali na odbore SZDL, ali pa pisмено, osebno ali telefonično na upravo Prešernovega gledališča v Kranju, Titov trg št. 5, telefon št. 355 ali 490. — Uprava Prešernovega gledališča, Kranj.

SOLSTVO

Na Srednji glasbeni šoli v Ljubljani bodo popravni in odloženi izpiti dne 3. septembra 1955 in sicer: klavir od 9. do 12. ure; glasba, zgodovina od 14. do 12. ure; harmonika, kontrapanik, nauk o instrumentih, oblikoslovje, partitura igra od 14. do 18. ure in splošno izobraževalni predmeti. Istočasno bodo sprejemni izpiti kandidatov, prijavljenih v teoretski in klavirski oddelki. Vpisovanje bo 5. septembra od 8. do 16. ure v sobi št. 1. Natandeni informacije bodo na šolski oglašni deski.

Ravnateljstvo gimnazije v Idriji sporoča, da bodo popravni, sprejemni in privatni izpiti ob vključitvenega 1. do 4. septembra. Vsi študenti izpiti 1. septembra ob 8. uri. Naknadno vpisovanje bo 4. septembra od 10. do 12. ure in pisarni. Redni pouk se začne 6. septembra.

Tekstilni tehnikum v Kranju (sedaj Srednja tehniška teletična šola) bo sprejel še nekaj novih študentov in odtlej za teletično izučevanje v odtelj za strojno teletičstvo. Prijave do dne 10. septembra, sprejemni izpiti (matematika, slovensčina in kemija) dne 13. septembra ob 8. uri zjutraj. — Popravni izpiti 3. septembra. — Sprejemni izpiti 15. septembra, začetek pouka 16. septembra. — Ravnateljstvo.

Šola za taje jezike prireja v šolskem letu 1955/56 tečaj angleškega, francoskega, italijanskega in nemškega jezika in esperantskega jezika. — Vpisovanje bo od 1. do 10. septembra, vsak dan od 8. do 12. ure in od 17. do 19. ure v pisarni Ljudske univerze, Cankarjeva cesta št. VIII, soba 143. — Vsa pojasnila dobiti pri vpisovanju.

Uprava Unjarskega tehnikuma v Domžalah objavlja: 1. redni šolski pouk se bo pričel 15. septembra 1955 ob 8. uri zjutraj; 2. naknadni sprejemni izpiti za 1. letnik bodo 12. septembra 1955; 3. popravni izpiti za vsa letnika 6. in 7. septembra 1955. Dijaki, ki bodo strojnari v internatu, naj se javijo vsaj dva dni pred pričetkom pouka.

Ravnateljstvo Administrativne šole v Ljubljani objavlja, da bodo popravni izpiti in sprejemni ter razredni in diplomski izpiti od 6. septembra dalje. Pravilno kolkovanje prošnje je treba vložiti najkasneje do vključno 3. septembra. Razpored izpiti bo javljen od 1. septembra dalje na šolski oglašni deski. Objavljenjo velja tudi za vse tečaje. Pouk na redni loži se prične 15. septembra. — Ravnateljstvo.

SOLSKE KNJIGE

Državna založba Slovenije obvešča, da so slednje šolske knjige dotiskane. Za osnovne šole: Rapč-Ribičič: Četrta čitanka. Za gimnazije: Brad: Angleška vladnica za II. razred nižje gimnazije; Zgur-Skalicky: Angleška vladnica II. stopnje za višje gimnazije; Brad: Latinsko slovenski slovar; Stupanj: Nemško berilo; Gabrovšek-Zabkar: Aritmetika in algebra II za višje razrede gimnazije. Za strokovne šole: Ribičič: Slovensko berilo za strokovne šole.

V tisku so še naslednje šolske knjige: za osnovne šole: Windler-Rapč: Prva čitanka, izide 15. septembra 1955; Frnk-Zerjav: Slovenska jezikovna vladnica za 4. razred, izide 20. septembra. Za gimnazije: Južnič-Kopriva: Latinska vladnica za klasične gimnazije, 10. oktobra; Bajec-Kolarič: Slovenska vladnica za višje gimnazije, 20. oktobra; Pachamer: Francoska slovsotvena čitanka II. del, 20. novembra; Zabkar: Aritmetika in algebra za I. razred nižje gimnazije, 1. oktobra; Aritmetika in algebra za 2. razred nižje gimnazije, 1. decembra; Aritmetika in algebra v za višje razrede gimnazije, 20. septembra; Bajec-Pachamer: Slovenska jezikovna vladnica za 1. razred nižje gimnazije, 20. septembra; Kranjec-Leben: Zemljepis FLRJ za višje gimnazije, 25. septembra; Vodnik: Nemška vladnica V. stopnja, v decembru; Zabkar: Geometrija V. in VI. del, v decembru.

Knjige, ki so že naročene, bomo razposlali takoj, ko jih dobimo iz knjižnic. Knjižarne, ki še niso naročile zgoraj navedenih knjig, vabimo, da jih čimprej naroče, ker bo naš ekspedit v začetku šolskega leta preobremenjen z delom. Naročila prejema Državna založba Slovenije v Ljubljani, Mestni trg 26. — L. P.

Naše naročnike obveščamo, da jim v času počitnic lahko pošiljamo »Ljudsko pravico« na počitniške naslove.

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za nedeljo, 28. avgusta

Poročila: 6.05, 7.00, 12.30, 15.00, 19.30 in 22.00.

6.00-8.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 6.30-6.35 Pregled tiska — 7.15-7.30 Reklame — 7.30-7.35 Radijski kolektor in priveditve dneva — 8.00 Otroška predstava — Z. Furtak: Pasko, Branko in Liberator — 8.45 15 minut klavirski sklad — 9.00 Po svetu pozicije — J. W. Goethe: Iz »Fausta« — 9.15 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 10.00 Družinski pogovori — 10.10 Popoldanski simfonioni koncert — Wolfgang Amadeus-Mozart: Simfonia za Es-duru št. 39 — Aleksander Glasnov: Koncert za violino in orkester v a-molu — Edvard Grieg: Sigurd Jorsalfar, suita — 11.15 Oddaja za Beneske Slovence — 11.35 Popoldanski spored lahke glasbe — vmes ob 12.00-12.10 Pogovor s poslušalci — 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Zeleni ste — poslušatelj — 15.15 Klavir igra Borut Lesjak ob ritmični spremljavi — 15.30 Po naši polji deželi: Od Bleda preko Vršca in Treme v Portorož — 16.00 Igrata godbi na pihalni ljubljanske garnizije in Ljudske mllice p. v. Kapetana Jožeta Bruna in kapetana Kipol: Piskovnikova povest — 16.10 Nedeljski roman — Marcel Giugiarja: Spostovani gospod Lutka (nadaljevanje) — 16.50 Igramo vam za zabavo in ples — 17.30 Radijska igra — Gogolj: Revizor (ponovitve) — 18.36 Mali koncert — 19.00 Zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Iz filmov in oper — 20.30 Spornata poročila — 20.40 Nekaj priljubljenih arij — 21.15 Mednarodna radijska univerva — a) Pregled sodobne italijanske književnosti — Goffredo Belloni: Italijanske gledališče II — b) Prehranitveno bolezen — dr. Pierre Uhry; Sladkorna bolezen — 21.35 Kratke solistične skladbe — 22.15-22.00 V svoji rlinov in melodiji — 23.00 Oddaja za tujino — na valui 27.1 m (Prenos iz Zagreba).

PUTNIK SLOVENIJA

Le nekaj mest je še na razpolago za naše najlepše jesenske izlete: Devetdnevni izlet v MAKEDONIJO, 4. do 12. septembra. Z vlakom do Skopja, nato pa krožno potovanje z avtobusom po najznamenitejših predelih Makedonije: Ohrid, Bitola, Prespansko jezero, Titov Ves itd. Po prvi varianti se skupina izletnikov vrča domov preko Beograda, druga pa iz Skopja z letalom do Dubrovnika ter od tu z ladjo preko Splita in Reke v Ljubljano. Cena izleta je 13.800 din za prvo in 18.800 din za drugo varianto.

Potovanja na GRASKI VELESEJEM z avtobusom. Potovanja trajajo dva dni, cena pa je 850 din. Vse udeležence mora dokupiti še 180 avstrijskih šillingov.

Prav posebno priporočamo potovanje JADRAN PRED JESENJO, to je krizarjenje s posebno ladjo »Maribor« 6 dni po Jadranskem morju. Ogled najlepših krajev našega morja: Zadar, Split, Korčula, Dubrovnik, otoki Mljet, Vis, Lastovo itd. Cena potovanja je od 8100 do 9200 dinarjev.

V septembru bomo zopet ponovili priljubljeno potovanje na KOROSKO (Beljak, Celovec, Veško jezero, udeležence mora dokupiti še 180 avstrijskih šillingov).

Vsa pojasnila dobiti pri vseh poslovalnicah PUTNIK SLOVENIJA.

Na našem izletu v PARIZ si bomo poleg najvažnejših znamenitosti tega veličastnega ogledali tudi Versailles in se povzpeli na Eifflov stolp. Ogled mesta je vrhunski in zanimiv. Na sporedi samo še danes. Jutri amer. film »Uroda ljubezni«.

Seznam prokro sklenjenih pri MLO

Borghaus Ignac železničar, in Bohan Mikelca, uslužbenka; Bari Miroslav, logar, in Ozimek Avreljca, učiteljica; Sotlar Leopold, delavec, in Pečan Marija, delavka; Cugal Anton, uslužbenec, in Dremelj Marija, trg. pomočnica; Horvat Rudolf, delavec, in Zibert Angela, ml. strojnica; Bizjak Balodimir, drž. uslužbenec, in Jelenič vana, uslužbenka; Fariš Mirko, mizarjski pomočnik, in Nussdorfer Marija, delavka; Zalokar Zdenko, avto-tehnik, in Vratič Ljudmila, med. sestra; Červak Karel, delavec, in Jeršič Stanislava; Kočar Avgust, uslužbenec, in Vratič Katarina, gospodinjica; Sušnik Frano, tovarniški delavec, in Zupančič Frančiška, bol. strojnica; Pagan Anton, uslužbenec, in Prozelj Marija, namestnica; Kum Alojzij, zidar in skof; Rožak, delavka; Zupančič Rafael, delavec, in Zaleta Ana, gospodinjica; Pomočnica; Zlovec Edvin, študent, in Keždič Hilda, uradnica; Beravs Boris, železničar, in Prosen Marija učiteljica.

VESTI IZ MARIBORA

DEZURNA LEKARNA

Nedelja, 28. avgusta: lekarna »Medja«, Meljska c. 2.

Ponedeljek, 28. avgusta: lekarna »Planinka«, Glavni trg 20.

Od devete ure zvečer pa do 6. ure zjutraj se izdajajo zdravila na zdravniške recepte, izstavljene isti dan ali noč. Lekarna »Center« je odprta prenehoma od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer.

KINO »PARTIZAN«: ameriški barvni film »Najbolji med najsibabim«. Tednik. Predstave ob 13.30, 15.30, 17.45 in 20. Ob 9. uri matineja zvietskega barv. filma »Sadko«.

KINO »UDARNIK«: amer. film »Zan Valžan«. Tednik. — Predstave ob 13.30, 15.30, 17.45 in 20. Ob 19. uri matineja sovj. barv. filma »Sadko«.

KINO »STUDENCI«: sovj. barvna pravljica »Sadko«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19.

KINO »POBREZJE«: šved. film »Zaradi moje ljubezni«. Brez tednika. Predstave ob 15, 17 in 19.

LEJNI KINO »SOLA«: sovj. barvni film »Sadko«. Tednik. Predstava ob 20.15.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

Gostovanje članov slov. narodnega gledališča iz Trsta

Nedelja dne 28. avg. Predstave ob 17. uri: Jan de Hartog: »Pod nebom zakonske postelje« (Sopotnik).

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Ameriški film

»Začarani otok«

Tednik. Predstave ob 16. in 20. Ob 10 matineja istega filma. V glavni vlogi Jon Hall in Frances Farmer. Prodaja vstopnic od 14. ure dalje, za matinejo pa od 9. ure dalje.

KINO »SOČA«

Sovjetski barvni film

Arena pogumnih

Tednik. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi V. Perolotov in F. Firsov. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

KINO »KOMUNA«: franc. barvni film »Imel sem sedem hčer«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Ob 10 je matineja istega filma. V glavni vlogi Maurice Chevalier in Paolo Stoppa.

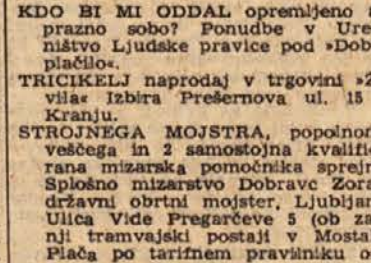
KINO »SLOGA«: amer. film »Bell Starova hčerka«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Ob 10. uri je matineja istega filma. V gl. vlogi: Georg Montgomery in Ruth Roman. Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 14. ure dalje, za matinejo pa od 9. ure dalje.

KINO »VIC«: amer. film »Nemne sanje«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi: Ana Maria Ferrer in Rosana Podesta. Prodaja vstopnic od 14. ure dalje.

LEJNI KINO »BEZIGRAD«: franc. barvni film »Imel sem sedem hčer«. Brez tednika. Predstava ob 20. uri. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

KINO »LITOSTROJ«: franc. film »V Monte Carlo«. Predstava ob 20. — Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. Danes zadnjikrat!

JESENJE »RADIO«: ameriški film »Slavolok zmage«. Predstave ob 16, 18 in 20. Dopoldne ob 10 matineja

KINO »TRIGLAV«

Angleški film

»Smeh v rajju«

Tednik. V glavni vlogi: Alistair Sims, Fay Compton in Guy Middleton. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje. Danes zadnji krat. Jutri strajški film »Dva v avtu«.

KINO »SISKA«

Ameriški film

Skrivnost indijanke

V glavni vlogi: Kirk Douglas in Elizabeth Threalt. Režija Howard Hawks. Predstave ob 16, 18, 15 in 20.30. Brez tednika. Prodaja vstopnic od 14. ure dalje. Na sporedi samo še danes. Jutri amer. film »Uroda ljubezni«.

DROBNI OGLASI

KDO BI MI ODDAL opremljeno ali prazno sobo? Ponudbe v Uredništvu Ljudske pravice pod »Dobro plačilo«.

TRIKELJ naproday v trgovini »Zilvica« izbira Prešernova ul. 15 v Kranju.

STROJNEGA MOJSTRA, popolnoma večnega in 2 samostojna kvalificirana mizarjska pomočnika sprejme Splošno mizarstvo Dobrave Zoran, državni obrtni mojster, Ljubljana, Ulica Vide Pregarčeve 5 (ob zadnji tramvajski postaji v Mostah). Plača po tarifnem pravilniku oziroma po dogovoru.

RAZPIS. Zdravstvena postaja Kidričovo razpisuje mesto zobozdravnika ali dentista in mesto medicinskega laboranta. Nastop službe 1. oktobra 1955. Komfortno družinsko stanovanje s centralno kurjavo zagotovljeno. Samskim nudimo brezplačno stanovanje. Plača po uredbi, dopolnjen plača in funkcijski dodatek. Vloge za sprejem pošljite na Zdravstveno postajo Kidričovo.

INOZEMSKE KNJIGE IN REVJE lahko naročite v knjigarni: Cankarjeve založbe, Ljubljana — Nebotičnik.

MOSKO KOLO znamke Visla, dobro ohranjeno, prodam. Vilharjeva 21, Subič.

ABSOLVENTKO srednje ekonomske šole, i administrativno moč z dovoljeno administrativno šolo in 2 delavca telesa sprejme »Pletenica« tovarna trkotlačnega perila, Ljubljana. Plača po tarifnem pravilniku. Interesenti naj se zglasijo na upravi podjetja, Zaloška 14.

TAINICO z znanjem strojeplajsa, stenografijske in vsaj enega tujega jezika ter perfektno stenografsko grafiko išče veliko izvozno podjetje v Ljubljani. Plača po tarifnem pravilniku. Nastop službe lahko po dogovoru. Interesenti pošlji na oglašni oddelki Ljudske pravice pod št. »Obe samo prvovrstni moči«.

OSEBO ZA HONORARNO ZAPOSILITEV v finančni stroki išče ustanova (šola) v Ljubljani. Ponudbe pod »Takoj«, na oglašni oddelki PUBLIKACIJE ZDruženih NARODOV so stalno na zalogi pri zastopstvu za prodajo publikacij ZN v knjigarni Cankarjeve založbe, Ljubljana — Nebotičnik.

SGP »Kraški zidar« Sežana razpisuje mesto tehničnega vodje podjetja. Pogoji: gradbeni inženir s 3-letno prakso ali gradbeni tehnik z najmanj 10-letno prakso v operativi. Plača po tarifnem pravilniku ali po dogovoru. Stanovanje preskrbljeno. — Ponudbe sprejema Upravni odbor podjetja.

dino v TVD Partizan s sodelovanjem planjskega okteta s stariimi povojniimi točkami. — V torek, 8. septembra: filmi s turističnimi in planinskimi predvajani. — V sredo, četrtek in petek: Modna revija v hotelu Kurum. — V soboto, 10. septembra: Večer ribičev s pojedino in promenačnim koncertom v domu TVD Partizan. — V nedeljo, 11. septembra: Občni zbor turističnega društva v kinodvorani, nato izlet v okolico. — Vabimo Vas da obiščete naše priveditve!

Umrlil so v Ljubljani

Franc Sluga, upokojenec. Pogreb bo danes ob 14. uri na Zalah.

Drama Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani razpisuje natečaj

za izvirno slovensko dramsko delo (dramo, komedijo, mladinsko in otroško igro).

- Podeljene bodo tri nagrade:
1. nagrada 100.000 din.
 2. nagrada 75.000 din.
 3. nagrada 50.000 din.

Poleg nagrade bodo uprizorjena dela honorirana po predpisih o avtorskih honorarjih. Za vsa dela se smatra, da so predložena v uprizoritev Drami SNG in Direkcija Drami si pridržuje pravico, da pod običajnimi pogoji pozneje uprizori tudi nenagrajena dela.

Natečaj je anonimen. Tekstom naj bodo priloženi polni naslovi avtorjev v zapечатih kuvertah. Natečaj traja do 11. decembra 1955 in ta dan je zadnji rok za vlaganje rokopisov.

V poštev pridejo doslej neobjavljena in neuprizorjena dramska dela. Tipkopise ali dobro čitljive rokopise v najmanj treh izvodih je nasloviti na Direkcijo Drami SNG, Ljubljana, Erjavčeva 1 — s pripombo: ZA NATEČAJ IZVIRNE DRAME.

Zirija:

Juž Kozak, književnik in predsednik upravnega odbora SNG; dr. France Koblar, književnik in rektor Akademije za igralsko umetnost; Janko Kos, književnik in član upravnega odbora SNG; Slavko Jan, direktor Drami; Lojze Filipič, dramaturg Drami; France Jamnik, režiser Drami; Janez Cesar, igralec Drami.

Direkcija Drami SNG

Na podlagi določil 40. člena Splošnega zakona o ureditvi občin in okrajev (Uradni list FLRJ št. 26/55)

razpisuje

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR MESTA TRBOVLJE naslednja delovna mesta v svoji upravni službi:

mesto načelnika Oddelka za splošne zadeve in proračun

(Pogoj: Pravna fakulteta in upravna praksa)

mesto referenta za gospodar.-pravne zadeve

(Pogoj: Pravna fakulteta z upravno prakso)

mesto načelnika Oddelka za zdravstvo in socialno politiko

(Pogoj: Najmanj popolna srednja šola z večletno prakso v upravno-zdravstvenih zadevah)

Nastop službe takoj. Plača po uredbi, dopolnilna plača po dogovoru. Vprašanje stanovanja bo rešeno po dogovoru.

Nadalje sprejemamo **dve izvežbani strojepiski**

Pismene ponudbe je treba poslati najpozneje do 15. septembra 1955 na tajništvo občine Trbovlje — ali se osebno zglasiti pri tajniku.

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR MESTA TRBOVLJE

L-104

OBVESTILO!

Vsem, ki se zanimajo za

poslovni koledar za leto 1956

sporočamo, da ga lahko pismeno naroče pri naši upravi, kjer dobe tudi druge informacije o koledarju.

Koledar z usnjenim ovitkom, tiskan na boljšem papirju kot lani, bo imel okrog 40 barvnih fotografij — lepot Slovenije in priročni vsebinski del, stane 1300 dinarjev.

UPRAVA REVILJE »BOREC«
LJUBLJANA, ERJAVČEVA 16

2928

Prodamo

4-tonski tovorni avto znamke »Bedfort«

v brezhibnem stanju s prekusnikom (hidravlični kiper na tri strani) z rezervnimi deli. V poštev pride tudi zamenjava 3t TAM novejšje izdelave.

VELETRGOVSKO PODJETJE
»POTROŠNIK«, CELJE

C-261

INSTALACIJSKO PODJETJE

»TOPLOVOD« - LJUBLJANA - ČRTOMIROVA 6

sprejme takoj:

dva strojna inženirja ali tehnika,

nabavnega referenta za nabavo elektro materiala,

pisarniško moč za obrat Trata,

monterje z ekonomsko srednjo šolo

za centralno kurjavo, vodovod in elektriko,

ključavničarje in kleparje,

vajence za zgoraj omenjene stroke, in

kurirja.

ZAMENJAMO DVOSOBNO KOMFORTNO STANOVANJE LJUBLJANA—JESENICE

Interesenti naj se javijo pismeno ali osebno na gornji naslov. — Plača po tarifnem pravilniku oziroma dogovoru.

I. javna licitacija

VOJNA POŠTA 7250-27, ZAGREB, bo imela v svojih prostorih I. javno licitacijo, in sicer za naslednji objekt:

NOVO MESTO — stanovanjski objekt na dan 19. septembra 1955 ob 9. uri

PREDRAČUNSKA VSOTA 20.000.000 DIN
ROK DOGRADITVE 31. JULIJA 1956

Elaborate je moč dobiti v Vojni pošti 7250-27, Zagreb, proti pisni zahtevi zainteresiranega podjetja, in sicer v Stančičevi ulici 4-II, soba št. 14, kjer lahko dobite tudi vse ostale informacije v zvezi s to licitacijo.

Vsako podjetje, ki se udeleži licitacije, ostane v obveznosti do investitorja 20 dni.

Ponudbe z vsemi prilogami sprejema komisija za licitacije VP 7250-27, Zagreb, do označenega dneva in ure.

IZ PISARNE VP 7250-27
ZAGREB

2505

TEKSTILNA TOVARNA

»MOTVOZ IN PLATNO« — GROSUPLJE

● sprejme v službo:

strojno-ključavničarskega mojstra z najmanj petletno prakso in korespondentko-daktilografko z znanjem nemškega ali italijanskega jezika

Lastnoročno napisane prošnje s kratkim življenjepisom in navedbo dosedanjih zaposlitev je treba poslati na gornji naslov ali jih prinesiti osebno. Nastop službe je mogoč takoj, plača po tarifnem pravilniku

● prodaja:

dobro ohranjen 4-sedežni osebni avtomobil znamke »Skoda« in dva dobro ohranjena kmečka vozova
Ogled na upravi podjetja vsak delovni dan od 6.—14. ure do vključno 15. septembra 1955

● kupi:

dobro ohranjeno mostno tehtnico, zmogljivosti do 10 ton
Pismene ponudbe je treba poslati na gornji naslov

Livarna in tovarna strojev — Hoče pri Mariboru

sprejme v stalno zaposlitev:

polkvalificirane hvarje, kvalificirane strugarje in ključavničarje, livarske vajence in večje število pomožnih delavcev.

Plača po tarifnem pravilniku in dogovoru. Nastop službe takoj. Pismene ponudbe je treba poslati na upravo podjetja.

M 442

OKRAJNA UPRAVA ZA GOZDARSTVO — CELJE

razpisuje

na podlagi določil 7. in 29. člena Temeljnega zakona o študentskih (Uradni list FLRJ št. 32/55) naslednja

mesta štipendistov

1. GOZDARSKA FAKULTETA — 3 ŠTIPENDIJE
2. GOZDARSKA SREDNJA ŠOLA — 4 ŠTIPENDIJE

Prošnje za štipendije je treba nasloviti na Okrajno upravo za gozdarstvo, Celje, najpozneje do 8. septembra 1955. Prošnji je treba priložiti življenjepis, zadnje šolsko spričevalo, potrdilo o premoženjskem stanju in dokazilo, koliko prejema prosilec otroških doklad.

Prednost imajo prosilci iz območja OLO Celje in Soštanj.

OKRAJNA UPRAVA ZA GOZDARSTVO
CELJE, št. 2234/55

2893

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE VRHNIKA

razpisuje mesto

finančnega-tržnega inšpektorja

Pogoji za sprejem so višja ali srednja strokovna obrazba event. tudi nižja ali vsaj tri leta prakse s strokovnim izpitom. Nastop službe takoj

2902

OBJAVA

Po sklepu upravnega odbora obveščamo javnost, da nimamo nobenih sredstev za podeljevanje raznih podpor in drugih podobnih dajatev. — Zaradi tega v bodoče na take prošnje ne bomo odgovarjali.

»SONČNICA«, tovarna olja
VIR PRI DOMZALAH

2926

TOVARNA LESOVINE IN LEPENKE — CERSAK
pošta Sentilj v Slovenskih goricah

proda pod ugodnimi pogoji

TOVORNI AVTOMOBIL

znamke Chevrolet, nosilnosti 3 tone, v dobrem stanju

Interesenti se lahko obrnejo telefonično na gornji naslov, telefon Sentilj 10.

M-443

KOBLARNA LIPICA PRI SEZANI

razpisuje mesto

računovodje

Pogoji: Popolna srednja šola. Lahko je tudi začetnik. Plača po Uredbi o plačah državnih uslužbencev z dopolnilno plačo. Stanovanje na razpolago v kobilarni.

Prednost imajo kandidati, ki jih veseli konjski šport, ker bodo lahko sodelovali v dresurni ekipi kobilarne.

2927

Oglašujte v »Ljudski pravici«!

241
»Oh,« je dejal Frak in zbral svoje misli. »Helen. Dobro jutro, Helen. Mislim sem, da boš danes odpotovala — —«
»Priljago sem že odposlala,« je rekla. »Coln odpelje ob eni. Zal mi je, Frank, da te nadlegujem — — toda pomagati si ne znam. K meni moraš priti. Pomagati mi moraš.« Frank je pritiskal slušalko na uho, ne da bi odgovoril. »Jaz — — saj veš — — jaz sem danes nekoliko zaposlen — —« je odgovoril, ko premora ni bilo več mogoče nadaljevati.
»Vem, Frank, vem. Zelo mi je žal — — toda razen tebe nimam nikogar. Gre za Bertieja — izginil je, pomagati mi moraš — —« je rekel glas po telefonu.
»Kaj se pravi izginil?« je vprašal Frank zbegano. »Kako to misliš, Helen?«
»Pridi, Frank, prosim, pridi v hotel. Po telefonu ti tega ne morem pojasniti. Poskušam že pol ure — — zelo težko je dobiti zvezo, in sama ne vem, koliko ljudi prisluškuje — —« je rekel glas na drugem koncu. In res je bilo slišati poleg Heleninih besed stalno mešanico glasov in zvonjenja. Frank je še malo pomislil.
»Prav. Pridem. Nikar si ne beli glave, dušica,« je rekel potem.

V njem se je oglasilo toliko plemenitih nagonov, da se je kar dušil v njih.

»Hvala. Vedela sem — — sir Galahad,« je rekel telefon v šal, izgovorjeni s težavo.

Ko je Frank odložil slušalko, je malce zaklel. Vendar pa je prevzelo njegovo srce neprimerno veselje, ko je pomislil, da se bo še enkrat sestal s Helen. Slovo pri dvigalu prejšnji večer je bilo zapustilo v njem neprijeten občutek. Konec. Minilo je. Bila je pač nesreča, da ni bilo vsega konec in da ni minilo v trenutku, ko je bilo tako ukazano. Konec? Nesmisel. In vendar: konec. Obrijem se lahko pozneje, je pomislil, ko se je naglo oblačil.

Ker je stanoval samo tri bloke od hotela, ni najel rikše, ampak je šel peš, pri čemer je globoko vdihaval čist zrak in kdaj pa kdaj malce zažvižgal predse. To je bila nedolžna metoda, s katero se je hotel prepričati, da ga Helenin klic na pomoč ni vznemiril. Bilo je zgodaj zjutraj in večina trgovin je bila še zaprta. Obotavljal se je, ko je prišel do stebrišča, potlej pa je hitro odšel še enkrat k izlozbi Eos filma in Foto Company. Prodajalca Petrusa, čigar služba se je začela ob pol osmih zjutraj, je že opazil v poltemi v trgovini, kako zaspano briše s čunjo šipe omar, v katerih so bile razstavljene kamere. Frank si je najprej še enkrat ogledal izlozbo, v kateri so že v tej rani uri kar naprej tekli prosojni, zelo povečani barvni posnetki. Nekatere je bil napravil sam, in kakor vedno, je tudi zdaj čutil bežen ponos na novi Eos barvni film »Colopan«, ki je dal tako presenetljivo lepe slike. Se trenutek se je obotavljal, potlej pa je stopil v trgovino. Petrus ga je presenečeno pogledal in jel brisati šipe mnogo hitreje kakor prej. Frank je dvignil telefonsko slušalko in telefoniral Ruth v njeno sobo. »No torej — —« je rekel, ko je takoj dobil zvezo.

»Pritlikavček,« je dejal, »nikar ne pozabi, da je danes tvoj poročni dan. Umij se dobro za ušesi in bodi vrlo dekle. Jaz moram opraviti samo še nekaj malenkosti, preden pojdeva na električni stol, potlej pa pridem k tebi. Ali ostaneš v svoji sobi? Prav, prosim, počakaj me tam. Lepo pozdravi Konfucija. Nasvidenje.«

Odložil je slušalko in stal še nekaj časa pri telefonu, pri tem pa spet začel žvižgati. »Strideset zavrtkov sto šestdesetega je treba zapaketirati za Sochow,« je rekel Petrusu. »Ze prav, gospod Tailo,« je rekel fant in se zarežal. »Gospod B. S. in jaz danes ne prideva več, gospod Wang bo spravil vse v red,« je še pripomnil Frank. »Vse sem mu napisal.« Dal je fantu seznam in pogledal še enkrat v predal, kjer so ležali razviti in lepo zaviti filmi prejšnjega dne, na katerih je bilo videti njegov posnetek pagode Lung-hua z letalom nad njo. »Kaj se pa kremžiš?« je vprašal fanta. Petrus je pripravil čestitko, ki je nikakor ni mogel izraziti v angleščini; preden jo je spravil skupaj, je bil Frank že na pragu. Vzdihnul je, ko je zapustil trgovino, da bi se napotil k Helen. Trgovina ni bila raj, ne, pač pa dom. V hotel je prišel skozi zadnja vrata, odšel skozi kupolno dvorano in se z drugim dvigalom dvignil v sedemnajsto nadstropje.

Nekam tesno mu je bilo pri srcu, ko je potrkal na vrata sobe 1668. Ker se ni nihče odzval, je pritisnil na kljuko in že je stal v sobi Russellovih, v kateri je gorela luč, težke zavese pa so bile spuščene, tako da je prišel tako rekoč iz dneva v noč. Helen je takoj prišla iz svoje spalnice, katere vrata je pustila odprta. Na sebi ni imela — — kakor se je Frank na tihem bal ali upal — — domače obleke, ampak je bila oblečena za popotovanje, v angleškem kostimu iz bele šantunške svile.

BELGIJA SE PRIPRAVLJA NA SVETOVNO RAZSTAVO

Prizidatelji računajo, da jo bo obiskalo ob posebnih dnevih okrog 750.000 ljudi

O prihodnji svetovni razstavi, ki bo leta 1958 v Bruslju kot prva po vojni, smo že večkrat poročali. Belgijska vlada si že zdaj na vso moč prizadeva, da bo razstava v vsakem oziru na višku. Prijavilo se je že 35 držav, med njimi vse velesile. ZDA so bile ena prvih dežel, ki je prijavila sodelovanje. Sovjetska zveza se je prijavila prek belgijskega poslanstva v Moskvi letos avgusta.

Prva svetovna razstava je bila v Londonu leta 1851. Na njej je doživel kapitalistično-industrijski prodor prve polovice minulega stoletja svoj poraz. In ustrezalo je »svobodni konkurenci« na svetovnem trgu ter ugledu držav liberalističnega stoletja, da je vsaka večja država s svetovno razstavo kmalu obrnila nase pozornost sveta. Od leta 1851 do 1939 je bilo 28 svetovnih razstav. Zadnja je bila leta 1939 v New Yorku. Vse pa niso zaslužile tega imena in tudi prizadevanje držav, ki so jih priredile, je bilo različno. Avstrija in Nemčija sta priredili samo dve svetovni razstavi, avstrijska je bila na Dunaju leta 1873, nemška pa v Münchenu že leta 1854.

Naposled je bilo gospodarstvu in pametnim državnikom odveč prirediti eno svetovno razstavo za drugo. Državniki so spoznali, da z neobrdano prosto konkurenco svet ne bo mogel na-

Uspeh angleških reaktivnih letal

Minul teden se je dvignilo z letališča blizu Londona 12 reaktivnih letal tipa F-84F in tik po kosilu so se spustila nad letališče v Austinu v državi Texas. Preletela so nad 8000 km dolgo pot v 10 urah 58 minutah. Med poletom so izpolnila zaloge bencina iz posebnih letal.

IZ ALBUMA NAŠEGA FOTOREPORTERJA

PARIZ. — Spet smo ob Seini, v kateri poišče smrt premnega ljudi. Pravkar so potegnili iz njenih valov samomorilca in ga položili v preprosto krsto. Uslužbeni pogrebnega zavoda so vajeni tega posla, saj se njihov avto zelo pogosto ustavi na teh bregovih.

predovati, marveč da bo potrebno pametno sodelovanje. Tako je bila po dolgih pogajanjih leta 1928 sklenjena mednarodna pogodba o številu, načinu, datumu in kraju svetovnih razstav. Blížnja bruseljska svetovna razstava je bila dovoljena lamj na podlagi te pogodbe, kar med drugim pomeni, da leta 1958 nobena druga država ne sme prirediti mednarodne svetovne razstave.

Bruselj bo poskusil prekoračiti z razstavo okvir gospodarstva privabljanja posameznih dežel. Sodelujoče države naj bi postavile v ospredje ljudi in njihovo kulturno življenje. Na razstavi naj bi prišla do veljave »sinteza duhovnega in gmoetnega bogastva sveta v polnem razvoju«. Poudarek bo zlasti na »mednarodnem sodelovanju« in »solidarnosti narodov«. Poleg paviljonov posameznih narodov bo stala »svetovna palača«.

To so velike in lepo zveneče besede. Gledane skozi trezno prizmo pomenijo, da si organizatorji svetovne razstave v Bruslju prizadevajo pridobiti zanjo mednarodne organe, naprave in organizacije. Med drugim so zasnovali palačo podobno dvoranu, v kateri hočejo prikazati vse oblike in trenutno stanje mednarodnega sodelovanja. Uradno se je do sedaj prijavila izmed mednarodnih organizacij Evropska skupnost za promog in jeklo Z generalnim komisarjem OZN generalnim direktorjem UNESCO in zastopniki drugih specializiranih organov OZN se zdaj posvetujejo o najprimernejši obliki, v kateri naj bi na razstavi prikazali »mednarodno svetovno sodelovanje«. Sodelovanje Združenih narodov je že zagotovljeno, treba bo samo še urediti vprašanje, kako bi obiskovalcem čim učinkoviteje prikazali po-

trebo po sodelovanju v svetovnem obsegu.

Svetovna razstava v Bruslju bo torej za ves svet velikega pomena. Seveda pa bo imela Belgija od nje tudi velike gmoetne koristi. Ze razstavnim prostor je zelo drag. Največ dohodkov pa bo imela Belgija od obiskovalcev, ki jih pričakujejo iz vseh krajev sveta. Generalni komisar razstave je rekel, da računajo s povprečnim dnevnim obiskom 150 tisoč ob posebnih dneh pa pričakujejo dnevno 750.000 tujih obiskovalcev. V okviru razstave bodo priredili več kongresov. Večina sodelujočih držav bo priredila med razstavo svoj »narodni dan« z izbranimi umetniškimi prireditvami v posebnih dvoranah.

Japonci so snovali vojno z mikrobi

Poskuse so delali na 500 vohunstva obdolženih Kitajcih, Mandžurcih in Belorusih

Med vojno na Koreji je svetovni tisk znova načel vprašanje uporabe mikrobov kot vojnega orožja. Te vesti je sprožil japonski zdravnik Hiroši Akiyama, ki sam trdi in priznava, da je bil član tako imenovane »Enote 730«. Ta »Enota 730« je pa vodila v bližini Harbina bakteriološki laboratorij. O tem laborato-

Člani zoološke ekspedicije v Gviljani so uleteli zanimiv primerek v gozdu živečega netopirja (slika spodaj) in mlado papigo (slika zgoraj)

riju so Rusi že konoc vojne trdili, da se pripravljajo v njem na vojno z mikrobi. Ker pa so japonske vojaške oblasti nekaj ur pred prihodom Rusov, in sicer 9. avgusta 1945, laboratorij razstrelile in zastupile 2500 ljudi, ki so nekaj vedeli o poizkusih v njem, ni bilo moč zadeve pojasniti.

CELI VASI GROZI SLEPOTA

V italijanski vasi Grafaldi napada ljudi očesna bolezen, ki je doslej napadala samo ribe

Vas Grafaldi na vzhodni obali Italije ima 1300 prebivalcev. In to vas je doletela strašna »usoda«. Skrivnostna očesna bolezen ogroža vse njene prebivalce. V treh mesecih je izgubilo vid že 28 ljudi. Sedem vaščanov pa že čuti hude motnje in migotanje pred očmi, kar napoveduje popolno otrpnenje očesnega živca.

Prva je oslepel 21 let stara izredno lepo dekle Sulda Gollini, v katero so bili do ušes zaljubljeni trije kmečki fantje. S svojim izvoljencem Julijem je sedela na cvetoči trati. »Zadnje čase me čedalje bolj bolijo oči,« mu je potožila. »Nihče v vasi me ne bo maral, če bo moj obraz skazhen, ker moram zmeraj tako močno mežikati.« Potem je Sulda sedla v senco košatega drevesa in zaspala. Ko se je čez dobro

uro zbudila, je na ves glas zakričala. Bila je slepa. Pisano cvetje na trati okrog sebe, sonce in svojega fanta je videla zdajnjokrat, preden je zaspala.

Najtrdnejši kmet v Grafaldi Ricardo di Cesti je oslepel nenadoma, ko je sejal žito. Njegovo hčerko so morali iz šole odpeljati domov. Med poukom zgodovine je nenadoma oslepel. Trije kmečki fantje so oslepel na plesu, kjer je malone nastal preplah. Nesrečni fantje so začeli obupno kričati. Na plesu je oslepel tudi 18-letna Ana Nollino. Vsa iz sebe je planila na cesto, kjer jo je povozil avto, ki ga ni videla. Nevarno poškodovano so prepeljali v bolnišnico.

Ko je zahtevala ta čudna bolezen v vasi že osemnajsto žrtv, so začeli prestrašeni ljudje bežati. Samo polovica vaščanov je ostala doma. »Zarki, ki nam uničujejo vid, nas lahko dosežejo kjerkoli,« je menil župan Venceli.

Za čudno bolezen so se začeli zanimati nekateri ugledni italijanski zdravniki. Ugotovili so, da gre v vseh primerih za otrpnenje očesnega živca. Doslej je napadla ta bolezen samo ribe, zlasti polenovke in nekatere vrste skatov. Zdjaj pa je začela napadati ljudi, kar vzbuja zaskrbljenost zdravnikov. Ker bolezen očesnega živca ne uniči, marveč samo omrtviči, zdravniki niso izgubili upanja in bodo skušali njenim žrtvam kakorkoli pomagati.

Največji biser »Budova solza«

bo kupila neka ameriška milijonarka

Največji biser sveta »Budova solza« bo kupila neka ameriška milijonarka. Nekemu newyorškemu juvelirju je naročila, naj se pogaja za ceno tega dragulja. Pariški misijonarski samostan kot lastnik zahteva zanj 70.000 dolarjev, kar je že zelo nizka cena, kajti biser tehtja 124 gramov in ima solzi podobno obliko. Dolg je 7,5, širok pa blizu 5 cm. Za okrasek bi prišel v poštev samo vdelan v diadem, ker je za »ogrlico prevelik in pretežak.

Kakor vsi veliki dragulji ima tudi ta za seboj burno zgodovino. Našli so ga pred desetimi leti v stranišču nekega zakotnega hotela v Marsellu, kamor ga je skril tat. Biser je sodil v samostanski zaklad misijonarskih bratov v pariški Rue du Bac. Ta samostan ima misijonarje tudi na Kitajskem. Dragoceni biser je dobil po bokarski vojni od dveh Kitajcev, ki so jima misijonarji rešili življenje. Prvotno je bil ta biser v zakladnici kitajskih cesarjev, iz katerih je izginil med nemiri proti tujcem. Njegovo starost cenijo na 320 let. Cesar Kiang Lug ga je kupil za svojo ženo.

V francoskem samostanu je bil shranjen ta biser 42 let. Potem je izbruhnila vojna in biser bi bil rad kupil Göring za svojo čeno. Francoski menihi so zahtevali zanj 25 milijonov frankov, kar se je zdelo celo nacističnemu maršalu preveč. Göringovi prijatelji pa so

se pogajali s francoskim samostanom. Ker niso mogli doseči z menihi sporazuma, so uprizorili posebno pogajanje, med katerimi je biser izginil.

Aprila 1944 se je javil po naročilu nekega francoskega interesenta dozdnevni belgijski juvelir Gaston Colette pri pariških menihih in si ogledal biser. Hkrati je prispel v samostan avto s štirimi oboroženimi civilisti. Izdajali so se za nemške gestapovce in biser so zaplenili. Ko so menihi kmalu potem podvomili o resničnosti njihovih trditvev, so je pokazalo, da Gestapo izjemoma ni imel s to zadevo ničesar opraviti. Laznega juvelirja so aretirali, toda mož je odločno tajil, da bi bil udeležen pri pripravah na napad. Še preden je prišla zadeva pred sodišče, pa so zavezniške čete Pariz osvobodile in izpustile vse pripornike. Gaston Colette je brez sledu izginil.

Šele čez leto dni se je pokazalo, da je Colette organiziral tatvino dragocenega bisera. V nekem hotelu v Marsellu se je zamašilo stranišče. Ko ga je prišel instalater popraviti, je našel v njem svehzenj eunj, v njih pa zavil biser. Polcija je pregledala seznam gostov in našla med njimi Gastona Colette. Mož je prišel pred sodišče, ki ga je obsodilo na 10 let ječe. Pariški samostan je dobil biser nazaj. Zdjaj pojde v Ameriko, ker se menihom zdi, da ni varno imeti dragocenost.

Toda omenjeni japonski zdravnik priznava v svojih člankih brez slehernega pridržka naslednja dejstva: v laboratoriju pri Harbinu so delali poizkuse s 500 Kitajci, Mandžurci in Belorusi, ki so jim dokazali vohunstvo. Poizkuse je nadzorovala skupina zdravnikov, v kateri je bil tudi Akiyama. Vrhovno vojaško vodstvo pa je bilo v rokah japonskega generala Siro Išia. Na ljudeh so neovgljivo ugotovili, da je zelo lahko zastrupiti sovražnikovo vodo s kolero, pegavico in kugo. V laboratoriju so izdelovali tudi posebne bombe, v katerih so bili mikrobi v želatini, in sicer pomešani tako, da se je plast želatine po eksploziji sama raztopila.

Japonski poizkusi v laboratoriju so bili že tako napredovali, da je ostalo pri poizkusnih eksplozijah 20% bakterij pri življenju. To strašno orožje pa so hoteli uporabiti šele, ko bi prežvelo eksplozijo 60% bakterij. Ruske vojaške oblasti so odredile aretacijo japonskega generala, pa ga je posvaril ameriški general Mac Arthur in mu naročil, naj se skrije in prepreči sleherni stik z zunanjim svetom.

Japonski zdravnik Akiyama pa se skuša zavarovati pred morebitnimi posledicami s trditvijo, da o teh poizkusih ni ničesar vedel. Hkrati ščiti tako tudi japonskega cesarja Hirohito. Rusi so takoj po vojni zahtevali, da mora priti pred sodišče tudi japonski cesar, češ da je poizkuse z mikrobi ne samo trpel, marveč celo pospeševal.

ČLOVEŠKE LASE ZBRAJO

Brivci iz Vzhodne Nemčije so dolžni zbrati kratke in polkratke lase do 15 cm in jih vsak mesec izročiti državnemu podjetju za odkup odpadkov. V ustrezni uredbi ni povedano, za kaj bodo človeške lase uporabili.

ZA DOBRO VOLJO

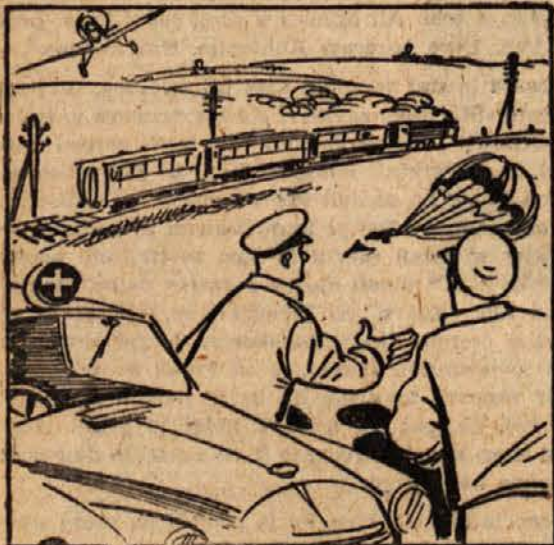
Brez besed

— Kompas morava dati še enkrat v popravilo, kapitan, ker tole ne bodo Havaški otoki!

RAZPELI SO PERUTI

PISE IN RISE: MILAN MAVER

169. V nekaj sekundah je bilo vse končano. Preden je mogel Marko storiti karkoli, je močan sunek vetra napihnil padalo in potegnil padalca izpred koles lokomotive. Ekspres je hrumečo žvignil mimo, na cesti so je zateglo oglasila sirena rešilnega avtomobila, zavore so zacvillilo, reševalca sta skočila iz voza in stekla za padalcem, katerega je veter vlekel preko polja. Pilot, ki je doslej ves čas prožil nad njim, je olajšano pognal stroj in v prekipevaloci radosti žvignil kvilku.

170. Marko je naglo pritegnil vrvice in po nekaj deset metrih mu je uspelo ugasti padalo. Zdjaj so preko proge pritekli tudi tečajniki. Objeli so padalca, nato pa opraskanega in povajjanega fanta navdušeno dvignili na ramena. Marko od sročje ni mogel spregovoriti besede. Le dvoje mladih, žarečih oči je vrisvalo v nepopisni sreči. Reševalca sta se presenečeno spogledala, skomignila z rameni, sedla v avto in odbrenčala. Marko sicer ni ostal prvak tokmovanja, zato pa si je ohranil življenje. To pa je tudi nekaj vrednel

171. »Mislim, da bom odslej dobro pazil, v kakšnem položaju je treba odpreti padalo,« se je Marko v zadregi opravičeval učitelju, ko so se fantje pozno popoldne poslavljali. Počitnice so bile pri kraju in morali so se vrniti domov. V šoli so jih že čakale nove naloge. Peter in Marko sta prešla že vsak po lep kos padala — Peter za nagrado, Marko v spomin. »Iz njega si napravita neuničljivi srajci,« jima je učitelj poslodnjič stisnil roko. »Ponosno ju lahko nosita in ne pozabita, da je ta tanka svila že marsikomu rešila življenje.«

172. »Drugo leto pa na svidenje!« je še zaklical učitelj, ko so Janoz, Peter in Marko zavili preko letališča. »Ne vem,« se je obrnil Peter. »Prihodnje počitnice naju čaka z Markom veliko dobita: srebrni C, tekmovalnja in morda celo solca za motorno pilotel.« »No, pa srečnel« je pomahal učitelj. Dolgo je gledal za njimi. Na letališče se je že spuščal mrak. Tri drobne postavice so izginjale v daljavi. »Da, odslej le nohe vašo,« je tiho zamrmral predse učitelj. »Razpeli ste peruti in poleteli soncu naproti!«

KONEC